

Kvinnor i Sverige 2021.

En granskning av hur Sverige lever upp till Kvinno- konventionen

Förord

SVERIGE ÄR ETT FÖREGÅNGSLAND när det gäller kvinnors rättigheter och jämställdhet. Under den andra halvan av 1900-talet bröt Sverige ny mark för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och uppfann den reformistiska jämställdhetspolitiken. Inga strukturer tycktes för svåra för att utmana. Med breda reformer angreps några av den tidens stora jämställdhetsproblem. Införandet av särbeskattning, föräldraförsäkring och utbyggd barnomsorg är exempel på storskaliga reformer som gjorde det möjligt för kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden och försörja sig själva.

Idag ser vi att reformtakten har stannat av. Vi ser att utvecklingen för kvinnor står still eller har gått bakåt på flera centrala områden. Lågutbildade kvinnors livslängd sjunker, inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har inte minskat på 25 år och tjevers utsatthet för sexuellt våld och övergrepp ökar.

I denna rapport har vi gått igenom utvecklingen för kvinnors livsvillkor utifrån artiklarna i FN:s Kvinnokonvention. Rapporten är framtagen av Sveriges Kvinnolobby tillsammans med det svenska CEDAW-nätverket och kommer att ligga till grund för FN:s uppföljning av hur Sverige lever upp till Kvinnokonventionen under hösten 2021.

Med denna rapport vill vi påminna om Sveriges åtaganden för att förbättra för kvinnor och flickor. Vi vill uppmana regeringen att accelerera arbetet och framför i rapporten 120 krav som kvinnorörelsen ser som mest angelägna att genomföra för att leva upp till Kvinnokonventionen. Det är vår förhoppning att rapporten kan förnya diskussionen om behovet av politisk initiativkraft och en modig och långsiktig reformagenda för kvinnors rättigheter och jämställdhet.

Stockholm 8 mars 2021,
ANNA GIOTAS SANDQUIST,
Ordförande, Sveriges Kvinnolobby

Innehåll

Om rapporten	4
Artikel 1. Definitionen av diskriminering	5
Artikel 2. Lagstiftning för att avskaffa diskriminering	8
Våld mot kvinnor: CEDAW-kommitténs rekommendation nr 35	11
Artikel 3. Utveckling och framsteg	16
Artikel 4. Tillfälliga åtgärder	17
Artikel 5. Stereotypa könsroller	19
Artikel 6. Prostitution och människohandel	21
Artikel 7. Politiskt och offentligt liv	25
Artikel 8. Internationellt arbete och representation	28
Artikel 9. Medborgarskap	30
Artikel 10. Utbildning	33
Artikel 11. Arbete och arbetsmarknad	39
Artikel 12. Vård och hälsa	44
Artikel 13. Ekonomiska och sociala rättigheter	50
Artikel 14. Landsbygdens kvinnor	53
Artikel 15. Likheter inför lagen	57
Artikel 16. Äktenskap och familjeliv	58

Om rapporten

KVINNOKONVENTIONEN antogs av FN:s generalförsamling 1979. Syftet med konventionen är att avskaffa alla former av diskriminering av kvinnor och att uppnå kvinnors fulla mänskliga rättigheter på lika villkor som män. Sverige var det första landet i världen att ratificera konventionen 1980.

Kvinnokonventionen är ett åtagande för de stater som ratificerat den. Därför finns ett övervakningsorgan inom FN, CEDAW-kommittén (Committee on the Elimination of Discrimination Against Women), som granskar om staterna uppfyller sina löften. Var fjärde år ska medlemsstaterna lämna in en rapport om hur de levt upp till konventionens artiklar och redovisa de åtgärder som vidtagits för att genomföra den.

Hösten 2021 ska Sveriges regering granskas av FN:s CEDAW-kommitté. Inför granskningen har Sveriges Kvinnolobby tillsammans med CEDAW-nätverket tagit fram en skuggrapport till regeringens rapport. Rapporten går igenom kvinnors livsvillkor och jämställdhetspolitiken utifrån de 16 artiklarna i Kvinnokonventionen. Områden som berörs är bland annat arbetsmarknad, utbildning, hälsa, asyl och migration samt våld mot kvinnor. De organisationer som ingår i CEDAW-nätverket och som står bakom rapporten är:

Sveriges Kvinnolobby
Birth Rights Sweden
Dea-föreningen
Fredrika Bremer-förbundet
Gröna Kvinnor
Hand in Hand for Women
Internationella Kvinnoförbundet
Kvinnlig prioritet
KvinnorKan
Kvinnors Nätverk
Lönelotsarna
Operation 1325
Riksförbundet Internationella Föreningen Fem-Inclusion, RIFFI
Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks
Riksorganisationen Glöm Aldrig Pela och Fadime, GAPF
Stockholms FN-förening
Sveriges Kvinnliga Läkare Förening
Tantpatrullen
Tjejers Rätt i Samhället, TRIS
UN Women Sverige
Unizon
Varken Hora Eller Kuvad, VHEK
WINNET Sverige
World of no sexual abuse, Wonsa
Östersjöfred

Artikel 1: Definitionen av diskriminering

Vad säger Kvinnokonventionen?

Diskriminering av kvinnor syftar på varje åtskillnad, undantag eller inskränkning på grund av kön, vars effekt eller syfte är att begränsa eller hindra kvinnors mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Så ser det ut:

Enligt Kvinnokonventionens första artikel måste diskriminering av kvinnor tydligt definieras. Det innebär att diskriminerande lagar och praktiker måste pekats ut, men också att kön som grund för diskriminering fullt ut måste erkännas. I Sverige gjordes detta tidigare i jämställdhetslagen som uttryckligen syftade till att förbättra kvinnors villkor i arbetslivet.¹ 2009 ersattes jämställdhetslagen med en gemensam diskrimineringslag där kön infördes som en av sju diskrimineringsgrunder. Samtidigt avskaffades Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och ersattes med Diskrimineringsombudsmannen (DO).

De senaste åren har skrivningar om kvinnor och jämställdhet försvunnit ur fler lagar, förordningar och andra styrdokument för myndigheter. Det är en oroande utveckling som strider mot både Kvinnokonventionen och jämställdhetsintegreringens principer. Ett exempel är att begreppen ”pojkar” och ”flickor” har bytts ut mot könsneutrala skrivningar om ”barn och elever” i skolans läroplaner, vilket osynliggör flickors perspektiv och skolans jämställdhetsproblem.²

Ett annat exempel är att flera myndigheter, bland annat Socialstyrelsen och Polisen numera beskriver mäns våld mot kvinnor som ”våld i nära relationer”. När myndigheter inte erkänner våldets könade natur blir det svårare att förebygga våldet och erbjuda stöd och skydd till de kvinnor och flickor som utsätts.³

Kommissionen för jämställda livsinkomster menar att det kan vara problematiskt att myndigheter själva ser sina verksamheter som könsneutrala när de från början omedvetet är formade utifrån en manlig norm.⁴ För att motverka den manliga normen krävs att kvinnors och flickors perspektiv uttalas.

I de lagar som rör hatbrott respektive terrorbrott saknas kön som grund. Det är en allvarlig brist då hat och hot mot kvinnor är ett växande problem. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) menar att Sverige kan vara det land i

1. Riksdagen (1991) Jämställdhetslag (1991:433)

2. Jämställdhetsmyndigheten (2018) Remissvar på förslag till ändringar i läroplaner vad gäller jämställdhet (dnr: 2018:00027)

3. Unizon (2014) Socialstyrelsens könsneutrala språk ett stort steg bakåt samt; Roks (2021) Sveriges tolerans för mäns våld mot kvinnor är för stor

4. Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021) Kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män, samt översyn av myndigheters information och vägledning ur ett jämställdhetsperspektiv

världen som har flest ”incels” per invånare, det vill säga män som lever i ofrivilligt celibat och sprider hat mot kvinnor på internet.⁵

Regeringen arbetar med att ta fram ändringar i könstillhörighetslagen så att det juridiska könet baseras på människors upplevda könsidentitet, det vill säga det kön som var och en känner sig som.⁶ Det är en definition av kön som skiljer sig från Kvinnokonventionens utgångspunkt i det biologiska könet och kvinnors roll i reproduktionen. Bland förändringarna ingår också att underlätta könsbekräftande medicinska och kirurgiska ingrepp. Förslagen och bakomliggande utredningar har mött stark kritik från bland annat Lagrådet.⁷ De utredningar som ligger till grund för lagförslaget saknar en analys av hur förändringarna kan påverka jämställdhetsarbetet och den könsuppdelade statistiken. Inte heller har konsekvenserna av att ändra samhällets definition av kön utretts.

Kännedomen om Kvinnokonventionen är låg, till exempel nämns inte Kvinnokonventionen i skolans läroplaner.⁸ Inga större, nationella informationssatsningar med fokus på Kvinnokonventionen har genomförts de senaste 10 åren.

Kvinnokonventionen och Handlingsplanen från Peking tydliggör att vissa grupper av kvinnor är särskilt utsatta för diskriminering. I Sverige finns generellt ett stort intresse för att arbeta med olika diskrimineringsgrunder och perspektiv inom jämställdhetsarbetet. Ett problem är dock att många myndigheters och organisationers intersektionella ambitioner stannar vid att stapla olika perspektiv på varandra, istället för att analysera och åtgärda de mest relevanta problemen för olika kvinnor och flickor i varje situation. Regeringen konstaterar själva i sin jämställdhetspolitiska skrivelse att det finns ett behov av “en större systematik när det gäller att arbeta med (...) intersektionella analyser i genomförande och uppföljning av jämställdhetspolitiken”.⁹

Många myndigheter brister även när det kommer till könsuppdelad statistik. Trots att statistikförordningen och förordningen om årsredovisningar och budgetunderlag (2000:605) kräver att individbaserad statistik ska könsuppdelas så sker detta inte alltid och när så väl görs saknas ofta analyser av skillnaderna mellan könen.

Ett annat problem är att allt fler myndigheter har börjat ersätta frågor om kön med könsidentitet (vilket kön en person känner sig som) vid datainsamling. Detta skadar den könsuppdelade statistikens validitet och gör att den blir missvisande. Ett exempel är Folkhälsomyndighetens ungdomsenkät om sexualitet och hälsa där svarsalternativen kring kön gör det omöjligt att utläsa några resultat om könsskillnader mellan tjejer och killar.¹⁰

5. FOI (2020) Kvinnohat och våldshyllningar i digitala incelmiljöer

6. Regeringen (2018) Förslag till en modernare könstillhörighetslagstiftning, Pressmeddelande 2018-05-19

7. Lagrådet (2018) Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

8. Skolverket (2019) Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

9. Regeringskansliet (2016) Feministisk politik för ett jämställt samhälle, Skr. 2016/17:10

10. Folkhälsomyndigheten (2017) Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige – UngKAB15

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Tydliggör att synliggörandet av kön är en förutsättning för jämställdhetsarbete.**
Ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att inom sitt stödjande arbete tydliggöra att jämställdhetsintegrering kräver att kvinnor och män synliggörs. Sätt stopp för tillbakagången till könsneutralt språk i svensk politik och förvaltning. Andra perspektiv, utöver kön, kan adderas när så är relevant och bidrar till bättre träffsäkerhet och genomslag i jämställdhetsarbetet.
- **Diskrimineringsombudsmannen (DO) bör förtydliga beskrivningen av kön.** DO bör använda den definition av kön som överensstämmer med diskrimineringslagen och Kvinnokonventionen. Myndigheten bör betona att det framförallt är kvinnor som utsätts för diskriminering på grund av kön.
- **Inför kön som grund för hat- och terrorbrott** och tydliggör att det framförallt är kvinnor och flickor som drabbas av dessa brott när motivet är könsbaserat.
- **Stoppa förändringar av könstillhörighetslagen** tills dess att konsekvenserna för kvinnors och flickors rättigheter och jämställdhetsarbetet har utretts.

Artikel 2. Lagstiftning för att avskaffa diskriminering

Vad säger Kvinnokonventionen?

De stater som har anslutit sig till Kvinnokonventionen är skyldiga att avskaffa all diskriminering av kvinnor samt vidta åtgärder för att främja jämställdhet mellan könen. Principen om jämställdhet ska införas i den nationella lagstiftningen.

Så ser det ut:

I regeringsformen fastslås att lagar och föreskrifter inte får missgynna någon på grund av kön, undantaget när detta görs för att åstadkomma jämställdhet.¹¹ Därutöver har Sverige, som beskrivet i artikel 1, en diskrimineringslag som syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter utifrån kön och sex andra diskrimineringsgrunder.

Enligt diskrimineringslagen är arbetsgivare och utbildningsansvariga skyldiga att förebygga diskriminering genom så kallade aktiva åtgärder, vilket innebär att risker för diskriminering ska undersökas, analyseras, åtgärdas och följas upp. Lagen kräver också att kartläggningar av löneskillnader mellan kvinnor och män görs varje år och att det ska finnas riktlinjer och rutiner för att förhindra sexuella trakasserier med mera.¹²

I praktiken är det dock fritt fram för aktörer att bryta mot kraven på aktiva åtgärder då den begränsade tillsyn som utförs av Diskrimineringsombudsmannen (DO) är svag. När DO upptäcker brister inom arbetslivet eller utbildningsområdet leder det enbart till att arbetsgivaren i fråga informeras om att de brutit mot reglerna. I allmänhet görs ingen uppföljning för att säkerställa att bristerna rättas till, så som skedde under JämO:s (Jämställdhetsombudsmannens) tid. DO har möjlighet att ansöka om vitesföreläggande hos Nämnden för diskriminering, vilket kan leda till att en straffavgift utdöms i det fall bristerna i det förebyggande arbetet inte åtgärdas. DO har dock inte använt detta verktyg under de senaste 10 åren.¹³

DO tar även emot anmälningar om diskriminering från enskilda personer, men också här finns stora brister. Under 2019 fick DO in 2 661 anmälningar om diskriminering, varav 401 rörde diskriminering på grund av kön. Ansökan om stämning gjordes endast i sex fall, varav ett rörde diskriminering på grund av kön. Totalt ledde mindre än en procent av anmälningarna till resultat.¹⁴ Chansen för kvinnor som har utsatts för diskriminering att få upprättelse med hjälp av DO är därmed i stort sett obefintlig. DO själva menar att man kon-

11. Riksdagen (1974) Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform

12. Riksdagen (2008) Diskrimineringslag (2008:567)

13. Arbetsmarknadsdepartementet (2020) Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området, SOU 2020:79

14. DO (2020) Årsredovisning 2020

centrerar sig på ärenden av stor vikt som påverkar rättspraxis och inte är en "allmän advokatbyrå" för alla som diskrimineras.¹⁵

Istället för att utöva tillsyn och utreda och driva enskilda ärenden har DO de senaste åren fokuserat allt mer på informationskampanjer och främjande arbete som saknar stöd i forskning. En granskning av DO:s årsredovisningar från perioden 2009 till 2019 visar att skyddet mot diskriminering har försämrats, att respekten för diskrimineringslagen har skadats och att Sverige rör sig allt längre från målet om ett samhälle fritt från diskriminering.¹⁶

Kvinnor som utsätts för diskriminering på arbetet ska i första hand få rättslig hjälp från sitt fackförbund. Enligt lagen har fackförbunden rätt att företräda sina medlemmar i diskrimineringsärenden och i ärenden som rör missgynnande i samband med föräldraledighet. Fackförbunden driver få diskrimineringsmål i domstol, istället försöker de lösa ärenden genom förhandling och förlikning.

Utöver DO finns också 18 regionala och lokala antidiskrimineringsbyråer. Byråerna är självständiga och drivs av ideella organisationer och stiftelser. Det innebär att tillgång, inriktning och kvalitet på det stöd som byråerna erbjuder varierar. Då byråerna arbetar utifrån samtliga diskrimineringsgrunder saknas ofta fördjupad kunskap om jämställdhet och diskriminering på grund av kön.

Det är svårt att hitta information om hur många anmälningar om diskriminering på grund av kön som antidiskrimineringsbyråerna får in och går vidare med, vilket i sig är en brist. Att döma av de fem byråer vars verksamhetsberättelser finns tillgängliga handlar det endast om ett fåtal fall per år.¹⁷ Likt DO arbetar flera av byråerna även med informationsspridning.

Det är möjligt för kvinnoorganisationer och andra ideella föreningar att hjälpa kvinnor som utsatts för diskriminering på grund av kön att få upprättelse. I praktiken har denna möjlighet dock inte utnyttjats. En orsak kan vara att kvinnoorganisationer inte har de resurser som krävs för att ta emot, hantera och driva diskrimineringsärenden rättsligt.¹⁸

Sedan den 1 januari 2018 har Sverige en Jämställdhetsmyndighet som ansvarar för att samordna, följa upp och bidra till verkställande av jämställdhetspolitiken. Sedan inrättandet har dock myndigheten ifrågasatts och varit nära att läggas ned. Motståndet och hoten om nedläggning har försvårat och fördröjt myndighetens arbete, och det råder fortfarande osäkerhet kring myndighetens uppdrag och mandat.

Ett av myndighetens uppdrag är att stödja andra myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Idag har ett 60-tal myndigheter fått instruktioner i sina regleringsbrev om att arbeta jämställdhetsintegrerat,¹⁹ men i praktiken lever långt ifrån alla upp till sina åtaganden. Bristerna är särskilt stora när det kommer till jämställdhetsbudgetering, det vill säga att jämställdhetsperspektivet ska beaktas i den ekonomiska styrningen och budgetarbetet.

En kartläggning av Kommissionen för jämställda livsinkomster visar genomgående på en ojämn fördelning av statliga stödåtgärder, som till exempel företagsstöd, arbetsmarknadsåtgärder och stöd till personer med funktions-

15. DO (2012) Bättre möjligheter att driva diskrimineringsmål

16. Svenaeus och Pelling (2020) DO har misslyckats med uppdraget att ge upprättelse till diskriminerade, Göteborgs-Posten, 2020-11-09

17. Verksamhetsberättelser från antidiskrimineringsbyråer; Byrån mot diskriminering i Östergötland (2019), Antidiskrimineringsbyrån i Trollhättan (2019), Malmö mot Diskriminering (2019), Örebro Rättighetscenter (2018) samt; Rättighetscentrum Norrbotten (2019), Diskriminering i Norrbottens län 2016-2018

18. DO (2012) Bättre möjligheter att driva diskrimineringsmål

19. Regeringen.se (2019) JiM-myndigheter

nedläggning. Myndigheterna brister även när det kommer till könsuppdelad statistik. Trots att statistikförordningen och förordningen om årsredovisningar och budgetunderlag (2000:605) kräver att individbaserad statistik ska könsuppdelas så sker detta inte alltid och när så väl görs saknas ofta analyser av skillnaderna mellan könen. Läs mer under artikel 1.

Kommissionen menar att bristerna i analys kan bero på en otydlig styrning av myndigheter och att myndigheter inte behöver utvärdera effekterna av sina verksamheter ur ett jämställdhetsperspektiv.²⁰ Denna slutsats delas även av Statskontoret som har utvärderat regeringens program Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM). Statskontoret slår fast att mycket har åstadkommit, men att bättre resultat hade kunnat uppnås genom en tydligare, mer verksamhetsnära och effektivare styrning från regeringens sida.²¹

Det råder stora skillnader i jämställdhetsintegreringens genomslag mellan olika kommuner och regioner. 109 av landets 290 kommuner och samtliga 21 regioner har undertecknat den europeiska CEMR-deklarationen om jämställdhet på lokal och regional nivå som bland annat innehåller åtaganden om jämställdhetsintegrering. Få kommuner och regioner har uppdaterade handlingsplaner som beskriver hur deklarationens åtaganden ska uppfyllas.²²

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Tydliggör Diskrimineringsombudsmannens (DO) roll och mandat.** DO:s uppdrag bör framförallt vara att utöva tillsyn i betydelsen kontroll över att diskrimineringslagen följs såväl vad gäller det aktiva förebyggande arbetet som överträdelser av förbuden mot diskriminering. Fler aktörer bör granskas, brister som identifieras bör följas upp och påföljdssystemet användas. Diskrimineringsanmälningar bör utredas och drivas i långt större utsträckning än vad som sker idag. DO:s mandat i form av rättigheter och skyldigheter behöver klargöras i lag i enlighet med FN:s Parisprinciper.²³
- **Ta bort frivillighetsregeln i diskrimineringslagen.** Diskrimineringslagen anger att DO i första hand ska få de som omfattas av lagen att följa den frivilligt. Detta undergräver både lagen och myndigheten. Diskrimineringslagen bör följas på samma sätt som annan lagstiftning.
- **Möjliggör för kvinnoorganisationer att väcka rättslig talan i diskrimineringsärenden.** Skapa en processfond från vilken kvinnoorganisationer och andra föreningar kan söka medel för att driva diskrimineringsvister i domstol. Ta bort kravet på att antidiskrimineringsbyråer måste arbeta med alla diskrimineringsgrunder för att få bidrag.
- **Skärp styrningen och förbättra uppföljningen av jämställdhetsintegrering i myndigheter.** Komplettera jämställdhetsintegreringen med särskilda uppdrag om att fördela stödåtgärder jämställt eller genomföra jämställdhetsåtgärder när så behövs. Ställ krav på att myndigheter ska redovisa effekterna av sitt jämställdhetsarbete.
- **Lagstifta om att offentliga organisationers verksamheter ska vara jämställda.** Inför ett krav i kommunallagen om att kommuner och regioner ska tillhandahålla en jämställd service till sina medborgare.

20. Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021) Kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män, samt översyn av myndigheters information och vägledning ur ett jämställdhetsperspektiv

21. Statskontoret (2019) Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter, 2019:14

22. CEMR charter of signatories, charter-equality.eu, uppgifter hämtade 2021-02-08

23. FN:s Generalförsamling (1993) Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles)

Våld mot kvinnor (CEDAW-kommitténs rekommendation nr 35)

Vad säger Kvinnokonventionen?

FN:s CEDAW-kommitté tar upp frågor som rör våld mot kvinnor i de allmänna rekommendationerna nr 19 och 35. I rekommendation nr 35 tydliggörs att staters ansvar för att inrätta policys mot diskriminering av kvinnor så som anges i CEDAW art 2 även omfattar könsbaserat våld mot kvinnor.

Så ser det ut:

Mäns våld mot kvinnor i Sverige är omfattande. 2019 anmäldes 38 200 fall av misshandel mot kvinnor och 23 200 sexualbrott, och mörkertalet bedöms vara stort.²⁴ 16 kvinnor dödades 2019 av en person som de haft en pågående eller avslutad relation med.²⁵ Anmälningarna om våld mot kvinnor har ökat under coronapandemin.²⁶

Arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor är sedan flera år ett prioriterat område för regeringen. Många utredningar har tillsatts, förslag lagts och resurser tillförts för arbetet på lokal, regional och nationell nivå. Tidigare granskningar av Riksrevisionen har dock visat att de stora satsningar som genomförts ofta har präglats av bristande styrning och samordning, och att förutsättningarna för att resultaten ska bestå har varit bristfälliga.²⁷

2017 antogs en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Som en del av genomförandet av strategin har regeringen avsatt 600 miljoner kronor till ett åtgärdsprogram och 300 miljoner kronor i utvecklingsmedel till kommuner och regioner.²⁸ En utvärdering av myndigheternas genomförande av strategin om mäns våld mot kvinnor ska presenteras i mars 2021.²⁹

Antalet flickor som uppger att de tvingats till sex ökar. Årets Stockholmsenkät visade att 5 procent av tjejerna i årskurs 9 och 7 procent av tjejerna i gymnasiets år 2 utsatts för våldtäkt. Det är dubbelt så många som 2016 och det högsta uppmätta värdet sedan undersökningen startade 2002.³⁰

Sen den nya sexualbrottslagen trädde i kraft 2018 har antalet anmälningar ökat liksom antalet fällande domar. Andelen fällande domar ligger dock kvar på en låg nivå,³¹ vilket CEDAW-kommittén riktade särskilt skarp kritik mot vid den senaste granskningen av Sverige 2016.

24. BRÅ.se (2019) Mörkertal och dold brottslighet

25. BRÅ (2020) Sammanfattning konstaterade fall av dödligt våld 2019

26. BRÅ.se (2020) Anmälda brott: Fortsatta indikationer på konsekvenser av pandemin i november

27. Riksrevisionen 2016:5 Bilaga 2. Riksrevisionens fallstudier av fyra nationella samordnare

Se även Riksrevisionen (2015) Regeringens jämställdhetsinsats – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar? (RiR 2015:13)

28. Regeringen.se (2016) Fakta om den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

29. Arbetsmarknadsdepartementet, Strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor ska följas upp, pressmeddelande 2020-02-13

30. Länsstyrelsen Stockholm (2020) Stockholmsenkäten Stockholms län 2020

31. BRÅ (2020) Den nya samtyckeslagen i praktiken, Rapport 2020:6

De flesta våldtäkter som anmäls tas aldrig upp till åtal och rättegång utan läggs ner på utredningsstadiet av polis och åklagare. En granskning av Brå visar på allvarliga brister i hanteringen av våldtäktsärenden, bland annat att den misstänkte gärningsmannen endast förhör i hälften av fallen.³² De senaste åren har endast 5 procent av anmälda våldtäkter lett till fällande dom.³³

Den låga andelen fällande domar i sexualbrottsmål påverkar benägenheten att anmäla brott. Enligt kvinnojourerna är förtroendet för rättsväsendet bland unga tjejer lågt och endast en bråkdel orkar med den process som en anmälan innebär. Detta gäller särskilt bland tjejer som lever med psykisk ohälsa, vilket dessa fall ofta rör sig om.³⁴

Straffvärdet för sexualbrott är också lågt i förhållande till andra brott. Det är välkommet att regeringen tillsatt en utredning som ska se över straffskalorna för sexualbrott.³⁵

Det råder brist på skyddade boenden på många håll i landet. I hälften av landets kommuner saknas tillgång till skyddat boende i den egna kommunen, flest boenden finns i storstadsregionerna.³⁶ Särskilt stor är bristen på boenden som tar emot våldsutsatta kvinnor med missbruks- och beroendeproblematik och kvinnor med funktionsnedsättning. Enligt Socialstyrelsen finns stor risk att våldsutsatta kvinnor med missbruks- och beroendeproblematik inte får tillgång till stöd och hjälp då Socialtjänsten ofta inte fångar upp och erbjuder insatser till dessa personer.³⁷

Lagen om fridskränkning och kontaktförbud fungerar bristfälligt. Kvinnor som anmäler våld har ofta svårt att få kontaktförbud bland annat då kriterierna är högt ställda.³⁸ Endast 30 procent av ansökningarna om kontaktförbud 2018 beviljades.³⁹

Förekomsten av sexuell exploatering på nätet och grooming ökar.⁴⁰ En undersökning från 2018 visar att hälften av alla 15-åriga tjejer har blivit kontaktade i sexuella syften av någon de tror är vuxen.⁴¹ Polisen har slagit larm om att allt fler tjejer lockas in i prostitution via så kallade sugardejtingsajter och att fenomenet ökat under coronapandemin.⁴² Kvinnoorganisationer varnar för att tjejer i ökad utsträckning utsätts för sexuell exploatering och övergrepp på plattformar som Only fans, där framförallt unga kvinnor får betalt för att dela nakenbilder på sig själva.⁴³

Sedan lagen om olaga integritetsintrång infördes 2018 har anmälningar av så kallad "hämndporr" och olovlig spridning av bilder på nätet ökat och po-

32. BRÅ (2019) Våldtäkt från anmälan till dom – En studie av rättsväsendets arbete med våldtäktsärenden, Rapport 2019:9

se även; Kudo, P. Utredningar om våld stängs utan förhör med utpekade, SvD 2019-03-31

33. BRÅ (2019) Våldtäkt från anmälan till dom – En studie av rättsväsendets arbete med våldtäktsärenden, Rapport 2019:9

34. By, U. Jurist: "Bara en bråkdel orkar polisanmäla", DN 2020-09-24

35. Justitiedepartementet (2020) Ett ytterligare förstärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar, Dir. 2020:5

36. Socialstyrelsen (2020) Kartläggning av skyddade boenden i Sverige

37. Ibid.

38. GREVIO (2019) Baseline Evaluation Report Sweden se bl. a. punkt 222 och 223

39. Åklagarmyndigheten (2020) Tillsynsrapport 2020:1 – Kontaktförbud

40. NetClean (2018) Ny rapport: Grooming, sexuell utpressning av barn och bilder som barn frivilligt producerar ökar. Se även: Polisen (2020) Övergrepp mot barn på nätet ökar

41. Childhood (2018) Varannan tjej under femton år sexkontaktad på nätet

42. Erlandsson, Å. Polisen: "Ny grupp unga säljer sex under corona", SvD 2020-05-19

43. Nyhetsmorgon, Riskerna när yngre tjejer viker ut sig på nätet, TV4 2020-09-07

lisen bedömer att mörkertalet är mycket stort.⁴⁴ 2019 anmäldes 1 437 brott av olaga integritetsintrång varav endast 16 lagfördes.⁴⁵ Smygfilmning och spridning av kränkande bilder på sociala medier sker oftast av pojkar mot flickor under 18 år.⁴⁶

Andelen män och pojkar som konsumerar pornografi har ökat. En undersökning av Folkhälsomyndigheten från 2017 visar att 70 procent av män konsumerar pornografi varav 41 procent av alla pojkar och män mellan 16–29 år konsumerar porr dagligen eller flera gånger i veckan.⁴⁷ Samtidigt visar studier att pornografin blivit grövre och att nästan all pornografi idag innehåller förnedring, kränkningar och våld mot kvinnor.⁴⁸

Flera granskningar visar att våld och sexuella övergrepp förekommer på ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS).⁴⁹ En placering på ett SiS-hem ska innebära hjälp och stöd för ungdomar som ofta har utsatts för övergrepp tidigare i livet, men för många tjejer har övergreppen fortsatt under placeringen på SiS-hem, och begåtts av manlig personal. En annan granskning av domstolshandlingar, Lex Sarah-anmälningar och IVO-anmälningar mot HVB hem från 2019 avslöjade att 106 anmälningar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och grova våldtäkter på HVB-hem har kommit in under de senaste fyra åren.⁵⁰

Utrikes födda kvinnor utsätts i högre utsträckning för hot och våld (7,9 procent jämfört med 6,7 procent av kvinnor födda i Sverige).⁵¹ Vad gäller hot och våld i bostaden utsätts utrikes födda kvinnor i dubbelt så stor utsträckning som kvinnor födda i Sverige.⁵² Kvinnor som har tillfälliga uppehållstillstånd enligt 2-årsregeln och utsätts för våld är en mycket utsatt grupp (läs mer i avsnitt 9 om asyl och migration.)

Antalet personer som söker hjälp mot hedersrelaterat våld och förtryck ökar.⁵³ 2019 inkom drygt 1 000 ärenden till den nationella stödtelefonen för hedersrelaterat våld, varav 81 procent gällde flickor eller kvinnor.⁵⁴ En undersökning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga har visat att 66 procent av flickor med utlandsfödda föräldrar upplever krav på att vara oskuld innan giftermål.⁵⁵ Läs mer under artikel 16 om äktenskap och familjeliv.

Könsstymning av kvinnor och flickor är ett omfattande problem. 2015 uppskattade Socialstyrelsen att omkring 38 000 kvinnor och flickor i Sverige är könsstympade.⁵⁶ En ny kartläggning av omfattningen av problemet har inte genomförts på sex år. Det finns ett stort behov av kunskapshöjande insatser

44. SVT, Allt fler anmäler hämndporr, 2020-02-05

45. BRÅ, Lagföringsbeslut efter huvudbrott 2019, Personer lagförda för brott samt; BRÅ, Anmälda brott årsvis 2019, Anmälda brott

46. BRÅ (2019) Kortanalys 6/2019, Hot och kränkningar på internet

47. Folkhälsomyndigheten (2017) Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017

48. Unizon (2017) 10 punkter från forskningen om porr och porrindustrin

49. Skyddsvärnet (2020) Istället för att få hjälp blev jag utsatt för sexuella övergrepp, UI-Rapport 2

50. SVT, Över 100 anmälningar om övergrepp på HVB-hem, 2019-03-19

51. Egna uttag ur databasen. SCB: Trygghet efter indikator, utländsk/svensk bakgrund och kön. Andelar i procent och skattat antal i tusental (2017), i: Sveriges Kvinnolobby (2019) Jämställdhet mot segregation! Utrikes födda kvinnors livsvillkor, makt och inflytande

52. Ibid. (2,5 procent, jämfört med 1,1 procent av kvinnor med svensk bakgrund, men viktigt att notera att mörkertalet när det gäller våld i hemmet är stort)

53. Länsstyrelsen Östergötland (2019) Samtalen till stödtelefonen fortsätter att öka

samt; Länsstyrelsen Östergötland (2019) Årsrapport 2019

54. Länsstyrelsen Östergötland (2019) Årsrapport 2019

55. TRIS – tjejers rätt i samhället (2019) UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala

56. Socialstyrelsen (2015) Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstymning

inom hälso- och sjukvården för att förbättra utredningskompetensen och bemötandet av könsstympade kvinnor⁵⁷ (se även artikel 12 om vård och hälsa). Likaså behöver kommunerna förbättra sina rutiner i de fall barn riskerar att föras ut ur landet för att utsättas för könsstympning. Läs mer under artikel 16 om äktenskap och familjeliv.

Kvinnor med funktionsnedsättning är en särskilt utsatt grupp när det gäller våld och övergrepp. Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning befinner sig ofta i beroendeställning till personerna som utövar våld och kränkningar mot dem, vilket ökar deras utsatthet.⁵⁸ Det kan till exempel handla om kvinnans partner men ibland även om hemtjänstpersonal, en personlig assistent eller färdtjänstchaufför. Kvinnor med psykiska och intellektuella funktionsnedsättningar är en särskilt sårbar grupp.

Arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning försvåras av bristen på systematisk insamling av data, samt brist på rutiner för hur hänsyn ska tas till funktionshinder i arbetet med den nationella strategin mot våld mot kvinnor.⁵⁹

Kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld har svårare att få information om var de kan vända sig för att få hjälp och stöd, och professioner som möter personer med funktionsnedsättningar har ofta bristande kunskap om hur våld ska upptäckas och hanteras.⁶⁰

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Inför en rättsgaranti för sexualbrott.** Alla anmälda brott ska utredas inom rimlig tid och med de resurser som krävs. Vid anmälan om våldtäkt ska polisen skyndsamt säkra bevis och hålla inspelade förhör med utsatta, misstänkta och anhöriga. Polisen ska erbjuda ett omfattande personskydd och brottsofferstöd och samarbeta med kvinnojourer och andra organisationer som kan stötta den utsatta genom hela processen.
- **Öronmärk resurser till polisens arbete mot sexualbrott.** Inför särskilda enheter som arbetar med sexualbrott inom varje polisregion.
- **Höj kunskapen om sexualbrott och mäns våld mot kvinnor inom rättsväsendet.** Domare bör utbildas regelbundet i frågor som rör sexualbrott och mäns våld mot kvinnor för att kunna göra korrekta bedömningar. Domstolar bör upprätta listor över och använda sakkunniga inom områden där det krävs särskild sakkunskap, exempelvis sexualbrott, familjerättsärenden och hedersrelaterat våld och förtryck.
- **Höj straffet för grov kvinnofridskränkning till ett års fängelse.** Ett brott som ger ett års fängelse innebär möjlighet att använda sekretessbrytande regler för att få viktig information från socialtjänst och hälso- och sjukvård och höjer status för brottet i hela rättskedjan.

57. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Förebyggande arbete mot könsstympning av kvinnor och flickor, Rapport 2020:10

58. Myndigheten för delaktighet (2017) Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, 2017:29

59. Jämställdhetsmyndigheten (2018) System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken, Rapport 2018:5

se även Myndigheten för delaktighet (2017) Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, 2017:29 och SCB (2020) Lämna ingen utanför

60. Myndigheten för delaktighet (2017) Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, 2017:29

- **Skärp lagen om kontaktförbud.** Ta bort böter ur straffskalan och slopa väsentlighetskravet för kontaktförbud. Ge myndigheter befogenhet att tillämpa akuta skyddsåtgärder i kombination med elektronisk övervakning och ta bort möjligheten till undantag från kontaktförbud.
- **Sätt stopp för upphandlingen av kvinnojourer.** Låt ideella och icke-vinstdrivande kvinnojourer undantas från upphandling i Lagen om offentlig upphandling. Främja ideella offentliga partnerskap, IOP. Mäns våld mot kvinnor ska inte vara en vinstaffär för privata företag.
- **Ge permanenta statsbidrag till kvinno- och tjejjourer.** Öronmärk resurser till kvinno- och tjejjourer för att hantera frågor som rör prostitution, hedersrelaterat våld, tillgänglighet för kvinnor med funktionsnedsättning och etniska minoritetsgrupper.
- **Öronmärk resurser inom kommuner till kvinnofridsteam och arbete mot mäns våld mot kvinnor.** Säkerställ långsiktig finansiering av såväl skyddande boenden som ett långsiktigt förebyggande arbete.
- **Säkerställ att kommuner och myndigheter har utarbetade och fasta rutiner för samverkan.** Förstärk kompetensen om mäns våld mot kvinnor inom socialtjänst, polis, hälso- och sjukvård.
- **Säkerställ att offentligt anställda som möter medborgare utbildas i att upptäcka våld mot kvinnor.** Vårdpersonal bör ha rutiner för att ställa frågor om våld och på andra sätt identifiera utsatthet för våld även när kvinnor vänder sig till vården av andra anledningar.
- **Säkerställ tillgång till skyddat boende och traumabehandling i hela landet.** Säkerställ att kvinnor i missbruk eller beroende får tillgång till skyddade boenden med personal som har kunskap om våldets och missbrukets mekanismer.
- **Säkerställ stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning.** Kommuner ska ansvara för att information om skyddade boenden når alla kvinnor och att boenden är tillgängliga för kvinnor med funktionsnedsättning. Berörda myndigheter bör säkerställa att utvecklingen av våld mot flickor och kvinnor med funktionsnedsättning kan följas genom statistik och indikatorer.
- **Begränsa spridningen av pornografi.** En utredning bör tillsättas för att undersöka hur lagen om olaga våldsskildring kan användas i fråga om nätpornografi och föreslå ny lagstiftning där det behövs. Utredningen bör även utreda skadeverkningarna för tjejer och kvinnor som utnyttjas i pornografi och hur deras skydd kan stärkas.
- **Höj kunskapskraven för personalen och säkerställ tillgång till traumabehandling för flickor på HVB- och SiS-hem.** Säkerställ att personal har socionom/psykolog/beteendevetar-utbildning och arbetar kunskapsbaserat utifrån flickors särskilda behov och ofta kombination av psykiatrisk problematik, trauma/PTSD och erfarenheter av sexuellt våld. Anställ kvinnor på SiS-hem för flickor. Förbjud isolering av barn.

Artikel 3. Utveckling och framsteg

Vad säger Kvinnokonventionen?

Konventionsstaterna skall på alla områden vidta lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att säkerställa full utveckling och framsteg för kvinnor. Kvinnor och män ska på lika villkor åtnjuta mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Så ser det ut:

Den tekniska utvecklingen och framväxten av artificiell intelligens (AI) innebär en genomgripande samhällsförändring världen över. AI används i ökad utsträckning inom alltifrån rekrytering och sjukvård till språköversättning och bildanalys och innebär ett förändrat arbetssätt inom nästan alla samhällsområden. Då AI bygger sin kunskap och förståelse på mönsterigenkänning baserad på data från verkligheten finns dock stor risk för att AI-system lär sig och reproducerar negativa och begränsande stereotyper om kvinnor och män. Bland annat har Försäkringskassan identifierat risker för diskriminering i utvecklingen av AI-applikationer och ser över åtgärder för att möta riskerna.⁶¹

Trots att Sverige är ett av de länder i världen som kommit längst vad gäller digital samhällsomvandling⁶² råder stor senfärdighet vad gäller att anpassa lagar för att skydda kvinnor från diskriminering, trakasserier och våld via nätet. Det kan handla om åtgärder mot alltifrån förekomsten av hatbrott och kvinnoförnedrande och pornografiskt innehåll till den ökade förekomsten av grooming och sexuella övergrepp online.⁶³ Regeringens digitaliseringsstrategi saknar analys och åtgärder vad gäller exempelvis skydd för barn och kvinnor från olika former av trakasserier och sexuell exploatering på nätet. Läs mer under artikel 2b om våld mot kvinnor.

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Säkerställ att data inte reproducerar negativa stereotyper.** All data som används som underlag för maskininlärning ska vara jämställdhetssäkrad och könsuppdelad för att synliggöra kvinnors erfarenheter.
- **Öronmärk resurser till forskning om hur AI kan användas för att kartlägga och åtgärda ojämställda strukturer.** Inför krav på jämställdhetsperspektiv i anslag för utveckling av AI-teknik.

61. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Artificiell intelligens är med och skapar jämställdhet

62. Infrastrukturdokumentet, Sverige etta i världen på digital samhällsomvandling, pressmeddelande 2020-10-19

63. Polisen (2020) Övergrepp mot barn på nätet ökar

Artikel 4. Tillfälliga åtgärder

Vad säger Kvinnokonventionen?

För att påskynda jämställdheten kan staterna använda sig av tillfälliga lagar såsom kvotering. Dessa tillfälliga lagar ska tas bort när jämställdhet har uppnåtts.

Så ser det ut:

Den svenska koden för bolagsstyrning innehåller krav om att börsbolag ska eftersträva en jämn könsfördelning. Koden gäller dock inte alla företag och är inte tvingande, även om avsteg från koden ska rapporteras i årsredovisningen.

2016 föreslog regeringen att börsbolag som har en skev könsfördelning ska beläggas med straffavgift. En majoritet av partierna i riksdagen motsatte sig dock förslaget vilket ledde till att det aldrig genomfördes. Sverige är också ett av de länder som har blockerat det direktiv om kvotering för stora börsbolag som arbetats fram av EU-kommissionen.⁶⁴

När det stod klart att kvotering inte kommer att införas avstannade utvecklingen mot en mer jämställd fördelning av makt i näringslivet. 2019 var 65 procent av de valda ledamöterna i börsbolagens styrelser män, vilket innebar en ökning med 0,2 procent från året innan. Särskilt allvarligt är att andelen kvinnor bland nya ledamöter minskar. 2019 var 35 procent av de nyvalda ledamöterna kvinnor, jämfört med 37 procent 2018 och 50 procent 2015.⁶⁵ Endast 10 procent av ordförandeposterna innehas av en kvinna.⁶⁶ I börsbolagens ledningsgrupper var andelen kvinnor 25 procent år 2020, en förbättring med endast 1 procent från året innan.⁶⁷ Bolagens verkställande direktörer är till 90 procent män.⁶⁸

Samma trend syns i större företag som inte är börsnoterade, där var andelen kvinnor i styrelserna 19 procent 2020. Almi konstaterar att utvecklingen i princip har stått still sedan de började genomföra mätningar 2013.⁶⁹ Även personer som har annan bakgrund än svensk är underrepresenterade. En fjärdedel av befolkningen har utländsk bakgrund, men utgör endast 8 procent av storbolagens ledamöter.⁷⁰ Information om andelen kvinnor respektive män inom denna grupp finns inte tillgänglig.

Utöver kvotering kan en mer jämställd representation på näringslivets toppositioner främjas genom breda reformer som stärker alla kvinnors positioner inom utbildning, arbets- och privatliv. Läs mer om förslag på dessa områden under artikel 10 om utbildning, artikel 11 om arbetsmarknad och artikel 13 om ekonomiska och sociala rättigheter.

64. Riksdagen (2016) Civilutskottets Betänkande 2016/17:CU6

65. Kollegiet för svensk bolagsstyrning (2020) Kvinnoandelar i börsföretagens styrelser

66. SCB (2020) På tal om kvinnor och män 2020

67. Allbright (2020) Pandemin backar bandet

68. SCB (2020) På tal om kvinnor och män 2020

69. Almi (2020) Utvecklingen står stilla – långt till jämställda styrelser

70. Almi (2020) Styrelser – outnyttjad resurs i företags utveckling

Det finns starka skäl att överväga kvotering för att uppnå en jämn könsfördelning även på andra områden än inom näringslivet. Kommissionen för jämställda livsinkomster konstaterar att statliga stödåtgärder som påverkar människors ekonomi, till exempel subventionerade anställningar och företagsstöd, genomgående tillfaller män i högre utsträckning än kvinnor.⁷¹ Ett sätt att jämna ut fördelningen är att tillfälligt öronmärka resurser för kvinnor.

Ett annat område där kvotering skulle kunna införas är migrationspolitiken. En majoritet av de människor som flytt till Sverige de senaste åren har varit män, medan deras mammor, döttrar och systrar har blivit kvar i krigs- och konfliktråden. Könsfördelningen har jämnats ut något, men är fortfarande inte jämställd. 2020 var 62 procent av de asylsökande män.⁷² För att åstadkomma ett mer jämställt mottagande skulle kvinnor och flickor kunna prioriteras inom kvotflyktningssystemet. Läs mer om förslag för en mer jämställd migrationspolitik under artikel 9 om medborgarskap.

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Inför könskvotering i näringslivet.** Börsbolag som har mer än 60 procent män i sina styrelser bör åläggas en sanktionsavgift. Sverige bör stödja EU-direktivet om könsbalans i bolagsstyrelser.
- **Inför fler aktiva åtgärder för fler kvinnor på höga positioner i näringslivet.** Näringslivet bör arbeta mer aktivt för att få fler kvinnor på VD- och ordförandeposter, till exempel genom att utveckla sitt rekryterings- och valberedningsarbete.
- **Skärp efterlevnaden av koden för bolagsstyrning.** Kollegiet för bolagsstyrning bör sätta upp ett nytt mål om jämställda bolagsstyrelser och utöka sitt arbete med att följa upp och stötta bolagens jämställdhetsarbete. Samma krav bör gälla för stora bolag som inte är börsnoterade.

71. Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021) Kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män, samt översyn av myndigheters information och vägledning ur ett jämställdhetsperspektiv

72. Migrationsverket (2021) Beviljade uppehållstillstånd 2020

Artikel 5. Stereotypa könsroller

Vad säger Kvinnokonventionen?

Staterna ska motverka stereotypa könsroller och alla uttryck för att kvinnor är underordnade eller mindre värda än män. Staterna ska se till att kvinnor och män har gemensamt ansvar för att ta hand om och uppfostra barn.

Så ser det ut:

Stereotypa könsroller har stor inverkan på kvinnors och flickors liv och kommer bland annat till uttryck genom val av utbildning och yrke. Trots satsningar och politiska mål för att uppnå en mer jämställd arbetsmarknad är det fortfarande få kvinnor som arbetar med teknik och få män som arbetar inom vård och omsorg. Bland de tio mest mansdominerade yrkena, alla inom byggsektorn, utgör kvinnor omkring en procent. Omvänt är bara några procent av sjuksköterskorna och förskollärarna män.⁷³ Läs mer under artikel 10 och 11 om utbildning respektive arbetsmarknad.

Ett annat område som präglas av stereotypa könsroller är nyttjandet av föräldraförsäkringen. Kvinnor tar ett större ansvar för barn och det obetalda arbetet än män. 2019 tog kvinnor ut 70 procent av föräldrapenningdagarna.⁷⁴ Föräldraleligheten delas dock mindre jämställt än vad statistiken visar då mammor ofta är hemma med barnet utan att ta ut ersättning. Enligt Försäkringskassans beräkningar är pappor i genomsnitt endast hemma med barnet 20 procent av tiden.⁷⁵

Stereotypa könsroller upprätthålls även genom sexualisering och objektivering av kvinnor i media. Under de senaste åren har det skett en stor förändring på området i och med det ökade användandet av sociala medier, och flera studier visar en koppling mellan användandet av sociala medier och psykisk ohälsa. I en undersökning från Länsförsäkringar uppgav nära hälften av tjejerna att sociala medier gör att de inte känner sig nöjda med sina kroppar.⁷⁶ En annan undersökning från Lunds universitet visar att flickor har rekordhög självförtroende på mellanstadiet men att självförtroendet därefter störtdyker, och en förklaring uppges vara användandet av sociala medier och det ständiga flödet av bilder med ouppnåeliga kroppsideal.⁷⁷

Vidare är stereotypa könsroller utbredd inom reklam och marknadsföring. En granskning av förekomsten av könsstereotyp reklam som genomförts på uppdrag av Diskrimineringsombudsmannen visar att nuvarande system med självreglering genom reklambranschens stiftelse Reklamombudsmannen fungerar bristfälligt. Granskningen visar även att marknadsföringen blivit

73. SCB (2020) Yrkesregistret med yrkesstatistik

74. Försäkringskassan.se, Det som är bra delar man lika på

75. Sveriges Radio (2019) Föräldraleligheten mer ojämlig än statistiken, Ekot 2019-02-10

76. Länsförsäkringar (2018) STUDIE: Unga känner sig misslyckade av sociala medier, 2018-02-13

77. Lunds Universitet (2020) Mellanstadieflickor har gott självförtroende, forskning.se 2021-01-21, se även; Sveriges radio (2021) Ökat självförtroende hos tjejer på mellanstadiet, Studio Ett 2021-01-19

mer raffinerad i och med sociala medier.⁷⁸ Trots löften om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam från regeringspartierna i valrörelsen 2014 har ännu ingen lag kommit på plats.⁷⁹

I nyhetsflödet är mäns åsikter oftare i fokus. Män utgör nära 70 procent av de personer som kommer till tals i nyhetsmedia.⁸⁰ Trots att Sverige är ett av de länder med högst andel kvinnliga politiker i världen så är endast 32 procent av personerna som uttrycker sig om politik i nyheterna kvinnor.⁸¹

En granskning av Svenska Filminstitutet visar att könsstereotyper förekommer inom svensk film bland annat genom att det ofta råder stor åldersskillnad mellan kvinnliga och manliga huvudroller.⁸² En granskning av Stockholms feministiska filmfestival visar att 8 av 10 filmer som visades på bio i Sverige 2019 var regisserade av män.⁸³ Trots att Svenska Filminstitutet satt upp målet "5050 by 2020" för en jämställd filmproduktion var endast 6 av 26 svenska filmer som hade premiär hösten 2020 regisserade av en kvinna.⁸⁴ Att arbeta för att bryta könsstereotyper i media och filmkulturen är avgörande då kulturen har stor inverkan på människors föreställningar om kön och förväntningar på vad kvinnor och män är och kan vara.

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Se till att skolans uppdrag att motverka könsstereotyper i förskolan och skolan efterlevs.** Skolpersonal bör ges kontinuerlig kompetensutveckling för att utveckla ett aktivt och systematiskt jämställdhetsarbete. Personalen i förskolan behöver i större utsträckning vägleda flickor och pojkar så att deras möjligheter att pröva olika miljöer breddas. Likvärdighet i kvalitet och systematik bör säkerställas bland såväl kommunala som privata skolor och förskolor.
- **Förtydliga studievägledningens uppdrag att uppmuntra studie- och yrkesval som bryter könsmonster.** Säkerställ att studievägledare har kunskap om jämställdhet så att de hjälper till att bryta snarare än befästa könsstereotypa val. Detta gäller såväl studievägledning till gymnasiet som studie- och yrkesvägledning vid högskolorna.
- **Ge Arbetsförmedlingen ett tydligare uppdrag än idag att verka för att minska könssegregeringen på arbetsmarknaden.** Inför ett särskilt mål om att Arbetsförmedlingen ska verka för att minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden.
- **Öronmärk resurser till forskning om den segregerade arbetsmarknaden och vad som kan göras för att minska uppdelningen.** Mer kunskap behövs bland annat om metoder för ökad matchning i övergången från studier till arbete för personer som har gjort icke-stereotypa studieval.
- **Arbeta för mer jämställd representation i medier.** Inför krav om att medier årligen ska rapportera in könsuppdelad statistik vad gäller representation i medier till Myndigheten för press, radio och tv. Inför ett jämställdhetsmål för mediestöd.
- **Inför lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och sexualisering av det offentliga rummet.** Se till att lagstiftningen efterföljs genom tillsyn och ge tydlig information till allmänheten om möjligheten att anmäla reklam. Lagen ska även omfatta reklam som publiceras i digitala kanaler.
- **Öronmärk resurser till forskning om könsstereotyper i media.** Satsa på forskning om könsstereotyper i media och mediers påverkan på psykisk hälsa och jämställdhet.

78. Käll, Sundström och Zare (2019) på uppdrag av Diskrimineringsombudsmannen, Kartläggning av förekomsten av könsstereotyp och sexistisk reklam – slutredovisning

79. Sveriges Radio (2016) Ingen lag mot sexistisk reklam trots vallöfte, Ekot 2016-10-13

80. Rättviseförmedlingen (2018) Rättvisaren 2018 del 2

81. Ibid.

82. Svenska Filminstitutet (2018) Han, hon och pengarna – jämställdhetsrapport 2018

83. Stockholms feministiska filmfestival (2020), 8 av 10 biofilmer regisserade av män, sthlmfemfilm.se

84. SVT, Endast 6 av 26 av höstens filmer har kvinnlig regissör, 2020-09-04

Artikel 6. Prostitution och människohandel

Vad säger Kvinnokonventionen?

Staterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, inklusive lagstiftning, för att bekämpa alla former av människohandel med kvinnor och exploatering av kvinnor i prostitution.

Så ser det ut:

Som första land i världen införde Sverige 1999 en lag som förbjuder köp av sexuell tjänst. 20 år senare kan konstateras att lagen har varit en framgång. Prostitutionen i Sverige har minskat och lagen är fortfarande polisens viktigaste verktyg för att komma åt människohandel för sexuell exploatering. Framförallt har lagen haft en normativ verkan och den har stort stöd bland befolkningen.⁸⁵ Trots en framgångsrik sexköpslagstiftning finns dock stora utmaningar på området.

Få fall av människohandel och prostitution leder till åtal och fällande dom. Under 2019 anmäldes 94 fall av människohandel för sexuella ändamål. Endast 3 av brotten lagfördes⁸⁶ och ingen av förundersökningarna ledde till fällande dom.⁸⁷ Vidare leder få fall av koppleri och sexköp till åtal och fällande dom. I flera län dömdes inte en enda person för köp av sexuell tjänst under 2019, trots 764 anmälningar i hela landet.⁸⁸ Ingen har dömts till fängelse för sexköp sedan lagen infördes.⁸⁹

Att endast ett fåtal människohandelsbrott klaras upp beror enligt polisen på att lagstiftningen är svårtolkad och beviskraven höga. Domstolarna väljer ofta att döma till koppleri snarare än människohandel, vilket innebär mildare straff och att kvinnorna inte får samma status som brottsoffer. Polisen uppger själva att de låga straffvärdena och svårigheten att nå framgång i människohandelsärenden jämfört med annan allvarlig brottslighet kan påverka polisens prioriteringar.

Det råder stor brist på skyddade boenden och behandlingshem som tar emot personer som utnyttjats i prostitution, särskilt utanför storstadsregionerna. För de personer som dessutom har missbruksproblem eller lider av psykisk ohälsa som ett resultat av övergreppen är möjligheterna till skydd och stöd på ett behandlingshem eller skyddat boende än mer begränsade.⁹⁰

Många kommuners socialtjänster har låg kunskap om hur människohandelsärenden ska handläggas, vilket fördröjer och försvårar polisens arbete.⁹¹

85. Jämställdhetsmyndigheten (2019) Sexköpslagen – från kontroversiell lag till internationell modell. Se även Regeringen (2010) Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999-2008 SOU 2010:49

86. Polisen (2020) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 21

87. Ibid.

88. Sveriges Radio (2020) Polisen: Vi prioriterar inte sexköp, Ekot 2020-02-19

89. Sveriges Radio (2020) Åklagare: Dags för HD att ompröva straffet för sexköp, Ekot 2020-02-21

90. Polisen (2019) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20

91. Ibid.

Enligt Socialstyrelsens granskning har endast 20 procent av kommunerna rutiner för att identifiera personer som har erfarenhet av att utnyttjas i prostitution.⁹²

Under de senaste åren har polisen fått ökad information om att prostitution förekommer på massagesalonger.⁹³ Under 2019 fanns ca 300 thaimassagesalonger i Stockholmsregionen, varav ett 100-tal misstänks erbjuda sexuella tjänster mot betalning.⁹⁴ Polisen har även fått ökad information om att kvinnor som utnyttjats för tiggeri även utnyttjas i prostitution.⁹⁵

Förekomsten av så kallad ”sugardejting” ökar, det vill säga att främst unga tjejer lurar in i prostitution under förespeglning om att de ska få pengar eller dyra presenter i utbyte mot att vara sällskap åt äldre män som de kontaktas av via specialiserade nätsajter. Kvinnoorganisationer vittnar om att många unga tjejer med erfarenhet av sexuellt våld och psykisk ohälsa dras in i prostitution via sajter som *Onlyfans*, där de pressas att lägga upp bilder med sexuellt innehåll mot betalning.⁹⁶

En ytterligare oroande utveckling är att andelen unga sexköpare ökar. En granskning av Sveriges Radio från 2019 visade att en tredjedel av alla dömda sexköpare var födda på 90-talet.⁹⁷ En gemensam nämnd hos yngre sexköpare är enligt polisen en hög porrkonsumtion.⁹⁸

Socialstyrelsen använder fortsatt begreppet ”sex mot ersättning” för att beskriva prostitution, vilket strider mot regeringsuppdragets formulering som tar utgångspunkt i att prostitution och handel med människor för sexuella ändamål är utnyttjande och inte ”sex”.⁹⁹

80 procent av svenskars sexköp sker utomlands, i samband med semester eller tjänsteresa.¹⁰⁰ Trots att statsministern deklarerade i regeringsförklaringen 2014 att sexköp utomlands ska kriminaliseras har ännu ingen lagstiftning kommit på plats.

Regeringen har slagit fast att Sverige ska verka för att sprida den svenska sexköpslagen och arbeta internationellt för att motverka synen på prostitution som en form av arbete. Samtidigt är Sverige en av de främsta finansierarna av internationella organisationer som arbetar för avkriminalisering av sexhandeln, inklusive sexköp, hallick- och bordellverksamhet.¹⁰¹ Sveriges höga ambitioner vad gäller internationellt bistånd är positivt, men stödet bör villkoras så att medel inte går till att understödja handel med kvinnor i sexindustrin.

92. Socialstyrelsen (2019) Redovisning av regeringsuppdrag att kartlägga behov av kompetensinsatser inom socialtjänst och hälso- och sjukvård – prostitution samt; Polisen (2019) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20

93. Polisen (2019) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20

94. Polisen (2020) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 21

95. Polisen (2019) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20 samt; Polisen (2020) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 21

96. Lindström, R. Sajten Only fans trendar utanför porrindustrin – men omgärdas av kontofiffel och momsbråk. DN.se 2020-09-07. Se även; Talita (2019) Syns man inte, finns man inte – en inblick i den svenska porrindustrin

97. Sveriges Radio (2020) Var tredje dömd sexköpare är 90-talist, SR Granskar 2020-02-19

98. MÅN (2020) ”Prostitution och pornografi hänger ihop” – intervju med polisen och författaren Simon Häggström

99. Polisen (2019) Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20

100. Folkhälsomyndigheten (2017) Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017, s. 183

101. Humanrightsfund.org Advancing Human Rights (2017) Population – Sex Workers, 2017, humanrightsfund.org

Svenskars handel med surrogatmödrar i främst fattiga länder har ökat dramatiskt sedan det första surrogatföretaget etablerades i Sverige 2017. En statlig utredning kom 2016 fram till att kommersiellt surrogatmoderskap strider mot internationella konventioner om barns och kvinnors rättigheter och bör förbjudas.¹⁰² Trots detta har regeringen under 2020 tillsatt en offentlig utredning som syftar till att underlätta för svenskar som vill beställa surrogatmoderskap utomlands.¹⁰³

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Återupprätta prostitutionsgrupper i varje polisregion och öronmärk resurser till polisen för arbetet mot prostitution.** Minst två personer bör arbeta med spaning och utredning av sexköpsbrott inom varje polisregion.
- **Inför obligatoriska kompetenshöjande insatser inom rättsväsendet.** Åklagarmyndigheten och domstolarna måste öka sin kompetens och prioritera arbetet för att dessa brott ska kunna bekämpas.
- **Öronmärk resurser till verksamheter som ger skydd och stöd till offer för människohandelsoffer, traumabehandling och exitprogram.** Öronmärk resurser till de kommunala prostitutionsgrupperna för att deras verksamheter långsiktigt ska kunna stabiliseras och utvecklas. Säkerställ långsiktig och hållbar finansiering till det nationella stödprogrammet (NSP) för att garantera brottsutsattas rätt till stöd och skydd i minst 30 dagar.
- **Inför en nationell strategi för skydd och stöd till offer för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.** Strategin bör genomföras i samarbete med alla berörda myndigheter, kvinnojourer och organisationer samt forskare med specialkompetens inom traumabehandling.
- **Ge kvinnor som utsatts för människohandel tidsbegränsat uppehållstillstånd.** Socialtjänsten bör ges rätt att ansöka om tidsbegränsat uppehållstillstånd för offer för människohandel. Fler aktörer än enbart förundersökningsledare bör ges rätt att ansöka om reflektionsperiod, annars tillfaller denna rättighet enbart de som vågar polisanmäla.
- **Ta bort böter ur straffskalan för sexköp.** Det ska inte vara möjligt att köpa sig fri från sexköpsbrott.
- **Kriminalisera sexköp utomlands.** Svenskar ska inte kränka kvinnors mänskliga rättigheter i Sverige, och inte heller i andra delar av världen.
- **Tydliggör kopplingen mellan pornografi och prostitution.** Det bör vara förbjudet att tjäna pengar på kommersiell sexualiserad exploatering oavsett om det sker offline eller online. En utredning bör undersöka hur sexuell posering framför webbkamera mot ersättning och pornografi mot ersättning omfattas av sexköpslagen.
- **Genomför utbildningsinsatser för personal inom hotell- och taxibranschen.** Genomför återkommande utbildningsinsatser för personal inom hotell- och taxiverksamhet så att dessa bättre kan agera vid misstanke om prostitution och människohandel.
- **Genomför regelbundna utbildningsinsatser för Migrationsverket.** Säkerställ att Migrationsverkets personal har kunskap om människohandel så att de lättare kan identifiera brottsoffer.

102. Justitiedepartementet, Olika vägar till föräldraskap, SOU 2016:11

103. Arbetsmarknadsdepartementet och Justitiedepartementet, Utredning tillsätts för att överväga utöka de möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige, pressmeddelande 2020-02-28

- **Säkerställ att inga biståndsmedel går till arbete för att legalisera eller avkriminalisera sexindustrin.** Villkora medel till FN-organisationer och organisationer som mottar bistånd genom Sida.
- **Gör Ambassadören mot människohandel vid Utrikesdepartementet till ett permanent uppdrag.** Ge Svenska Institutet ett permanent uppdrag att arbeta med spridning av sexköpslagen och stärka jämställdhetsperspektivet i det internationella arbetet mot människohandel.
- **Förbjud kommersiell handel med surrogatmoderskap.** Svenskar ska inte tillåtas att utnyttja ekonomiskt utsatta kvinnor i andra länder för att bära och föda barn. Kvinnor är inga behållare. Barn är inga handelsvaror.

Artikel 7. Politiskt och offentligt liv

Vad säger Kvinnokonventionen?

Staterna ska se till att kvinnor inte blir diskriminerade i politiken. Kvinnor ska ha samma möjlighet som män att rösta i val, att bli valda till politiker, att arbeta politiskt, att arbeta inom samhällets institutioner och myndigheter och att vara med i ideella och politiska föreningar.

Så ser det ut:

Sedan valet 2018 är 12 kvinnor och 11 män ministrar i Sveriges regering. 46 procent av riksdagens ledamöter är kvinnor, vilket är något fler än 2010 och 2014 då representativiteten försämrades. Inom partierna och utskotten finns dock stora skillnader. I riksdagens utskott dominerar män civil-, skatte- och utrikesutskotten som alla har 71 procent män som ledamöter, medan kvinnorna är i majoritet i miljö- och jordbruksutskottet (59 procent) och socialutskottet (65 procent).¹⁰⁴ Att män i högre utsträckning ansvarar för strategiskt viktiga ekonomiska frågor visar att makten i riksdagen inte är jämställt fördelad.

Sveriges riksdag speglar inte befolkningen vad gäller ålder och ursprung. Medelåldern i riksdagen är 45 år och endast 2 procent av ledamöterna är över 65 år (20 procent av Sveriges befolkning är över 65 år¹⁰⁵). 7 procent av kvinnorna i riksdagen är födda utanför Sverige, jämfört med 14 procent av alla röstberättigade kvinnor.¹⁰⁶

Sveriges myndigheter leds oftare av kvinnor än män, 57 procent av generaldirektörerna är kvinnor. Inom Regeringskansliet är 46 procent av cheferna kvinnor.¹⁰⁷

På lokal och regional nivå är könsfördelningen generellt sett jämställd. I valet 2018 var 43 procent av alla ledamöter som valdes in i kommunernas fullmäktigeförsamlingar kvinnor. Det råder dock stora skillnader mellan och inom kommuner. Trelleborgs kommun har lägst andel kvinnor i kommunfullmäktige, där är endast 26 procent av ledamöterna kvinnor. Det är också betydligt vanligare att män leder kommunernas nämnder. Endast 37 procent av landets kommunala nämnder har en kvinna som ordförande. I regionerna är andelen kvinnliga ledamöter något fler än på kommunal nivå (48 procent), men även här varierar fördelningen på olika håll i landet.¹⁰⁸

De högsta cheferna på lokal och regional nivå är oftare män trots att organisationerna som de leder domineras av kvinnor. 57 procent av alla kommundirektörer, 68 procent av kommunalråden¹⁰⁹ och 71 procent av regiondirektö-

104. SCB (2020) På tal om kvinnor och män 2020

105. Sveriges Radio (2020) "Sveriges befolkning har aldrig varit äldre", Ekot 2020-03-01

106. SCB (2020) Valda av folket, En studie av social representativitet i folkvalda församlingar, Demokratistatistisk rapport 25

107. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Ett sekel av rösträtt och valbarhet, Rapport 2021-1

108. SCB (2020) Valda av folket, En studie av social representativitet i folkvalda församlingar, Demokratistatistisk rapport 25

109. SCB (2019) Det tog 75 år till en jämn könsfördelning bland kommunpolitikerna

terna är män.¹¹⁰ Oavsett politisk nivå är könsfördelningen som mest ojämn på de högsta positionerna. 100 år efter införandet av kvinnors rösträtt har Sverige aldrig haft en kvinna som statsminister.

Att representationen är så pass jämn i folkvalda församlingar på samtliga politiska nivåer beror till stor del på principen om varannan damernas som infördes 1994. Idag har dock flera partier frångått principen. Inför riksdagsvalet 2018 hade tre av sju partier helt jämna listor, medan fyra partier hade mellan 30 och 45 procent kvinnor bland sina kandidater.¹¹¹

Det samiska parlamentet domineras av män. Sedan det senaste valet 2017 är endast 12 av 31 ledamöter i Sametingets plenum kvinnor. Sametingets styrelse, som väljs av plenum, består av sju ledamöter varav två är kvinnor.¹¹²

Representationen i folkvalda församlingar försämras ofta under mandatperioderna då kvinnor oftare lämnar sina poster. Att kvinnor väljer att inte kandidera till eller lämna politiska uppdrag kan bero på att de granskas och bedöms hårdare, upplever större krav och oftare möter sexistisk jargong.¹¹³ De senaste tio åren har tre kvinnliga partiledare tvingats lämna sina uppdrag när deras partier har utsatts för mediedrev.

Hat och hot mot politiker är ett allvarligt och växande demokratiproblem. 32 procent av förtroendevalda kvinnor på kommun-, region- och riksdagsnivå, och nästan lika många män, uppgav att de utsattes för hot och trakasserier under valåret 2018 i BRÅ:s trygghetsundersökning bland politiker. Undersökningen visar också att förekomsten av hot och trakasserier ökar, framförallt på sociala medier.¹¹⁴ Enligt Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) får folkvalda kvinnor oftare ta emot grövre och mer sexistiska kommentarer än folkvalda män.¹¹⁵ Den 1 januari 2020 skärptes straffen för brott mot förtroendevalda.¹¹⁶

En attitydundersökning från Jämställdhetsmyndigheten visar att det finns ett stort stöd för att makten ska fördelas jämställt i befolkningen, men att unga män oftare än andra ifrågasätter kvinnors ledarskap. 47 procent av män mellan 16 och 24 år instämmer helt eller delvis i att kvinnor är sämre politiska ledare än män.¹¹⁷

Män är något oftare medlem i ett politiskt parti, 6 procent jämfört med 5 procent för kvinnor. Bland utrikes födda är 4 procent av männen och 3 procent av kvinnorna medlemmar i ett parti. Utrikesfödda kvinnor är också den grupp där störst andel, 46 procent, uppger att de inte pratar om politik. Motsvarande andel bland utrikes födda män är 39 procent.¹¹⁸

Att färre kvinnor än män diskuterar politik, organiserar sig i partier och gör politisk karriär beror inte bara på diskriminering inom den politiska sfären. Kvinnor bär ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet och har mindre tid till politiskt engagemang.

110. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Ett sekel av rösträtt och valbarhet, Rapport 2021-1

111. Ibid.

112. Ibid.

113. Jämställdhetsmyndigheten (2019) Kvinnor har det tuffare än män inom politiken, 2019:2

114. BRÅ (2019) Politikernas trygghetsundersökning (PTU)

115. SKR (2018) Digitalt hat – hat och hot mot kommunpolitiker

116. Riksdagen (2019) Brott mot förtroendevalda, Prop. 2018/19:154

117. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Ett sekel av rösträtt och valbarhet, Rapport 2021-1

118. SCB (2018) Medborgerliga aktiviteter, politik efter indikator utländsk/svensk bakgrund och kön

På senare tid har många kommuner och regioner infört nya sätt för medborgare att påverka samhället mellan valen, till exempel genom medborgarförslag, öppna sammanträden, medborgardialoger och samråd av olika slag. Det finns tyvärr ingen sammanställning av vilka medborgare som tar tillvara möjligheten att utöva sitt inflytande via dessa kanaler, vilket är en brist.¹¹⁹

Många kvinnor och flickor är också engagerade i kvinnorörelsen och kampen för jämställdhet och kvinnors rättigheter. Sitt viktiga uppdrag till trots är många kvinnoorganisationer underfinansierade. Det statliga anslaget till kvinnoorganisationer och jämställdhetsprojekt ligger på 34,6 miljoner kronor och har inte räknats upp sedan 2006, trots att organisationerna som delar på medlen har blivit allt fler och att deras utgifter har ökat. Kvinnoorganisationer får också betydligt mindre bidrag än andra typer av organisationer.¹²⁰

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Ta hat och hot mot förtroendevalda kvinnor på allvar.** Se till att straffskärpningen av brott mot förtroendevalda tillämpas. Säkerställ att säkerhetspersonal i riksdagen och säkerhetsansvariga i kommuner och regioner samt inom politiska partier har kunskap om könsbaserat hat, hot och trakasserier. Förstärk polisens spanings- och utredningsarbete mot hat mot folkvalda i sociala medier. Ställ krav på sociala medieplattformar att ingripa mot hat, hot och trakasserier.
- **Ge bättre möjligheter för föräldrar att utföra politiska uppdrag.** Ge politiker på alla nivåer rätt till barnomsorg under möten och andra åtaganden som hör till deras politiska uppdrag. Informera om möjligheten att få ersättning för tillsyn av små barn i samband med möten. Tydliggör kommuner och regioners ansvar för förtroendevaldas arbetsmiljö.
- **Stärk utrikes födda kvinnors ställning inom partierna.** Partier bör arbeta aktivt för att rekrytera kvinnor från underrepresenterade grupper som medlemmar och till styrelser, verkställande utskott och valberedningar med mera.
- **Informationssatsningar och debatter i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar.** Politiska partier, myndigheter och ideella föreningar som sprider information om valet bör finnas på plats och arrangera aktiviteter i bostadsområden där valdeltagandet är lågt och särskilt vända sig till kvinnor.
- **Säkerställ trygga och tillgängliga vallokaler för alla kvinnor.** Kommuner, valmyndigheten och politiska partier ska arbeta för att säkra trygghet och tillgänglighet för kvinnor och tjejer i och kring vallokaler genom att ha kunskap om hedersförtryck och ett genomgående jämställdhetsperspektiv i allt sitt arbete, särskilt i utbildning av valarbetare.
- **Höj anslagen till kvinnoorganisationer.** Det statliga bidraget till kvinnors organisation bör fördubblas.
- **Kartlägg och öka jämställdheten i medborgardialoger.** Samtliga kommuner och regioner bör säkerställa att deras medborgardialoger och andra aktiviteter för medborgarinflytande är jämställda.

119. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Ett sekel av rösträtt och valbarhet, Rapport 2021-1

120. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Styrning ger resultat, Rapport 2020:4

Artikel 8. Internationellt arbete och representation

Vad säger Kvinnokonventionen?

Stater ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att kvinnor på samma villkor som män och utan diskriminering ska ha möjlighet att företräda sina regeringar på internationell nivå och delta i arbetet i internationella organisationer.

Så ser det ut:

Regeringen har slagit fast att utrikesförvaltningen ska sträva efter jämställdhet vid nomineringar av svenskar till internationella tjänster.¹²¹ En granskning av svenska ambassadörer vid utlandsmyndigheter visar på en jämn könsfördelning.¹²² En granskning av könsfördelningen vad gäller utsända från 8 svenska myndigheter under 2019 och 2020 visar att det framförallt råder stor brist på jämställdhet inom Försvarsmakten (136 kvinnor och 1247 män var utsända på ett internationellt uppdrag under 2019).

Sverige driver sedan 2014 en feministisk utrikespolitik med ambitionen att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra hela politikområdet. Den feministiska utrikespolitiken har sedan införandet inspirerat fler länder att följa efter.¹²³

Sedan 2015 samordnar Sverige ett kvinnligt medlingsnätverk med syftet att öka antalet svenska kvinnor och kvinnor från konfliktdrabbade länder som deltar i internationella fredsprocesser. Även om initiativet är angeläget och välkommet har arbetet hittills inte resulterat i att någon av deltagarna fått i uppdrag att delta som förhandlare i en fredsprocess.

2016 presenterade regeringen den tredje nationella handlingsplanen för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, i enlighet med CEDAW-kommitténs allmänna rekommendation nr 30. Handlingsplanen har en tydlig strategisk inriktning och har skapat ett värdefullt forum för dialog och erfarenhetsutbyte mellan olika myndigheter och civilsamhället. Det är dock en stor brist att handlingsplanen inte specificerar aktiviteter eller indikatorer, vilket gör det svårt att följa upp och utvärdera arbetet. Enligt en utvärdering av Sweco gör avsaknaden av förväntade utfall och aktiviteter att det är svårt att härleda några resultat från handlingsplanen.¹²⁴

121. Utrikesdepartementet (2020) Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 med inriktning och åtgärder för 2020, se även Regeringskansliet (2016) Att arbeta internationellt, regeringskansliet.se

122. Sammanställning av tjänstgörande svenska ambassadörer vid utlandsmyndigheter 2020, information från Utrikesdepartementet 09-09-2020.

123. Haridasani Gupta, A. What Do Sweden and Mexico Have in Common? A Feminist Foreign Policy, The New York Times, 2020-07-21

124. Sweco (2020) Utvärdering av Sveriges tredje nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet 2016-2020, s. 33ff.

En annan brist är att handlingsplanen inte i tillräckligt hög utsträckning är kopplad till en nationell kontext.¹²⁵

En granskning av biståndsmyndigheten Sidas arbete med jämställdhetsintegrering visar att arbetet, trots hög ambition, inte är systematiskt och sammanhängande, och att det föreligger brister vad gäller personalens kunskaper om jämställdhetsintegrering.¹²⁶

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Genomför regelbundna kompetenshöjande insatser om jämställdhetsintegrering** för att säkerställa att all personal vid utrikesförvaltningen och myndigheter som arbetar internationellt har kunskap på området.
- **Säkerställ kvinnors representation och aktiva deltagande i fredsbevarande insatser.** Integrera ett jämställdhetsperspektiv i insatser och arbeta för ökad transparens i tillsättning vid fredsförhandlingar.
- **Arbeta aktivt för jämställd representation på höga positioner i FN och EU samt i internationella domstolar och juridiska organ.** Personer som nomineras till internationella positioner bör ha kunskap om kvinnors rättigheter och jämställdhet.

125. Ibid. s. 38.

126. Bjarnegård och Ugglå (2018) Putting Priority into Practice: Sida's Implementation of its Plan for Gender Integration, EBA Rapport 2018:07

Artikel 9. Medborgarskap

Vad säger Kvinnokonventionen?

Kvinnor ska ha samma rätt som män att bli medborgare i ett land och behålla eller byta sitt medborgarskap. Kvinnor ska ha samma rättighet som män att påverka vilket medborgarskap deras barn ska ha.

Så ser det ut:

De flesta asylsökande som kommer till Sverige är män. Under perioden 2010–2019 var 65 procent av alla asylsökande män och 35 procent var kvinnor.¹²⁷ 2020 beviljades 4 901 kvinnor och 5 508 män uppehållstillstånd av flykting- eller skyddsskäl.¹²⁸ Samma år kom 500 ensamkommande barn till Sverige, varav 31 procent var flickor.¹²⁹

Migrationsverket har under de senaste åren genomfört flera satsningar för att öka kunskapen om kvinnors asylskäl inom asylprövningen.¹³⁰ Trots dessa satsningar nås kvinno- och civilsamhällesorganisationer av information från asylsökande och offentliga biträden om att det förekommer brister i prövningen av kvinnors asylskäl.

Framförallt ställs höga krav på att en asylsökande ska kunna redogöra för sin situation och sitt skyddsbehov. Migrationsverket tar sällan hänsyn till att kvinnor kan ha svårt att redogöra för sitt skyddsbehov om de kommer från länder där kvinnors rättigheter är starkt begränsade och där kvinnor av tradition inte är vana att hävda sin rätt. Det är också svårt för kvinnor att redogöra för sitt skyddsbehov om de inte känner till att deras erfarenheter kan utgöra grund för asyl, eller om de kommer från en hederskontext som gör att det kan upplevas särskilt skamfyllt att till exempel berätta om erfarenheter av sexuellt våld. Sammantaget gör bristande information och brister i rutiner för att uppmärksamma kvinnors asylskäl att kvinnor många gånger inte får sina skyddsbehov tillgodosedda.

Det förekommer fortfarande att kvinnor nekas asyl med hänvisning till att de har ett "manligt nätverk" i sitt ursprungsland. Att hänvisa kvinnor till att manliga släktingar ska skydda dem i hemlandet är problematiskt när det är fråga om länder där kvinnors rättigheter är starkt begränsade och hotet mot kvinnan de facto kan komma just från det manliga nätverket.¹³¹

Ytterligare exempel på hur kvinnor och flickor kan diskrimineras i asylprövningen är att det endast tas hänsyn till om det föreligger ett överhängande hot vid asylprövningen. Det innebär exempelvis att flickor kan utvisas till länder där de riskerar att giftas bort vid ett senare tillfälle, men att Migrationsverket bedömt att det inte funnits överhängande hot vid tidpunkten för

127. Justitiedepartementet, En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54, s. 434

128. Migrationsverket (2021) Beviljade uppehållstillstånd 2020

129. Migrationsverket (2021) Inkomna ansökningar om asyl 2020

130. Migrationsverket (2020) Årsredovisning 2019

131. Asplund, E. och Sjöqvist, S. (2019) Manligt nätverk, Uppsala universitets människorättsklinik samt; Asylrättscentrum, Kvinnors asylskäl och manligt nätverk, www.sweref.org

asylprövningen.¹³² En granskning av utredningar av kvinnors asylskäl visar att Migrationsverket i flera ärenden inte utrett framtida risker där könsrelaterad förföljelse åberopas.¹³³

Det råder fortfarande kunskapsbrist hos offentliga biträden om kvinnors särskilda utsatthet och asylskäl. Detta kan leda till att offentliga biträden inte talar om för sina klienter vilka rättigheter de har och vad som utgör könsspecifik och könsrelaterad förföljelse, eller att de exempelvis har rätt att önska en tolk som är kvinna.

Den tillfälliga asyllagen som tillämpas sedan 2016 har drabbat kvinnor och barn hårt. Lagen innebär bland annat att möjligheten till familjeåterförening begränsats för alla som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd. Då kvinnor är i majoritet bland personer som kommer till Sverige genom anhöriginvandring har kvinnor och barn hindrats från att komma till Sverige och återförenas med sina familjer.¹³⁴

Begränsningarna av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige som infördes 2016 innebär även skärpta krav på försörjning vid anhöriginvandring. Lagen tar ingen hänsyn till kvinnors och mäns olika förutsättningar eller att etablering på arbetsmarknaden tar längre tid för kvinnor än för män.¹³⁵ Migrationskommittén som hösten 2020 presenterade förslag till ny migrationslagstiftning gör själva bedömningen att försörjningskrav vid anhöriginvandring medför en risk för inlåsningseffekt för kvinnor, ändå har utredningen lagt fram ett sådant lagförslag.¹³⁶

Det nya förslaget till migrationslagstiftning innebär även att den så kallade 2-årsregeln förlängs till minst 3 år, vilket gör att kvinnor som kommit till Sverige på anknytning till en svensk medborgare och utsätts för våld riskerar att ytterligare låsas in i våldsamma och destruktiva förhållanden.¹³⁷

Kvinnor som bor på Migrationsverkets asylboenden har vittnat om att de utsätts för trakasserier och känner sig otrygga och bevakade av männen när de lämnar sina rum. Detta har lett till att många kvinnor och flickor isolerar sig på rummen.¹³⁸

132. Migrationsverket (2016) Nationell kvalitetsuppföljning med regionalt fokus – ANALYSRAPPORT 2016

133. Migrationsverket (2016) Analysrapport Hur vi utreder kvinnors asylskäl, s.10

134. Migrationsinfo.se (2021) Den tillfälliga lagen i korthet samt; Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar (2018) Migrationsrättens framtid – en redogörelse för de juridiska riskerna med att förlänga lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige samt; Röda korset (2018) Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen

135. Röda korset (2018) Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen se även; Justitiedepartementet, En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54, s. 429

136. Justitiedepartementet, En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54, s. 433

137. Terraferm (2020) Remissvar 2020-12-07 Justitiedepartementet, Betänkandet en långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)

138. SVT, Kvinnor vittnar om utsatthet på asylboenden, 2016-05-30

se även; BRÅ.se, Utsatthet för brott på asylboenden samt; Sveriges Kvinnolobby (2016) Säkra tryggheten för asylsökande kvinnor och flickor i Sverige

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Möjliggör för kvinnor och flickor att komma till Sverige via säkra vägar.** Ge kvinnor och medföljande barn särskild prioritet bland kvotflyktingar.
- **Säkerställ kvinnors rätt till asyl.** Genomför regelbundna kvalitetsuppföljningar av utredningar och beslut som rör kvinnors asylskäl och ta fram en handlingsplan för att kvalitetssäkra prövningen av kvinnors asylskäl.
- **Öka kunskapen om kvinnors asylskäl inom Migrationsverket och migrationsdomstolarna.** Genomför obligatoriska och regelbundna utbildningar om kvinnors asylskäl, inklusive kunskap om hur bland annat religion och tradition kan påverka synen på jämställdhet.
- **Ge kvinnor egna permanenta uppehållstillstånd.** Kvinnor måste få egna, permanenta uppehållstillstånd som inte är knutna till en mans. Ta bort tvåårsregeln i utlänningslagen.
- **Säkerställ rätten till familjeåterförening.** Kvinnor måste få möjlighet att komma till Sverige på lika villkor som män och återförenas med sina familjer.
- **Erbjud separata asylboenden för kvinnor.** Om så inte är möjligt bör det erbjudas särskilda zoner där endast kvinnor får vistas på blandade boenden. Inför obligatorisk utbildning om jämställdhet och kvinnors rättigheter för personal på asylboenden. Anställ kvinnlig personal på de boenden där det bor kvinnor.

Artikel 10. Utbildning

Vad säger Kvinnokonventionen?

Kvinnor ska garanteras samma rättigheter som män när det gäller utbildning och dess kvalitet och samma möjligheter till stipendier och studiemedel. Läroplaner och skolböcker ska inte innehålla stereotypa könsroller.

Så ser det ut:

För att kunna förstå och sätta in åtgärder för ökad jämställdhet krävs ett medvetet jämställdhetsperspektiv i styrningen av skolan. Men istället har regeringen drivit igenom förändringar i för-, grund- och gymnasieskolans läroplaner som innebär en återgång till ett könsneutralt språk som osynliggör flickors och pojkars situation.¹³⁹

Läroplaner och skolböcker

Läroplanen för förskolan och grundskolan slår fast att skolan ska verka för jämställdhet samt gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla oberoende av kön.¹⁴⁰ Vidare anger Skollagen att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter, där jämställdhet ingår.¹⁴¹

Skollagen och läroplanerna omfattar också skolböcker, digitala verktyg och andra material som används i skolan. 2010 uppmärksammade Delegationen för jämställdhet i skolan läromedlens bristande kvalitet och den bild som läromedlen förmedlade av kvinnor och män i bland annat historia och samhällsvetenskap.¹⁴² Sedan dess har mycket hänt. Skolan har blivit mer digitaliserad, nya läromedel och verktyg har tagits fram och spridits av olika författare, förlag och organisationer. Det har dock inte genomförts någon ny kartläggning av de läromedel som används. Det är därför svårt att veta om de material som väljs ut av lärare och används i klassrummet lever upp till läroplanernas och skollagens krav eller om delegationens kritik fortfarande är giltig.

Grund- och gymnasieskolan

Enligt skollagen ska den utbildning som bedrivs i svenska skolor vara likvärdig, men i realiteten finns stora och växande skillnader mellan skolor. Mellan 2000 och 2016 har skillnaderna mellan skolors genomsnittsresultat nästan fördubblats, vilket till stor del beror på att elevsammansättningen har förändrats.¹⁴³ Barn vars föräldrar har låg respektive hög utbildningsnivå och

139. Utbildningsdepartementet, Förtydligad läroplan ska öka jämställdheten i skolan, pressmeddelande 2018-04-27

140. Läroplan (Lgr11) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet samt; Läroplan (Gy11) för gymnasieskolan

141. Skollag (2010:800)

142. Delegationen för jämställdhet i skolan, Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan SOU 2010:99

143. Skolverket (2018) Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor, Rapport 467

barn med svensk respektive utländsk bakgrund går i ökad utsträckning i olika skolor. Det fria skolvalet och fri etableringsrätt har bidragit till den negativa utvecklingen.¹⁴⁴

Utöver segregation kännetecknas resultaten i grund- och gymnasieskolan av stora och bestående könsskillnader. Den senaste PISA-undersökningen visar att 15-åriga flickor presterar 34 poäng bättre än pojkar i läsförståelse och 8 poäng bättre i naturvetenskap, medan resultaten i matematik är likvärdiga.¹⁴⁵ Tidningen Lärarens kartläggning av betygen i årskurs nio visar att flickor presterar bättre än pojkar i alla ämnen och att skillnaderna har ökat i flera ämnen.¹⁴⁶

Sambanden mellan skolsegregation och jämställdhet analyseras allt för sällan. Skolor med bättre resultat har en relativt hög andel elever med högutbildade föräldrar och en relativt låg andel nyinvandrade elever, men även en något lägre andel pojkar än flickor. Motsatt gäller för skolor med sämre resultat.¹⁴⁷ Skillnaderna i resultat mellan könen är också större i skolor med lägre resultat, det vill säga skolor med högre kvalitet är också mer jämställda.¹⁴⁸

Skolsegregationen beror till stor del på bostadssegregation, men förstärks av det fria skolvalet som gör det möjligt för motiverade föräldrar och elever att välja bort skolor som inte motsvarar deras förväntningar. OECD har återkommande kritiserat Sverige för att utbildningssystemet är för marknadsorienterat och att det fria skolvalets utformning leder till uppdelning och ojämlikhet.¹⁴⁹ Sverige är det enda land i världen som tillåter fria uttag av vinster i den skattefinansierade skolan.

Skoldebatten fokuserar ofta på pojkars svaga resultat, medan ohälsa och andra problem som är vanligare bland flickor ofta hamnar i skymundan. 21 procent av 11-åriga flickor, 47 procent av 13-åriga flickor och 73 procent av 15-åriga flickor uppger att de känner sig ganska eller mycket stressade av skolarbetet.¹⁵⁰ Läs mer om flickors och kvinnors mående under artikel 12 om vård och hälsa.

Utöver press att lyckas i skolan påverkas flickors hälsa av pojkars våld och trakasserier. Mer än dubbelt så många flickor (14 procent) som pojkar (6 procent) på högstadiet uppger att de har utsatts för sexuella trakasserier i skolan.¹⁵¹ 2017 berättade tusentals flickor om sina upplevelser i Metoo-upproppen #Räckupphanden och #Tystiklassen. Sedan dess har flera projekt och satsningar med fokus på samtyckeskultur och utveckling av sex- och samlevnadsundervisningen genomförts.

Skolinspektionens granskning av sex- och samlevnadsundervisningen visar att tre av fyra rektorer inte följer upp lärarnas kompetens inom sex- och samlevnad och att de flesta lärare inte får kompetensutveckling inom området.¹⁵² 2020 beslutade regeringen att lärarstudenter ska examineras i sex- och samlevnadsundervisning,¹⁵³ det finns dock inga riktlinjer för vilken kunskap

144. Utbildningsdepartementet, En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28

145. Skolverket (2019) Pisa 2018

146. Nejman, F. Flickorna har gått om pojkar i alla ämnen, Läraren, 2020-12-02

147. Skolverket (2020) SALSA – en statistisk modell

148. SNS (2017) Könsskillnader i utbildning

149. OECD (2020) Economic Surveys: Sweden

150. Folkhälsomyndigheten (2018) Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

151. Friends (2019) Friendsrapporten 2019 | Ensamma elever är mer utsatta

152. Skolinspektionen (2018) Sex- och samlevnadsundervisning, Tematisk kvalitetsgranskning 2018

153. Utbildningsdepartementet, Unga ska få sexualundervisning i skolan, inte av porrindustrin, debattartikel 2020-09-14

som ska krävas eller insatser för att se till att verksamma lärare får samma kompetenshöjning.

Flickor som lever i en hederskontext hindras ibland av sina familjer från att delta i sex- och samlevnadsundervisningen och att vara med på idrottslektioner. Skolor är skyldiga att göra en orosanmälan till Socialtjänsten när det finns en misstanke om att en elev begränsas av hedersnormer. Allt för ofta underlåter lärare eller annan personal att göra orosanmälan, andra gånger agerar inte Socialtjänsten på anmälan tillräckligt snabbt och kraftfullt. Till exempel handlade endast 70 av de nästan 32 000 orosanmälningar som gjordes i Stockholm 2019 om hedersproblematik.¹⁵⁴ Läs mer under artikel 16 om äktenskap och familjeliv.

Vissa skolor har, istället för att hantera hedersproblematik, valt att dela upp klassen utifrån kön under delar av undervisningen eller i skolmiljön. Organisationer som arbetar med frågan bedömer att mörkertalet är stort och menar att det är vanligare att dela upp barn utifrån kön i religiösa friskolor. Till exempel har det förekommit att flickor och pojkar uppmanas att använda olika dörrar i skolbussen och att flickor som har haft mens har uteslutits från bönestunder.¹⁵⁵

Många elever gör könsstereotypa val när de väljer gymnasieutbildning. Av 18 nationella gymnasieprogram har bara fyra program en jämn könsfördelning. Till exempel är 82 procent av eleverna på humanistiska programmet tjejer, medan 83 procent av eleverna på Teknikprogrammet är killar. Yrkesförberedande gymnasieutbildningar domineras ofta av killar, till exempel bygg- och anläggningsprogrammet där 91 procent av eleverna är killar. Detta gäller dock inte hantverksprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet med 94 respektive 76 procent elever som är tjejer.¹⁵⁶

Förskolan

Alla som arbetar inom förskolan ska arbeta aktivt för jämställdhet mellan flickor och pojkar. Skolinspektionens granskning av verksamheten i 36 förskolor visade att 97 procent behövde utveckla sitt jämställdhetsarbete.¹⁵⁷ Vissa förskolor har en särskild genusinriktning, men det är svårt att avgöra hur utbrett arbetet är. Det finns heller inga riktlinjer för hur genus- eller normkritisk pedagogik ska utformas.

Förskolans barngrupper överskrider ofta Skolverkets rekommendationer, vilket påverkar både barnen och personalen, som i de flesta fall är kvinnor. Enligt Skolverket tar flickor särskilt stor skada av stora barngrupper då deras behov oftare riskerar att förbises. Flickor i stora barngrupper har, i synnerhet flickor med neurologisk sårbarhet, oftare utvecklat språksvårigheter.¹⁵⁸

Tillgång till och nyttjandet av barnomsorg varierar mellan kommuner. 95 procent av alla barn mellan 3–5 år gick i förskola eller deltog i annan pedagogisk verksamhet under 2018, men i vissa grupper är deltagandet betydligt lägre. Barn till lågutbildade föräldrar med låg inkomst och utländsk bakgrund

154. SVT, Socialtjänsten i Stockholm rapporterar misstanketyp i orosanmälningar, 2020-06-02

155. Kakabaveh, A. Religiösa skolor, jämställdhet och hederskultur, motion till riksdagen 2020/21:88

156. Skolverket (2019) Uppföljning av gymnasieskolan, Rapport 480

157. Skolinspektionen (2018) Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan

158. Skolverket (2016) Barngruppers storlek i förskolan, Rapport 433, 2016

uteblir oftare från förskolan än andra barn.¹⁵⁹ Lägre inskrivning i förskolan samvarierar ofta med lägre arbetskraftstal bland kvinnor i socialt utsatta områden. Tre av tio kommuner erbjuder inte barnomsorg utanför kontorstid och av de som har så kallat ”nattis” ställs ofta krav som gör det svårt för mammor med vikariat, timanställningar och andra jobb med skiftande arbetstider att ta del av verksamheten.¹⁶⁰

Högre utbildning

Enligt högskolelagen är universitet och högskolor skyldiga att iakttä och främja jämställdhet mellan kvinnor och män i sin verksamhet. Detta till trots är den högre utbildningen långt ifrån jämställd. Problemen har länge varit kända och har adresserats av nuvarande och tidigare regeringar genom många utredningar, delegationer och satsningar. Även om små framsteg kan skönjas tycks ojämställdheten i stort bestå.

Stereotypa utbildningsval gör att många utbildningar domineras av antingen kvinnor eller män. 2019 var till exempel 83 procent av studenterna som påbörjade vård- och omsorgsutbildningar kvinnor och 70 procent av studenterna som påbörjade tekniska utbildningar män.¹⁶¹

Kvinnor dominerar utbildningar på grundnivå och avancerad nivå samt anställningar på lägre nivå inom akademien medan andelen män ökar högre upp i den akademiska hierarkin.¹⁶² Läsåret 2019/2020 var 61 procent av alla studenter på grund- och avancerad nivå kvinnor¹⁶³ men endast 30 procent av professorerna.

Regeringen har satt upp ett mål om att hälften av alla nyrekryterade professorer ska vara kvinnor senast 2030. År 2019 var 39 procent kvinnor vilket innebär en minskning från året innan. Universiteten och högskolorna har inte heller lyckats nå sina lärosätesspecifika rekryteringsmål,¹⁶⁴ även om skillnaderna mellan universiteten är stora. På landets tekniska lärosäten är kvinnor underrepresenterade från grund- till forskarutbildning, där är endast 38 procent av studenterna och 18 procent av professorerna kvinnor.¹⁶⁵

Forskning

Offentliga anslag till forskning fördelas fortfarande inte jämställt, även om situationen har förbättrats under de senaste åren. Sedan 2018 har statliga lärosäten genom sina regleringsbrev fått i uppdrag att beakta jämställdhet vid fördelningen av forskningsmedel. Olika lärosäten har kommit olika långt i arbetet.¹⁶⁶

Vetenskapsrådet, som är den största externa finansören av forskning, arbetar med jämställdhetsintegrering sedan 2013. 2019 beviljade Vetenskapsrådet 18 procent av ansökningarna från manliga forskare och 17 procent av ansökningarna från kvinnliga forskare. Eftersom fler män än kvinnor ansöker om

159. Skolverket (2018) Deltagande i förskola, Dnr: 2018:12

160. Skolinspektionen (2016) Omsorg på obekvämtid

161. SCB, Programnybörjare mot yrkesexamen läsåret 1993/94–2019/20 efter program och kön

162. Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige, Prop. 2020/21:60

163. SCB, Statistiksamling högskolan, Uppgifter hämtade 2020-05-24

164. Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige Prop. 2020/21:60

165. SCB, Statistiksamling högskolan, Uppgifter hämtade 2020-05-24.

166. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Jämställdhet i akademien – slutredovisning av jämställdhetsintegrering i högskolor och universitet programperioden 2016–2019, Rapport 2020:6

forskningsmedel får dock fortfarande betydligt fler män ta emot finansiering därifrån.¹⁶⁷

En stor del av den forskning som bedrivs i Sverige bekostas av företag eller andra privata finansiärer. 2016 granskade tidningen Universitetslärares tre privata finansiärers fördelning av sammanlagt en miljard kronor och fann att män beviljades medel i högre utsträckning än kvinnor fem av sex gånger. Granskningen visade även att flera finansiärer valde att inte redovisa sin statistik könsuppdelat.¹⁶⁸

Elever och studenter med funktionsnedsättning

De jämställdhetsproblem som beskrivits drabbar även flickor och kvinnor med funktionsnedsättning. Ofta är deras ohälsa och utsatthet för exempelvis våld i skolan ännu större än andra flickors och kvinnors.¹⁶⁹ Det är dock svårt att uttala sig om hur flickor och pojkar som går i ordinarie skolor presterar då statistik om hur flickor och pojkar presterar i skolan inte bryts ner på funktionsnedsättning.¹⁷⁰ Bristen på statistik gör att det blir svårt att tillse att flickor och kvinnor med funktionsnedsättning har samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Pojkar med funktionsnedsättning tycks få mer hjälp att lyckas och trivas i skolan än flickor. 2019 handlade 46 procent av de förfrågningar som inkom till Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) om pojkar, 22 procent om flickor och 32 procent om blandade grupper. Fördelningen skiljer sig inte nämnvärt från tidigare år och beror bland annat på att pojkar oftare är mer utåtagerande vilket ökar skolornas benägenhet att ansöka om stöd. Av detta följer att flickors behov av stöd i mindre utsträckning fångas upp och möts. Allra störst är skillnaderna bland elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). 2019 berörde 14 procent av förfrågningarna flickor, 26 procent pojkar och 13 procent blandade grupper.¹⁷¹

SPSM tillhandahåller också specialpedagogiska utredningar för barn med syn- och hörselnedsättning samt tal- och språksvårigheter. Utredningarna kan hjälpa skolan att avgöra om och vilket särskilt stöd eleven i fråga behöver. Även här är pojkarna i majoritet. 64 procent av utredningarna 2019 gällde pojkar och 36 procent gällde flickor. Skillnaderna är som störst inom gruppen med tal- och skrivsvårigheter. Också på de specialskolor som SPSM själv driver är pojkarna fler än flickorna. 2019 var cirka 40 procent av eleverna flickor och 60 procent av eleverna pojkar.¹⁷²

167. Vetenskapsrådets forskningsfinansiering i siffror, Statistik framtagen utifrån variablerna år, kön och beviljandegrad

168. Universitetslärares (2016) Fler män än kvinnor får forskningsanslag

169. Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM (2020) Resultat av SPSM arbete med . 2017-2019

170. Ekman Aldén, M. och Malmberg, F. "Det behövs statistik om elever med funktionsnedsättning", Dagens samhälle, 2020-11-05

171. Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM (2020) Årsredovisning 2019

172. Ibid.

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Stärk tillgången till en förskola av god kvalitet.** Genomför uppsökande informationsinsatser om förskolans fördelar i bostadsområden där deltagandet är lågt och utvidga kommunernas skyldighet att tillhandahålla barnomsorg till att omfatta obekvämt arbetstid. Se till att riktlinjer om storlek på förskolans barngrupper följs.
- **Synliggör flickor och pojkar i skolans styrdokument.** Jämställdhetsintegrera och beköna läroplanerna för för-, grund och gymnasieskolan så att flickors villkor och behov synliggörs.
- **Förstärk skolans arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.** Säkerställ att all personal som arbetar i skolan har kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, se till att alla skolor följer lagen som anger att skolan har en skyldighet att göra orosanmälan vid misstanke om utsatthet samt att anmälningar leder till åtgärder.
- **Modernisera sex- och samlevnadsundervisningen.** Gör sex- och samlevnadsundervisningen till ett separat ämne som är obligatoriskt och säkerställ ett genomgående jämställdhetsperspektiv samt ett kritiskt förhållningssätt till pornografi.
- **Skärp rekryteringsmålen för högskolor och universitet** för att öka andelen kvinnor till professorsposter.
- **Fördela forskningsmedel jämställt.** Ge externa finansiärer av offentliga forskningsmedel i uppgift att öka andelen ansökningar från kvinnor, behåll och tydliggör uppdraget till lärosäten om att fördela forskningsmedel mer jämställt och kräv att privata forskningsfinansiärer redovisar statistik könsuppdelat i sina årsredovisningar.
- **Säkerställ bättre specialpedagogiskt stöd till flickor.** Genomför en kunskapsökning på skolor och lärarutbildningar med efterföljande stöd i att upptäcka och tillgodose behoven för flickor med funktionsnedsättning.

Artikel 11. Arbete och arbetsmarknad

Vad säger Kvinnokonventionen?

Staterna ska se till att kvinnor inte diskrimineras på arbetsmarknaden särskilt när det gäller anställning, lönesättning, villkor, förmåner och arbetarskydd. Diskriminering av kvinnor på grund av äktenskap, graviditet eller moderskap ska förbjudas. Staterna ska även främja barnomsorg för att möjliggöra för föräldrar att förena familjeliv med yrkesansvar.

Så ser det ut:

Löneskillnader

Kvinnor får fortsatt mindre betalt än män för lika och likvärdigt arbete. Trots att kvinnor har högre utbildning än män var kvinnornas löner i genomsnitt 9,9 procent lägre än männens 2019. Det är en minskning med 0,8 procentenheter jämfört med året innan.¹⁷³

En jämförelse mellan lönerna i kvinnodominerade yrken och likvärdiga yrken visar dock att skillnaden är betydligt större (15 procent). Omräknat till pengar betyder det att anställda i kvinnodominerade yrken tjänar 5 400 kronor mindre än anställda i likvärdiga yrken varje månad. Löneskillnader mellan kvinnor och män beror till stor del på att yrken som samlar fler kvinnor värderas lägre av samhället än yrken som samlar fler män, så kallad värdediskriminering. Inget tyder på att det strukturella lönegapet minskar, tvärtom har klyftan mellan flera stora kvinnodominerade yrken och jämförbara mansdominerade yrken vuxit de senaste tre åren.¹⁷⁴

Den svenska modellen för lönesättning innebär att förhandlingar mellan industrins arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer sätter ramarna för löneutvecklingen på hela arbetsmarknaden. Det gör att lönerna i kvinnodominerade yrken har svårt att komma ikapp lönenivåerna inom likvärdiga mansdominerade yrken, eftersom de inte tillåts öka mer än det framförhandlade märket.

Utöver könssegregation präglas arbetsmarknaden av en etnisk segregation som innebär att utrikes födda kvinnor och män oftare arbetar i lågt betalda och kvinnodominerade yrken.¹⁷⁵

Diskrimineringslagen fastställer att arbetsgivare ska genomföra årliga lönekartläggningar för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Det är dock en brist att endast löneskillnader hos en och samma arbetsgivare omfattas, vilket innebär att det ofta är nästintill omöjligt att fånga skillnader mellan yrken och branscher.¹⁷⁶

Tillsynen av diskrimineringslagen har i princip upphört sedan ansvaret flyttades till Diskrimineringsombudsmannen (DO) i samband med att myn-

173. Medlingsinstitutet (2020) Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2019

174. Lönelotsarna (2020) Strukturella löneskillnader 2019 – På hela arbetsmarknaden och i välfärdens bristyrken

175. Katalys (2018) Klassamhällets rasifiering i arbetslivet

176. Riksrevisionen (2019) Diskrimineringslagens krav på lönekartläggning – ett trubbigt verktyg för att minska löneskillnader mellan könen (RIR 2019:16)

digheten bildades 2009. Under den tidigare myndigheten Jämställdhetsombudsmannens (JämO) tid genomfördes bland annat den så kallade "Miljongranskningen" som ledde till lönejusteringar för minst 5 246 personer, varav över 90 procent var kvinnor. Den sammanlagda lönejusteringen uppgick till minst 70,3 miljoner kronor och innebar i genomsnitt 1 120 kronor i månaden.¹⁷⁷ Sedan DO tog över ansvaret har ingen motsvarande granskning genomförts.

Möjligheterna för kvinnor som utsätts för lönediskriminering, eller annan diskriminering på grund av kön, att få upprättelse med hjälp av DO är i princip obefintliga. Under sin tioåriga historia har DO hittills inte drivit ett enda mål om lika lön för likvärdigt arbete.¹⁷⁸ Läs mer under artikel 2.

Deltidsarbete och föräldraledighet

Om hänsyn tas till att många kvinnor arbetar deltid blir skillnaderna i löneinkomst än större. År 2020 arbetade 26 procent av kvinnorna och 12 procent av männen deltid.¹⁷⁹ I kommuner och regioner där fyra av fem anställda är kvinnor är deltidarbete vanligt. Därför arbetar Sveriges kommuner och regioner, SKR, och fackförbundet Kommunal sedan 2017 för att fler kommuner och regioner ska ta fram handlingsplaner för heltid som norm. Sedan satsningen inleddes har andelen anställda som arbetar heltid ökat, om än i långsam takt. Många kommuner och regioner har ännu inte påbörjat arbetet med att ta fram handlingsplaner.¹⁸⁰

Det är vanligare att kvinnor som har barn arbetar deltid, även om brist på heltidsarbete fortsatt är den vanligaste orsaken till att både kvinnor och män arbetar deltid. Kvinnor tar större ansvar än män för obetalt hem- och omsorgsarbete, vilket påverkar deras karriär- och löneutveckling. Öronmärkta månader i föräldraförsäkringen har fått fler män att vara hemma med sina barn, men fördelningen är fortfarande långt ifrån jämställd. 2019 tog kvinnor ut 70 procent av föräldrapenningen och 61 procent av den tillfälliga föräldrapenningen som bland annat omfattar ersättning för vård av sjukt barn.¹⁸¹ Ett tydligt mönster är att kvinnor sprider ut sin föräldraledighet mer än vad män gör, vilket innebär att de är hemma från jobbet för att ta hand om barn helt utan ersättning.¹⁸²

Bland föräldrar som har invandrat till Sverige är uttaget av föräldrapenning mer ojämnt än i befolkningen i stort. En stor andel nyanlända som får barn efter ankomsten nyttjar inte någon föräldrapenning alls. 33 procent av nyanlända pappor från EU/Norden och 37 procent bland pappor från övriga länder tog inte ut någon föräldraledighet alls under barnets första fyra år, jämfört med sju procent av svenskfödda pappor.¹⁸³

177. JämO (2008) Miljongranskningen – resultat av etapp 2 och slutrapport

178. Svenaeus, L. (2020) Tio år med Diskrimineringsombudsmannen, Arena Idé

179. SCB (2020) Arbetskraftsdeltagande och sysselsättning

180. SKR, Heltidsarbete som norm

181. SCB (2020) Omsorg om barn 1974-2019

182. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (2015) Hela lönen, hela tiden Utmaningar för ett jämställt arbetsliv SOU 2015:50

183. Socialdepartementet, Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn (SOU 2016:73)

Arbetsmiljö och arbetsvillkor

Kvinnodominerade yrken kännetecknas ofta av tung fysisk och emotionell belastning, hög stress, och små möjligheter att påverka sin arbetssituation.¹⁸⁴ Detta är exempelvis vardagen för den stora grupp som arbetar som undersköterskor inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende, varav 91 procent är kvinnor. För dessa kvinnor har år av kommunala besparingar lett till sämre villkor med färre anställda, fler osäkra anställningar och många timvikarier.¹⁸⁵

Dålig arbetsmiljö och hög belastning på jobbet och i hemmet gör kvinnor sjuka. Idag är kvinnor sjukskrivna i nästan dubbelt så hög utsträckning som män¹⁸⁶ och 70 procent av de som är sjukskrivna för psykisk ohälsa är kvinnor. Kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen är den grupp med högst sjukskrivningstal på hela arbetsmarknaden. Näst mest sjukskrivna är förskollärare, ett annat område där det gjorts nedskärningar med stora barngrupper, hög arbetsbelastning och stress för personalen som följd.¹⁸⁷ 97 procent av personalen inom förskolan är kvinnor.¹⁸⁸

Att kvinnor är mer sjukskrivna än män gäller även tjänstemän i privat sektor. 2018 påbörjande 20 av 1 000 kvinnor i tjänstemannayrken en sjukskrivning som pågick mellan 3 och 12 månader, jämfört med 9 av 1 000 bland de manliga kollegorna.¹⁸⁹

Kvinnor har svårare att få sina arbetsskador erkända än vad män har. Trots att en statlig utredning 2017 lade fram förslag för en mer jämställd arbetsskadeförsäkring har endast små förändringar av arbetsskadeförsäkringen genomförts.¹⁹⁰ Arbetsmiljöverket menar att övergripande och organisatoriska insatser behövs för att förbättra kvinnors arbetsmiljö.¹⁹¹

Arbetskraftsdeltagande och sysselsättning

I jämförelse med andra länder är kvinnors arbetskraftsdeltagande högt, men fortfarande lägre än mäns,¹⁹² och skillnaderna mellan könen är större bland utrikes födda. Bland inrikes födda är 68 procent av kvinnorna och 71 procent av männen sysselsatta. För utrikes födda är motsvarande siffra 54 procent av kvinnorna och 65 procent av männen.¹⁹³

Inrikes födda kvinnor och män är arbetslösa i ungefär samma grad medan arbetslösheten är betydligt högre och skillnaderna större bland utrikes födda. Bland utrikes födda kvinnor med låg utbildning var hela 45 procent arbetslösa 2020.¹⁹⁴ Ungefär var fjärde utrikes född kvinna varken arbetar eller söker arbete. Orsaker till detta är bland annat traditionella familjemönster, diskriminering och låg utbildningsnivå.¹⁹⁵

184. Arbetsmiljöverket (2017) En vitbok om kvinnors arbetsmiljö (2017:6)

185. Szebehely, Stranz och Strandell (2017) Vem ska arbeta i framtidens äldreomsorg?, Stockholms universitet

186. Unionen (2019) Hur sjuka är tjänstemännen?

187. Tankesmedjan Balans, Förskolan får ta smällen när regeringen prioriterar grundskolan, samt Persson och Tallberg Broman (2019) Hög sjukfrånvaro och ökad psykisk ohälsa – Om dilemman i förskollärares uppdrag, Malmö högskola

188. SCB (2020) Personal i förskolan efter utbildning 2019

189. Unionen (2019) Hur sjuka är tjänstemännen?

190. Hammar, Å. Färre kvinnor får ersättning för arbetssjukdom, Sunt Arbetsliv, 2016-05-04

191. Arbetsmiljöverket (2017) En vitbok om kvinnors arbetsmiljö (2017:6)

192. SCB (2020) Tidsbegränsade anställningar blir vanligare bland äldre

193. SCB (2021) Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

194. SCB (2021) Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

195. Statskontoret (2018) Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften, Slutrapport 2018:3

För att utrikes födda kvinnor ska kunna komma i arbete krävs att de får stöd och hjälp från samhället. Flera granskningar visar dock att nyanlända kvinnor får ta del av färre, senare och sämre etableringsinsatser än nyanlända män. Detta uppmärksammades redan 2012 av den så kallade Akka-utredningen.¹⁹⁶ Åtta år senare tyder mycket på att det orättvisa mönstret består.¹⁹⁷

En annan utsatt grupp är kvinnor med funktionsnedsättning, där 40 procent upplever sig diskriminerade på arbetsmarknaden. Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet konstaterar i en kartläggning att kvinnor med funktionsnedsättning oftare än andra grupper befinner sig i långtidsarbetslöshet och att Arbetsförmedlingens åtgärder sällan leder till arbete.¹⁹⁸

Graviditet

Kvinnor som har fysiskt ansträngande jobb kan ansöka om att få graviditetspenning i slutet av sin graviditet eller tidigare om arbetsgivaren anser att de varken kan omplaceras eller utföra sina ordinarie arbetsuppgifter. Kvinnor som har psykiskt ansträngande jobb eller som mår dåligt under sin graviditet men som inte har fysiskt ansträngande jobb saknar rätt till graviditetspenning och tvingas istället sjukskriva sig eller använda delar av sin föräldrapenning i förskott, vilket betyder att den tid de får vara hemma med sitt barn minskar med lika många dagar.

Pensioner

Att fler kvinnor arbetar kortare tid och har lägre löner får stor påverkan på kvinnors pensioner. Resultatet är att kvinnor i genomsnitt har 31 procent lägre pension än män.¹⁹⁹

Utöver inkomstpension finns även ett grundskydd i form av garantipension och bostadstillägg för de som har haft mycket låg arbetsinkomst under livet. Detta gäller till exempel personer som invandrat till Sverige i vuxen ålder och inte hunnit tjäna in tillräckligt många pensionspoäng. Många kvinnor som har arbetat ett helt liv inom välfärden har haft så låg inkomst från lön att de behöver ta del av grundskyddet, trots att det egentligen är avsett för personer som inte har arbetat alls eller mycket litet.²⁰⁰ Nästan 80 procent av de pensionärer som får garantipension och 76 procent av de som får bostadstillägg är kvinnor.²⁰¹

Många äldre kvinnor har så låg pension att de riskerar att hamna i fattigdom. 245 000 personer över 65 år lever i eller riskerar att hamna i fattigdom, varav 162 000 är kvinnor. Allra lägst pension har ensamstående äldre kvinnor.²⁰² De senaste åren har härbärgen, kyrkor och frivilligorganisationer larmat om att allt fler äldre kvinnor är hemlösa.²⁰³

196. Arbetsmarknadsdepartementet, Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden SOU 2012:69

197. Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021) Brister i Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknadsetablering – analys och bedömning av möjliga åtgärder, A 2020:01

198. Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet (2019) Ekonomisk jämställdhet för kvinnor med funktionsnedsättning, Rapport 2019:5

199. SCB (2020) På tal om kvinnor och män 2020

200. Kommunal och SKPF (2015) Pensionen är en kvinnofälla

201. Socialdepartementet, Översyn av grundskyddet för pensionärer Inriktning för ett nytt grundskydd, Ds 2018:8

202. Pensionsmyndigheten (2018) Äldre med låga inkomster

203. Sundbeck, J. Fler kvinnliga fattigpensionärer söker hjälp på Stadsmissionen, DN 2020-02-27

Sexuella trakasserier

Enligt en rapport från Arbetsmiljöverket från 2020 hade drygt en av tio kvinnor utsatts för sexuella trakasserier på arbetet någon gång under de senaste 12 månaderna. Bland unga kvinnor (16–29 år) hade närmare en av fyra blivit utsatt någon gång under den senaste 12-månadersperioden.²⁰⁴

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Ta fram statistik över löneskillnader mellan likvärdiga yrken.** Ge Medlingsinstitutet i uppdrag att årligen kartlägga skillnader mellan likvärdiga arbeten.
- **Inför lönetransparens.** Gör information om lönenivåer tillgängliga för alla anställda, i enlighet med EU-kommissionens direktiv om lönetransparens.
- **Skärp kraven för lönekartläggning.** Lönerna för kvinnodominerade yrken bör i lönekartläggningar jämföras med övriga yrkens löner. På arbetsplatser som endast har kvinnodominerade yrken bör det vara möjligt att göra lönejämförelser utanför den egna organisationen. Exempel på hur sådan lagstiftning kan utformas finns från Storbritannien och Kanada.
- **Genomför en ny miljögranskning för att upptäcka och åtgärda lönediskriminering.** Skärp och utvidga DO:s tillsyn över kravet om lönekartläggningar. Ge DO i uppdrag att genomföra en ny omfattande granskning av arbetsgivares arbete med lönekartläggning med inspiration av JämOs "Miljögranskning".
- **Lagstifta om rätt till heltid.** Om inte 75 procent av alla kommuner och regioner har infört heltid som norm senast 2025 bör regeringen lagstifta för att minska kvinnors ofrivilliga deltidsarbete. Kravet på heltid som norm bör även omfatta privata utförare inom vård och omsorg.
- **Individualisera alla delar av föräldraförsäkringen.** Dela föräldrapenningen och föräldraledigheten lika mellan föräldrarna. Undantag ska kunna göras i särskilda fall, till exempel för ensamstående mammor och för kvinnor som utsätts för våld.
- **Stärk styrningen av Arbetsförmedlingen.** Se till att kvinnor får ta del av hälften av alla arbetsmarknads- och etableringsåtgärder, till exempel genom att öronmärka platser för kvinnor i insatser.
- **Reformera pensionssystemet.** Höj kvinnors pensioner genom att öka insättningarna i pensionssystemet, omfördela den pott som i dagsläget inte används och utjämna skillnaderna i tjänstepensionsavsättning. Pensionssystemet bör utjämna snarare än förstärka den ekonomiska ojämställdheten.
- **Investerar för högre löner och bättre villkor i välfärden.** Åtstramningarna i skola, vård och omsorg måste få ett stopp. Permanenta statliga investeringar krävs för att höja lönerna och skapa bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor.

204. Arbetsmiljöverket (2020) Arbetsmiljön 2019, Arbetsmiljöstatistik Rapport 2020:2

Artikel 12. Vård och hälsa

Vad säger Kvinnokonventionen?

Staterna ska se till att kvinnor har samma tillgång till hälso- och sjukvård och att kvinnor inte diskrimineras. Kvinnor ska få information om och tillgång till preventivmedel. Staterna ska garantera kvinnor bra och kostnadsfri vård vid graviditet, förlossning och amning.

Så ser det ut:

Livslängden i Sverige ökar stadigt i hela befolkningen utom för lågutbildade kvinnor, vars livslängd sjunker för första gången på 200 år.²⁰⁵ Lågutbildade kvinnor lämnar arbetslivet tidigare än andra grupper, ofta på grund av hälsoskäl.²⁰⁶

Kvinnors sjukskrivningar och psykisk ohälsa

Kvinnor är sjukskrivna i nästan dubbelt så stor utsträckning som män, och den vanligaste orsaken är psykisk ohälsa.²⁰⁷ När kvinnor är långvarigt sjuka av psykiska skäl handlar det i över hälften av fallen om reaktioner på svår stress.²⁰⁸ Granskningar av bland annat Riksrevisionen har visat att det är svårt att bli beviljad ersättning vid psykiska åkommor och att det förekommer stora variationer i hur beslutsstödet tolkas.²⁰⁹

I den nationella folkhälsoenkäten 2018 uppgav 46 procent av kvinnorna och 32 procent av männen att de haft besvär med ångslan, oro eller ångest.²¹⁰ Särskilt stor ökning av psykisk ohälsa har skett bland flickor och unga kvinnor. Nästan dubbelt så många 15-åriga flickor lider av psykosomatiska besvär såsom ångslan, sömnproblem, depression och ångest (62 procent), jämfört med jämnåriga pojkar (35 procent).²¹¹ Självmod är vanligare bland män än kvinnor, men antalet självmord ökar bland kvinnor 25–44 år.²¹²

Kötiderna till barn och ungdomspsykiatri är långa.²¹³ Regeringens satsning för att korta köerna till BUP som presenterades 2019²¹⁴ är välkommen,

205. SCB (2018) Rapport: Skilda världar? – Det demografiskt delade Sverige

206. Jämställdhetsmyndigheten, Kvinnor med funktionsnedsättning missgynnas ekonomiskt 2020:1

207. Riksrevisionen, Jämställd sjukfrånvaro – bedöms män och kvinnor likvärdigt i sjukskrivningsprocessen? (RiR 2019:19) samt; AFA Försäkring (2019) Psykisk ohälsa i olika län

208. AFA Försäkring (2019) Psykisk ohälsa i olika län. Se även; Jämställdhetsmyndigheten (2021) Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa, Rapport 2021:2

209. Riksrevisionen, Försäkringsmedicinskt beslutsstöd – ett stöd för Försäkringskassan vid psykisk ohälsa? (RiR 2018:22)

210. SKR (2019) (O)jämsliddhet i hälsa och vård – en genusmedicinsk kunskapsöversikt

211. Folkhälsomyndigheten (2018) Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18

212. Karolinska Institutet, Självmod i Sverige, Kl.se

213. SKR, Stor ökning av besök inom psykiatri, skr.se 2020-05-26; SVT, SKR om långa BUP-köerna: Borde kunna träffa fler barn, 2020-11-23; Sveriges radio, Två års väntan på BUP-utredning – moment 22 för drabbade barn, P4 Göteborg 2019-10-22; Arbetsmiljöverket (2018) Slutrapport "Socialsekreterares arbetsmiljö"; Uppdrag Psykisk hälsa, Psykiatri i siffror 2019; Socialstyrelsen (2019) Psykiatrisk vård och behandling till barn och unga – Öppna jämförelser 2019; Sveriges radio, Var femte psykolog säger upp sig från BUP, P4 Stockholm 2017-07-14; Olsson, A. Sjuksköterskor på bup i Skåne trötta på arbetsbelastningen, Vårdfokus. se 2019-02-28; SVT, Ökat söktryck till BUP oror personalen: "Vi behöver bli fler", 2020-02-12

214. Dagens medicin, 900 miljoner ska korta kön till bup, 2019-09-12

men det krävs i grunden en omorganisering av vården, ökade resurser och kompetens om bland annat hur flickor med neuropsykiatriska diagnoser samt erfarenheter av sexuellt våld ska kunna identifieras och behandlas.

Inom den psykiatriska vården används tvångsåtgärder oftare på flickor än pojkar. Det senaste decenniet har det framkommit att unga kvinnor oftare utsätts för psykiatrisk tvångsvård och tvångsåtgärder som bältesläggning, avskiljning och tvångsmedicinering. 90 procent av de som utsätts för tvångsåtgärder är flickor. För bältesläggning är siffran 92 procent.²¹⁵

Förlossningsvård

Förlossningsvården lider fortsatt av underbemanning. Enligt Socialstyrelsen hade 18 av 21 regioner brist på barnmorskor 2020,²¹⁶ och bristen väntas fortgå till år 2035.²¹⁷ Viktigt att notera är dock att det finns tillräckligt många utbildade barnmorskor men att många, på grund av dåliga villkor, söker sig till andra delar av vården.²¹⁸ Enligt en rapport från Inspektionen för vård och omsorg från 2020 är hög arbetsbelastning en återkommande orsak till skador under förlossning.²¹⁹

Platsbristen och de pressade villkoren inom förlossningsvården är sannolikt även en orsak till att förlossningsrädslan ökar, framförallt i Stockholms län.²²⁰ Drygt 30 procent av kvinnorna har uppgett att de inte känner sig trygga med att det²²¹ ska finnas plats på förlossningen när de ska föda.²²² Ett ökat antal kvinnor väljer att föda barn i hemmet istället för på sjukhus.²²³ Barnmorskeförbundet bedömer att den senaste ökningen delvis är en konsekvens av pandemin. Ett ökat antal kvinnor väljer också att föda barn genom kejsarsnitt istället för vaginalt.²²⁴

Det råder stora skillnader mellan regioner när det gäller förlossningsskador.²²⁵ Enligt Socialstyrelsen finns även omotiverade skillnader i praxis vad gäller vården efter förlossning, både inom och mellan regionerna. Det behövs också bättre stöd till utsatta grupper, som kvinnor med bristande svenskanspråk, och kvinnor med psykisk ohälsa.²²⁶

Kvinnor på landsbygden har drabbats hårt av att förlossningskliniker lagts ner på flera håll i landet. I sex län kan kvinnor ha uppemot 30 mil till närmaste förlossningsklinik.²²⁷ Läs mer i avsnitt 14 om kvinnor på landsbygden.

215. Román, S. Tvångsåtgärder vanligare hos flickor och unga kvinnor, Lakartidningen.se 2016-04-04 se även; Markusson och Hejdenberg Ronsten, Bemötandet av unga kvinnor med psykisk ohälsa måste förbättras, Göteborgs-Posten 2020-03-08

216. Socialstyrelsen (2020) Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård

217. Vårdanalys (2020) "Förlösande för kvinnohälsan: En uppföljning av satsningen på kvinnohälsan", Rapport 2020:11, s. 158

218. Vårdförbundet (2020) Erfarna barnmorskor lämnar förlossningsvården, visar ny Novusundersökning

219. IVO (2020) Iakttagelser i korthet 5/2020 Utvecklade arbetssätt och metoder kan minska risken för förlossningsskador

220. Sveriges radio, Förlossningsrädslan ökar bland länets kvinnor, P4 Stockholm 2017-10-02

Sveriges Kvinnolobby (2020) Debatt: Förlossningsvården måste vara rustad för kris

221. Socialstyrelsen (2019) Kejsarsnitt i Sverige 2008–2017

222. Vårdanalys (2020) "Förlösande för kvinnohälsan: En uppföljning av satsningen på kvinnohälsan", Rapport 2020:11, s. 182

223. Födelsehuset (2019) Mistreatment and violence against women during reproductive health care with a focus on childbirth: The case of Sweden

224. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa, Rapport 2021:2

225. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Styrning ger resultat, Rapport 2020:4, s. 76

226. Socialstyrelsen (2019) Stärkt förlossningsvården och kvinnors hälsa

227. Sveriges Kvinnolobby (2017) Med rätt att föda – En granskning av satsningar på förlossningsvården i budgetpropositionen för 2018

Vårdtillgång för utrikesfödda kvinnor

Utrikes födda kvinnor tar del av vård och omsorg i lägre utsträckning än kvinnor med svensk bakgrund. Exempelvis är det vanligare att utrikes födda kvinnor uteblir från hälsokontroller såsom cellprovtagning för livmoderhalscancer och mammografi. Trots att en betydligt högre andel utrikes födda kvinnor har psykiska besvär är det fler inrikes födda kvinnor som får vård och behandling.²²⁸

Vård och traumabehandling efter sexuellt våld

Flickor som utsatts för sexuella övergrepp söker vård för självmordsförsök 26 gånger oftare jämfört med andra jämnåriga flickor. Förutom risken för självmordsförsök är det också tio gånger vanligare med missbruksproblem, ätstörningar och andra psykiska problem hos dessa flickor.²²⁹ Primärvård och psykiatri saknar tillräcklig kunskap och tillgång till fortbildning om hur man upptäcker och behandlar psykiska symtom efter sexuella övergrepp.²³⁰ Det råder brist på specialistkliniker som erbjuder traumabehandling för kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp i hela landet.

Kvinnosjukdomar

Fortfarande finns stora brister vad gäller kunskap om kvinnosjukdomar.²³¹ 2019 aviserade regeringen en satsning på utvärdering av diagnostisering och behandling av ”dolda kvinnosjukdomar” som vestibulit, lipödem och rektusdiastas.²³² Andra sjukdomar som är långt vanligare bland kvinnor än män, såsom benskörhet, har inte fått särskild uppmärksamhet eller resurser.

Stor ökning av könsdysfori bland flickor

Mellan 2008 och 2018 har nya fall av diagnosen könsdysfori bland barn med registrerat kön flicka i åldersgruppen 13–17 år ökat med 1500 procent.²³³ Ökningen bland pojkar var betydligt lägre.²³⁴ Detta är en på många sätt utsatt grupp, det är vanligt med andra psykiatriska diagnoser och de har en ökad risk för självmord jämfört med resten av befolkningen. Det behövs mer forskning och hjälpinsatser för att hjälpa denna grupp och för att utreda vad den stora ökningen beror på och varför det finns en könsskillnad i ökningen.

Könsstympling

Antalet kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympling och har fått en diagnos har ökat stadigt mellan 2012 och 2018. Cirka 5 000 kvinnor har sökt vård på grund av könsstympling mellan 2012 och 2018. Socialstyrelsens granskning av regionernas styrdokument och riktlinjer om vård av könsstympte flickor och kvinnor visar att flera regioner saknar riktlinjer.²³⁵

228. Region Skåne (2017) Migration och hälsa: En omvärldsanalys utifrån Kunskapscentrum migration och hälsas uppdrag.

229. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa, Rapport 2021:2

230. SKR (2020) Vården vid sexuellt våld – Nuläge och vägar framåt

231. Socialstyrelsen, Utvärdering visar att vård vid endometriosis behöver förbättras, pressmeddelande 2019-09-19.

232. Socialstyrelsen, Ny kartläggning visar på bristande kunskap om vestibulit inom vården, pressmeddelande 2018-06-05. Sveriges Kvinnolobby (2017) Med rätt att föda – En granskning av satsningar på förlossningsvården i budgetpropositionen för 2018. Jämställdhetsmyndigheten (2020) Styrning ger resultat, Rapport 2020:4

233. Socialstyrelsen (2020) Vanligt med flera psykiatriska diagnoser hos personer med könsdysfori

234. Ibid. Enligt Socialstyrelsen handlar det om en 400% ökning i åldern 18–24 år.

235. Socialstyrelsen (2020) Inventering av vård för kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympling, s. 48–49

Sjukvårdens ersättningssystem

Sjukvårdens ekonomiska ersättningssystem, DRG, är utformat på ett sätt som diskriminerar kvinnor. Systemet innebär att sjukhusen får lägre ersättning vid behandling av kvinnors sjukdomar. Detta gäller både specifika ”kvinnosjukdomar” och när kvinnor och män får samma diagnos, till exempel urinvägsinfektion.²³⁶

Äldrevård och omsorg

Äldrevården och äldreomsorgen lider av långvarig underfinansiering och personalbrist. I en undersökning från Kommunal svarar fyra av tio anställda i äldreomsorgen att bemanningen är så låg att den utgör en risk för de äldre minst någon dag per vecka.²³⁷ Bristerna i äldreomsorgen drabbar främst kvinnor då de utgör 70 procent av de som får offentligt finansierad äldreomsorg. Trots att äldrevården hamnat i fokus för samhällsdebatten under coronapandemin ser kommunernas sparkrav ut att fortsätta. En granskning av 155 kommuners budgetar visar att 96 procent sparade på äldreomsorgen år 2020.²³⁸

Kvinnors hälsa påverkas av att de bär ett större ansvar för att ta hand om hem och barn, och även om äldre anhöriga. I takt med nedskärningar inom äldreomsorgen har det blivit allt vanligare att anhöriga går ner i arbetstid, säger upp sig i förtid eller väljer att pensionera sig tidigare som en följd av sitt omsorgsansvar.²³⁹ Äldre kvinnor som vårdar en partner som till exempel drabbats av demens eller stroke upplever ofta att anhörigvården är psykiskt och fysiskt påfrestande och att det råder brist på stöd.²⁴⁰

Kvinnor med funktionsnedsättning och LSS

Kvinnor med funktionsnedsättning skattar i lägre grad sin hälsa som god jämfört med män med funktionsnedsättning och övriga kvinnor och män i befolkningen. Kvinnor med funktionsnedsättning anger också en högre grad av våldsutsatthet samt psykisk ohälsa än övriga befolkningen.²⁴¹

De senaste åren har det gjorts stora neddragningar i den personliga assistansen för personer med funktionsnedsättning. Sedan 2015 har cirka 2 000 personer blivit av med sin assistans. Utvecklingen har lett till ökad psykisk stress för människor som fått avslag trots att de haft stort behov av personlig assistans. Neddragningarna inom LSS har också lett till att ansvaret för att ta hand om personer i behov av assistans har fallit på närstående, ofta kvinnor, varav många tvingats gå ner i arbetstid.²⁴² Enligt undersökningar av Försäkringskassan och Socialstyrelsen beviljas män ofta fler assistanstimmar än kvinnor.²⁴³

236. Nordin, E. Lägre DRG-poäng för kvinnors sjukdomar, sjukhusläkaren.se 2014-06-16

237. Kommunal (2018) Så mycket bättre? 2018 – En jämförelse av anställningsvillkor och löner i privat och kommunalt driven äldreomsorg

238. Plesner, Å. och Arena Idé (2020) Budget ur balans – en granskning av äldreomsorgens ekonomi och arbetsmiljö

239. Szebehely, Ulmanen och Sand (2014) Att ge omsorg mitt i livet: hur påverkar det arbete och försörjning?, Arbetsrapport Institutionen för socialt arbete, 2014:1, Socialhögskolan Stockholms Universitet

240. Socialstyrelsen (2020) Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer

241. Jämställdhetsmyndigheten (2021) Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa, Rapport 2021:2

242. FoU i Väst/GR (2014) Riktat föräldrastöd – RiFS-projektets slutrapport

243. Försäkringskassan, Assistansersättningens utveckling (Socialförsäkringsrapport 2017:4) se även; Socialstyrelsen (2020) Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 2019

Ytterligare skillnader i vårdtillgång

Det råder könsskillnader i vårdtillgång inom en rad områden. Exempelvis har kvinnor längre väntetid till operation av grå starr och har sämre syn när de väl blir opererade.²⁴⁴ Kvinnor har mer smärta i ländryggen innan de blir ländryggsopererade. Kvinnor med Alzheimers sjukdom får betydligt mindre hemtjänst än män. Män som lever med en partner har tre gånger högre sannolikhet än singelmän att få dialys i hemmet. Ett liknande samband finns inte för kvinnor. Män får dyrare hjälpmedel, bland annat rullstolar. Minst pengar läggs på hjälpmedel till äldre kvinnor.²⁴⁵

Diagnostiken för kvinnor som drabbats av hjärt-kärlsjukdom skiljer sig ibland från mäns, och är inte alltid adekvat för kvinnor. Fortfarande behandlas kvinnor i lägre grad än män enligt de nationella riktlinjerna för hjärt-kärlsjukvård, och får i lägre grad än män en läkemedelsbehandling med bevisad nytta.²⁴⁶

Det råder stora könsskillnader i vilken utsträckning män och kvinnor får behandling med pacemaker vid hjärtsvikt. En studie visar att kvinnor med hjärtrytmrubbning fick vänta 15 år på rätt diagnos och behandling. Män fick också vänta, men sex år kortare än kvinnorna. Detta trots att kvinnorna hade mer symtom i form av exempelvis trötthet, andningssvårigheter, hjärtrusning och att hjärtat slog extraslag. Studien visar också att kvinnorna i högre grad fick fel diagnos för hjärtbesvären: de blev mindre ofta tagna på allvar, och deras besvär tolkades som psykiska problem.²⁴⁷

Kvinnor drabbas oftare av kvalitetsbrister i samband med läkemedelsbehandling. Exempelvis råkar kvinnor oftare ut för biverkningar och får oftare olämpliga läkemedel eller läkemedel som är olämpliga i kombination med varandra. Ett annat område med bristande vårdkvalitet för kvinnor är ljumskbräck, där kvinnor opererats med den manliga anatomin som utgångspunkt, vilket bland annat lett till högre dödsrisk för kvinnor.²⁴⁸

Medan ADHD hos pojkar upptäckts när de är fem till tio år upptäckts ADHD hos flickor i genomsnitt när de är 13 år.²⁴⁹ Att barnsjukvården och barnpsykiatri ofta missar flickor med autism och ADHD innebär att flickor inte får någon förklaring till sina svårigheter, inte tillgång till medicin, inte rätt pedagogiska insatser eller annat stöd.

När journaler inom psykiatri slumpmässigt granskats för skador som patienter fått inom vården hade kvinnor en signifikant högre andel skador, både skador som bedömdes som svåra att undvika och undvikbara skador (vårdskador).²⁵⁰

Vård till EU-migranter och papperslösa kvinnor

Kvinnliga EU-migranter har ofta svårt att få tillgång till vård. Majoriteten av EU-migranter saknar sjukförsäkringskort (*European Health Insurance Card, EHIC*)²⁵¹, vilket medför att kvinnor inom framförallt den romska

244. SKR (2019) (O)jämsällldhet i hälsa och vård – en genusmedicinsk kunskapsöversikt

245. Ibid.

246. Ibid.

247. Ibid.

248. Ibid.

249. Autism- och Aspergerförbundet, Flickor med autism får vänta längre på diagnos, Pressmeddelande 2019-06-27

250. SKR (2019) (O)jämsällldhet i hälsa och vård – en genusmedicinsk kunskapsöversikt

251. Framtid sökes – Slutredovisning från de nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare, SOU 2016:6

gruppen ofta inte får tillgång till vård, till exempel mödra- och förlossningsvård.

Papperslösa har sedan 2013 rätt till *vård som inte kan anstå*, inklusive mödrahälsövård – till exempel graviditetskontroller, preventivmedelsrådgivning, vård vid abort och hälsoundersökning. Trots detta råder stor osäkerhet bland vårdpersonal kring vad som gäller, vilket leder till godtycklighet kring vilken vård som erbjuds gruppen.²⁵²

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Förbättra vården för kvinnors psykiska ohälsa.** Primärvården bör ta över ansvar för psykisk ohälsa och ges tillräckliga resurser.
- **Minska kvinnors sjukskrivningar** genom att förbättra kvinnors arbetsmiljö och arbeta för en jämställd fördelning av det obetalda arbetet. Öka resurserna och säkerställ tryggare anställningar i välfärden. Individualisera föräldraförsäkringen.
- **Öka resurserna till förlossningsvården.** Öronmärk resurser till anställning av barnmorskor, höj lönerna och säkerställ att satsningar blir långsiktiga och hållbara genom permanent finansiering med tydlig styrning. Inför ett mål om en barnmorska per födande. Vård i samband med graviditet och barnafödande ska bygga på kontinuitet och fast kontakt med patientansvarig barnmorska genom hela vårdkedjan.
- **Säkerställ en jämlik, kvalitativ och evidensbaserad mödra-, förlossnings- samt eftervård.** Genomför en statlig översyn av hela vårdkedjan, före, under och efter förlossning och inför nationella nyckeltal och riktlinjer. För att säkerställa utrikes födda kvinnors rätt till lika vård krävs riktade insatser för att nå ut med information om mödravård till svårnådda grupper.
- **Inför en Äldreomsorgslag.** Lyft ut äldreomsorgen från Socialtjänstlagen och inför en särskild reglering. Säkerställ tillgång till medicinsk kompetens och geriatriker. Inför ÄldreVårdCentraler (ÄVC) i hela landet.
- **Öka stödet till kvinnor och flickor som utsätts för sexuella övergrepp.** Specialistkliniker ska finnas i hela landet. All sjukvårdspersonal ska ha kunskap om samsjuklighet i samband med sexuella övergrepp och rutinmässigt ställa frågor om våld även när kvinnor vänder sig till vården av andra anledningar.
- **Granska konsekvenserna av sjukvårdens ersättningssystem DRG ur ett jämställdhetsperspektiv.** Kvinnors ohälsa måste prioriteras lika högt som mäns vid beräkning av vård- och behandlingskostnader.
- **Säkerställ jämställdhet i vård och bemötande.** Ett examensmål om jämställdhet bör finnas inom alla vårdutbildningar.
- **Förbättra sjukförsäkringen.** Genomför samtliga förslag i utredningen "En trygg sjukförsäkring med människan i centrum" (SOU:2020:6). Sjukersättningen bör höjas och kvalifikationskraven för att få sjukersättning måste bli mer rimliga så att långtidssjuka garanteras ekonomisk trygghet. Försäkringskassan måste höja den egna kompetensen om utsatthet för våld mot kvinnor och psykisk ohälsa samt skade- och sjukdomsutveckling och prognos efter våldutsatthet.
- **Säkerställ jämställdhet inom medicinsk forskning.** Styr statliga forskningsmedel så att den medicinska forskningen utgår från könsuppdelad statistik och en analys av kvinnors och mäns skilda biologi och fysiologi.
- **Återställ LSS till sin ursprungliga form.** Goda levnadsvillkor måste ses som möjligheter för att kvinnor med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv på samma villkor som andra.

252. Forslind, E. Uppmanar vårdpersonal att ge papperslösa samma vård som andra Vårdfokus.se 2014-06-16

Artikel 13. Ekonomiska och sociala rättigheter

Vad säger Kvinnokonventionen?

Kvinnor ska garanteras samma rättigheter som män i samhällslivet och det ekonomiska livet. Detta gäller särskilt rätten till familjeförmåner, banklån och andra former av ekonomiska medel, samt rätten att delta i fritidsverksamhet, idrott och i kulturlivet i alla dess former.

Så ser det ut:

Gapet mellan kvinnors och mäns individuella disponibla inkomst, det vill säga det som är kvar i plånboken efter bidrag och skatter, är 23 procent och har legat på ungefär samma nivå sedan 1995.²⁵³ Att skillnaden mellan kvinnors och mäns totala inkomster inte har minskat på 25 år kan bara betraktas som ett misslyckande, och något som regeringens egen kommission menar beror på ”bristande politisk vilja och mod”.²⁵⁴

Att skillnaden i disponibel inkomst består fastän löneskillnaderna minskar (se artikel 11 om arbetsmarknad) beror bland annat på att koncentrationen av kapital och kapitalinkomsternas andel av befolkningens inkomster ökat. Med kapital menas till exempel aktier, företag, sparade pengar, fastigheter och mark. Eftersom män äger dubbelt så mycket kapital som kvinnor har det gjort att skillnaderna mellan kvinnors och mäns kapitalinkomster vuxit. Till exempel ägs endast fyra procent av det privatägda aktievärdet av kvinnor.²⁵⁵

Vidare har de så kallade 3:12-reglerna gjort det lättare för personer som äger och arbetar i fåmansbolag (80 procent män) att plocka ut inkomster som vinst med lägre skatt istället för lön som har en högre skattesats.²⁵⁶ 2018 upp-gick utdelningarna från fåmansbolag till 93 miljarder kronor.²⁵⁷

Tidigare har skatter och offentliga transfereringar i större utsträckning utjämnat skillnader i inkomst mellan de som har och inte har ekonomiska resurser. De senaste åren har dock flera skattereformer genomförts som ökar den ekonomiska ojämställdheten. Exempelvis infördes ett nytt jobbskatteavdrag 2019, trots att tidigare jobbskatteavdrag i större utsträckning har gått till män än till kvinnor.²⁵⁸

Vidare avskaffades värnskatten i budgeten för 2020, det vill säga den särskilda skatt som betalades på de högsta inkomsterna. Eftersom nästan alla som betalade värnskatt var män (93 procent), har förändringen inneburit en

253. Arbetsmarknadsdepartementet (2020) Kommittédirektiv En kommission för jämställda livsinkomster. Dir. 2020:22. (Siffran avser 2017)

254. Bergh, L. Kommission: Nu haveriutredar vi ojämställda inkomster, debattartikel SvD 2020-07-04

255. Ownershift (2019) Vem äger Sverige? En nollmätning av ägandet i Sverige

256. Långtidsutredningen 2019. Huvudbetänkande, SOU 2019:65

257. Tankesmedjan Tiden (2020) 3:12 Arbete eller kapital? En rättvisare beskattning för arbetande företagare

258. Prop. 2012/13:1 Bilaga 4 Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män

skattelättnad för män och minskad ekonomisk omfördelning mellan könen.²⁵⁹ I arbetarrörelsens skattepolitiska skuggutredning slås fast att ”män är överrepresenterade i alla grupper som gynnas av dagens orättvisa skattesystem”.²⁶⁰

Även transfereringarnas utjämnande effekt har avtagit. Orsaken är att de nivåer som betalas ut genom bland annat pension, bidrag och socialförsäkringar inte har växlats upp i samma takt som löne- och kapitalinkomsterna har ökat.²⁶¹ Detta drabbar särskilt kvinnor eftersom kvinnor, bortsett pensioner, tar del av transfereringar i större utsträckning än män.

Att kvinnor i högre grad tar del av transfereringar är en konsekvens av ojämställdheten i samhället. Kvinnor tar till exempel emot föräldrapenning och underhållsbidrag för att de tar ett större ansvar för barn, mer sjukersättning för att de oftare är sjuka och mer bostadsbidrag för att de har lägre inkomster. Dagens ekonomiska politik både speglar och förstärker den ekonomiska ojämställdheten. Den typ av stödåtgärder som kvinnor i högre grad tar del av kompenserar för inkomstbortfall medan de typer av offentliga stödåtgärder som män i högre grad tar del av består av insatser och stöd som för dem närmare arbetsmarknaden eller på andra sätt ger dem bättre förutsättningar att ackumulera inkomster av arbete eller kapital.²⁶²

Lån och skulder

Statistik från jämförelsetjänsten Lendo visar att banker ofta erbjuder kvinnor högre ränta än män på privatlån. Skillnaderna i den genomsnittliga räntan i lånen ligger på upp till 0,78 procentenheter, till fördel för män.²⁶³

När det kommer till bidrag, lån och investeringar i företag är skillnaderna mellan kvinnor och män stora. Ungefär var tredje företagare är kvinna, men bara 17 procent av de lån som beviljas av statligt ägda Almi går till företag som drivs av kvinnor.²⁶⁴ Kvinnors företag har heller inte samma tillgång till riskkapital som företag som drivs av män. En genomgång av tidningen Digital visar till exempel att endast 4 procent av investeringarna och 1 procent av riskkapitalet i teknikbranschen gick till bolag som startats av kvinnor.²⁶⁵

Idrott

Utöver ekonomiska rättigheter slår artikel 13 fast att kvinnor och män ska ha samma rätt att engagera sig i idrotts-, kultur- och föreningslivet. Den svenska idrottsrörelsen strävar efter att kvinnor och män ska ges lika möjligheter och villkor att utöva idrott.²⁶⁶ Men trots goda ambitioner kvarstår stora skillnader mellan kvinnor och män.

Idrottsutövandet präglas av könssegregering. Till exempel är 91 procent av Ridsportförbundets medlemmar kvinnor, medan 87 procent av medlemmarna i Ishockeyförbundet är män.²⁶⁷ Kvinnor och flickor som har invandrat till Sverige är underrepresenterade i idrottsrörelsen och tonårsflickor med

259. Finansdepartementet, Avskaffad övre skiltgräns för statlig inkomstskatt (sk. värnsskatt) Fi2019/02421/S1

260. Tankesmedjan Tiden och LO (2020) Skatta oss lyckliga – Idéer för mer rättvisa skatter

261. Långtidsutredningen 2019. Huvudbetänkande, SOU 2019:65

262. Arbetsmarknadsdepartementet, Kommission för jämställda livsinkomster 2021, delbetänkande Kom-2021/00077/A 2020:01-1

263. Lendo (2019) Ny statistik över svenskers privatlån och räntor 2019, pressmeddelande 2019-06-12

264. Riksrevisionen (2019) Jämställdhet i Almis låneverksamhet – tydlig styrning och återrapportering (RiR 2019:7)

265. Olsson Jeffery, M. Bolag grundade av kvinnor får 1 procent av riskkapitalet DI Digital, 2019-03-31

266. Riksidrottsförbundet (2020) ”Jämställdhet är en självklarhet”, FOU-rapport 2020:1

267. idrottsstatistik.se, Jämställdhet förbund

utomeuropeisk bakgrund idrottar mindre än andra unga. Bland annat organisationen TRIS har uppmärksammat att kvinnor och flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ofta hindras från att idrotta.²⁶⁸

Idrottande och motionerande som samlar flest män och pojkar finansieras oftare av offentliga bidrag, medan kvinnor och flickor oftare får bekosta sina idrotts- och motionsaktiviteter själva. Skillnaderna är som störst inom barn- och ungdomsidrotten, i synnerhet i övre tonåren när många tjejer väljer att lämna föreningsidrott för att istället träna på gym.²⁶⁹

Att samhället värderar mäns idrottande högre än kvinnors märks också på den högsta nivån där löneskillnaderna mellan könen är stora. Till exempel tjänar en genomsnittlig manlig hockeyspelare på elitnivå mer än ett helt damlag tillsammans. Bara 7 procent av kvinnorna i den högsta hockeyserien kan leva på sin lön, bland deras manliga kollegor är samma siffra 99 procent.²⁷⁰

Det råder fortsatt stor ojämställdhet på ledningsnivå inom idrotten. Tre av fyra ledare i idrottsrörelsen och två av tre ledamöter i specialidrottsförbundens styrelser, kommittéer och valberedningar är män.²⁷¹ 2017 öppnade Riksidrottsförbundet för kvotering för att öka jämställdheten i sina beslutande församlingar. Tre år senare har inga resultat redovisats.²⁷²

En annan viktig fråga handlar om att idrotten måste organiseras så att kvinnor och flickor kan tävla mot varandra i sporter där anatomiska skillnader mellan könen påverkar prestationerna. När Kvinnokonventionen antogs 1979 var könsuppdelad idrott en självklarhet. 40 år senare utmanas nu denna rätt. Inom ett projekt som Riksidrottsförbundet och flera specialidrottsförbund arbetar med diskuteras huruvida könsuppdelningen av barn- och ungdomsidrott ska avskaffas.²⁷³ Svenska Gymnastikförbundet har beslutat att ungdomar upp till 18 år själva ska få välja fritt om de vill tävla i flick- eller pojkklass,²⁷⁴ vilket gör att könsuppdelningen förlorar sin mening och att flickor missgynnas.

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Se till att framtidens skattesystem ökar jämställdheten.** Kommande skattereform måste öka kvinnors livsinkomster, minska inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män, till exempel genom ökad beskattning av kapital.
- **Höj nivåerna på transfereringar som halkat efter.** Tryggheten måste öka för den som arbetar och blir förälder eller sjuk. Detsamma gäller för den som går i pension efter ett yrkesliv.
- **Stötta kvinnors företagande.** Ställ tydligare krav på Tillväxtverket och Almi att fördela bidrag och lån till företag mer jämställt.
- **Offentliga bidrag till idrott ska fördelas jämställt på alla nivåer.** Ansvar vilar så väl på bidragsgivare som på Riksidrottsförbundet och gäller även de extra satsningar som har gjorts under coronapandemin.

268. idrottsstatistik.se, Idrott utan heder

269. Centrum för idrottsforskning (2017) Resurser, representation och "riktig" idrott – om jämställdhet inom idrotten

270. Unionen (2020) Jämställd hockey – för framtiden

271. Riksidrottsförbundet (2017) Vem Bestämmer? Jämställdhetsmål, kvotering och könsammansättningar i idrottens beslutande organ

272. Sveriges radio, Överlever idrotten corona, Björn Eriksson? Ekots lördagsintervju 2020-06-06

273. Brenning, P. Förslaget: Vill införa 18-årsgräns, Aftonbladet 2020-01-31

274. Edwinsson, L. Beslut: Gymnaster får välja tävlingsklass oavsett juridiskt kön, DN 2020-12-01

Artikel 14: Landsbygdens kvinnor

Kvinnor på landsbygden ska på samma villkor som män delta i och dra nytta av landsbygdens utveckling på alla nivåer. Kvinnokonventionen ska fullt ut genomföras på landsbygden liksom i samhället i övrigt. Ekonomiska frågor ska särskilt uppmärksammas, däribland finansiering av inkomstgenererande insatser och förutsättningar för betalt arbete och förekomst av kvinnors obetalda arbete. Särskilda problem som landsbygdens kvinnor möter skall uppmärksammas, däribland tillgång till goda levnadsförhållanden såsom boende, skola och utbildning, hälso- och sjukvård liksom tillgång till infrastrukturer, transporter och kommunikation och adekvat teknisk utrustning.

Så ser det ut:

I Landsbygdsprogrammet för 2014–2020 är ett av målen att ”kvinnor och män ska ha lika förutsättningar, rättigheter och möjligheter att arbeta inom lantbruket samt bo och verka på landsbygden”. Inga medel har dock öronmärkts för att åstadkomma detta inom Landsbygdsprogrammet, som finansieras av EU. I december 2020 beslutades om att förlänga Landsbygdsprogrammet till 2022.

Kvinnor på landsbygden har högre utbildning än män och flyttar i högre utsträckning från sina hemkommuner. Flickor från landsbygden utbildar sig i lika hög grad som flickor i övrigt, det vill säga i betydligt högre grad än pojkar. Historiskt har flickor och unga kvinnor lämnat landsbygden och betydde under efterkrigstiden ett stort uppsving för kvinnligt förvärvsarbete i städerna.²⁷⁵ Återflyttning av kvinnor är låg, bland annat då det inte finns arbetsmöjligheter i tillräcklig utsträckning.²⁷⁶

Det råder brist på initiativ för att öka utrikesfödda kvinnors arbetskraftsdeltagande på landsbygden. Projekt med inriktning på integration och landsbygd har gjorts på flera håll i landet men har sällan fokuserat på nyanlända kvinnor.²⁷⁷ Här liksom på andra håll i samhället förutsätter satsningarna ett långsiktigt synsätt och utbildning i för näringen viktiga insatser. Jordbruksarbete i södra Sverige utförs i betydande grad av säsongsanställda som är skickliga och erfarna jordbruksarbetare, vilket är en annan grupp än nyanlända utan sådan erfarenhet.

275. Lovén, Hammarlund och Nordin, AgriFood Economics Centre (2016) Vem stannar kvar? – närhet till högskola och val av bostadsort Rapport 2016:3

276. LRFs jämställdhetsakademi (2020) Ung och lovande

277. Landsbygdsnätverket (2020) Så skapas möjligheter för utrikesfödda kvinnor på landsbygden

Förlossningsvård

Ett för kvinnor mycket viktigt område som garanteras i Kvinnokonventionen är säker förlossnings- och mödravård. Landsbygdens kvinnor har drabbats av att förlossningsenheter lagts ner på flera håll i landet. I sex län kan kvinnor ha uppemot 30 mil till närmaste förlossningsklinik.²⁷⁸

Omsorgsansvar

Kvinnor tar fortsatt ett större ansvar för barn och anpassar sitt arbetsliv efter detta. Med förvärvsarbete, företag och det oavlönade hemarbetet har många kvinnor på landsbygden en hög arbetsbelastning. 68 procent av kvinnorna i de gröna näringarna uppgav i en enkätstudie att de arbetar mer än 40 timmar i veckan. Utöver det tillkommer hushållsarbete och omhändertagande av barn och anhöriga. 84 procent av kvinnorna i de gröna näringarna uppger att de sköter mer än hälften av hemarbetet. För männen är det 2 procent.²⁷⁹

Ägande och företagande

Det behövs ökad kunskap om kvinnors företagande på landsbygden för att kunna värdera och stödja företagandet och stimulera landsbygdsutvecklingen.²⁸⁰ Den forskning som bedrivs utgår ofta från mäns företagande, och stöd till företag på landsbygden riktar sig ofta till branscher där män är ägare.²⁸¹

Regionala näringslivsstöd går i högre utsträckning till män. Till exempel visar en granskning av fördelningen av medel i Region Västernorrland att endast 7 procent av företagsstödet gick till kvinnors företagande.²⁸²

De flesta företag bedrivs i enskild firma med mannen som ensam ägare.²⁸³ Kvinnor arbetar heltid liksom män, men kvinnor arbetar oftare än män med både förvärvsarbete på deltid och oavlönat deltidsarbete på gårdarna. Kvinnors förvärvsarbete kan vara den enda säkra inkomsten, men då arbetet är på deltid ger det låg ersättning vid sjukdom, föräldraledighet och pension. Dessa förutsättningar skapar också sämre incitament att starta egna företag.²⁸⁴

Att få unga kvinnor att vilja stanna och verka på landsbygden under jämställda villkor i näringarna är en viktig utvecklingsfråga. I Sverige äger 16 750 personer mellan 20 och 35 år jordbruksmark. Av dessa är kvinnor 44 procent och män 56 procent.²⁸⁵ Om en undersökning görs av fördelning av areal blir skillnaderna dock mycket stora. Unga män äger de stora markenheter. Av enheter över 30 hektar äger män 98 procent. Endast de allra minsta enheterna upp till två hektar har en nästan jämn fördelning.

Mönstret ser likadant ut för skogsmark. Bland unga skogsägare är 40 procent kvinnor och 60 procent män.²⁸⁶ Även här är fördelning av arealen ojämn då de största ägorna ägs av män och endast de minsta uppvisar jämställt

278. Sveriges Kvinnolobby (2017) Med rätt att föda – En granskning av satsningar på förlossningsvården i budgetpropositionen för 2018

279. LRFs Jämställdhetsakademi (2010) Trygghet ger balans

280. Sveriges lantbruksuniversitet, Kvinnors entreprenörskap: För en levande landsbygd?, sl.u.se 2020-09-14

281. Ibid.

282. Malmström och Wincent, Luleå tekniska universitet på uppdrag av Region Västernorrland (2017) Företagande i Västernorrland & Fördelning av offentlig finansiering.

283. Statens Jordbruksverk (2016) Jordbruksföretag och företagare 2016, JO 34 SM 1701, SCB

284. LRFs Jämställdhetsakademi (2010) Trygghet ger balans

285. Jordbruksverket (2015) Statistikrapport 2015:03

286. Skogsstyrelsen (2018) Strukturstatistik, Statistik om skogsägande 2017, rapport 2018/12

ägande.²⁸⁷ Jord- och skogsbruk drivs ofta som enskilda firmor med en ensam ägare som ofta är en man, trots att det i praktiken handlar om familjeföretag där också kvinnor är engagerade. Kvinnors del i företagen osynliggörs därmed i statistiken.

En effekt av ägar- och driftstrukturer är att ensamstående kvinnor på landsbygden inte har kunnat dra nytta av den utveckling som lett till att fattigdomen bland lantbrukare generellt har minskat. 2018 var mer än var fjärde kvinnliga jordbrukare utan partner drabbad av fattigdom.²⁸⁸

Transporter

Transportsystemet uppfyller inte de behov som kvinnor på landsbygden har. Kvinnor åker mer kollektivt än män och det är ungefär hälften så vanligt att kvinnor äger en bil.²⁸⁹ Särskilt äldre kvinnor som lever ensamma på landsbygden saknar ofta egen bil. Investeringar i kollektivtrafik i enlighet med målen om regionförstoring har missgynnat grupper med sämre möjligheter till flexibla arbetstider, och grupper som bor längre ifrån tätorter och saknar tillgång till bil.²⁹⁰

Kvinnor som bor på landsbygden, saknar bil och arbetar inom vård och omsorg drabbas av att det som prioriteras inom kollektivtrafiken är ”starka stråk”, det vill säga sträckor med många resenärer som ska till samma målpunkt.²⁹¹ Utrikesfödda kvinnor på landsbygden uppger att den dåligt utbyggda kollektivtrafiken är ett hinder för arbete, studier, kontakt med myndigheter och möjlighet till fritidsaktiviteter.²⁹²

Digitalisering

Nästan alla svenskar har tillgång till och använder internet. Störst ökning av fiberuppkoppling har skett på landsbygden, men utvecklingen har skett från en låg nivå.²⁹³ Utbyggnaden av den digitala infrastrukturen släpar trots detta fortfarande efter på landsbygden. En konsekvens av detta är bland annat att kvinnors möjlighet till digitalt arbete hemifrån och att kunna agera på nätet liksom att sköta medborgerliga ärenden inte tillgodoses. Äldre kvinnor på landsbygden är beroende av larm och i växande utsträckning vård och insatser via nätet vilket kräver god uppkoppling. Bredbandsnätet har stora kvalitetskillnader med opålitliga nät som är sårbara för avbrott.²⁹⁴

287. LRFs jämställdhetsakademi (2020) Ung och lovande. Samt; LRFs Jämställdhetsakademi, Från vem och till vem? De gröna näringarnas ekonomiska flöden ur ett genusperspektiv.

288. Højgård och Nordin, AgriFood (2018) Ojämlighet och fattigdom i svenskt jordbruk, Policy Brief 2018:2

289. Carlsson-Kanyama och Åkerström, FOI (2011) Genusaspekter på transporter – litteraturstudie och bearbetning av statistik om kvinnligt och manligt bilägande och bilanvändning

290. Sandra Jönsson och Christina Lindkvist Scholten (2010) Påbjuden valfrihet?: om långpendlars och arbetsgivares förhållningssätt till regionförstoringens effekter. Linnéuniversitetet, Institutionen för samhällsvetenskaper.

291. Malin Henriksson (2019) Utsatt på arbetsmarknaden och beroende av kollektivtrafiken. Transportfattigdom i ett svenskt sammanhang

292. Sveriges Kvinnolobby (2019) Jämställdhet mot segregation! Utrikes födda kvinnors livsvillkor, makt och inflytande

293. Svenskarna och internet, Internetstiftelsen (2020) Digitalt utanförskap 2020

294. Digitaliseringsrådet, Lägesbild av digital infrastruktur överlämnad till regeringen, digitaliseringsrådet. se 2019-03-26

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Kvinnor och män på landsbygden ska ha samma möjligheter till ett betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.** Detta bör vara ett mål för politiken för areella näringar, landsbygd och livsmedel.
- **Jämställdhetsintegrera och öronmärk medel för kvinnor i Landsbygdsprogrammet.** Landsbygdsutvecklingen måste genomföras på lika villkor för kvinnor och män. Arbetsmarknaden för kvinnor och män på landsbygden bör ha ett eget program. Könsuppdelad statistik och mätbara mål utifrån regionala förutsättningar bör utvecklas.
- **Effekter av Covid-19 i form av ökad ojämställdhet** och företagsmässiga förändringar och följder av kriser på arbetsmarknaden måste noggrant följas. Analyser av effekter för kvinnor respektive män ska var en utgångspunkt för fördelning av EU:s återhämtningsinsatser genom stöd och ersättningar i Landsbygdsprogrammet. Att anlägga ett tydligt jämställdhetsperspektiv är en förutsättning för en effektiv återhämtning.
- **Öka stödet till kvinnor för innovation, förädling och marknadslogistik.** Konkreta insatser utifrån kvinnors och mäns intressen och livssituation krävs för att öka lönsamheten och stimulera innovativa företag.
- **Säkerställ jämställd medborgarservice i hela landet.** Flickor och kvinnor på landsbygden ska ha samma tillgång som män och stadsbor till hälsovård, utbildning, markägande och förvaltning, jordbruksstöd och ekonomisk självständighet.
- **Förbättra förlossningsvården för kvinnor på landsbygden.** För att öka tryggheten och minska riskerna bör kvinnor som bor långt från en förlossningsklinik alltid erbjudas plats på ett patienthotell i närheten när förlossningen närmar sig. Kvinnor som inte själva kan ta sig till sjukhus ska alltid få lämplig och säker transport.
- **Utveckla ett bostadspolitiskt program för landsbygden.** Ett program för ett modernt boende på landsbygden måste tas fram och utgå ifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- **Utveckla transportsystem på landsbygden.** Utveckling av transportsystemet måste likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov i hela landet. Detta bör tydliggöras i kommunernas översiktsplaner.
- **Säkerställ digitalisering på landsbygden.** Regeringen måste satsa på utbyggnaden av en stabil bredbandsuppkoppling som kommer även hushåll på landsbygden till godo. Digitaliseringsstrategier i kommuner och regioner ska ha ett genomgående jämställdhetsperspektiv.

Artikel 15. Likhet inför lagen

Vad säger Kvinnokonventionen?

Kvinnor och män ska vara lika inför lagen och ska behandlas lika inför domstol. Kvinnor och män ska ha samma rätt att ingå avtal, att förvalta egendom, att resa och att välja var de ska bo. Ett avtal som är skrivet så att det försämrar kvinnors rättigheter ska inte gälla.

Så ser det ut:

Kvinnor och män i Sverige är formellt sett lika inför lagen. Ett undantag är rennäringslagen från 1971 som reglerar rennäringens villkor. I lagen finns en diskriminerande skrivning om "husfolk" som gör att samiska kvinnor och barn kan betraktas som den manlige "husbondens" egendom. Juridiken kring samebyn och rennäringslagstiftningen har stor påverkan för samiska kvinnors villkor vad gäller eget företagande och ekonomisk självständighet.²⁹⁵

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Ta bort begreppet "husfolk" i rennäringslagen.** Säkerställ ett genomgående jämställdhetsperspektiv i den utredning och förslag till ny rennäringslagstiftning som aviserats under 2020.²⁹⁶
- **Ratificera ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk.** Konventionen tar bland annat upp landrättigheter, egendomsrätt och rätten att bli rådfrågad och delta i beslutsprocesser.

295. Svenska Samernas Riksförbund (2012) Rennäringslagen och jämställdhet

296. Näringsdepartementet, Utredning kommer tillsättas för en översyn av rennäringslagstiftningen, Pressmeddelande 2020-06-23

Artikel 16. Äktenskap och familjeliv

Vad säger Kvinnokonventionen?

Kvinnor och män ska ha lika rätt att ingå äktenskap av egen fri vilja och lika rättigheter och skyldigheter under äktenskapet, vid eventuell skilsmässa och som föräldrar. Dessutom ska konventionsstaterna säkerställa att kvinnor och män har lika rätt att bestämma om familjeplanering och lika rättigheter i fråga om ägande och förvaltande av egendom.

Så ser det ut:

Många flickor och unga kvinnor i Sverige lever med begränsningar när det gäller att välja vem de ska gifta sig med. I en undersökning av Allmänna barnhuset uppgav 7 procent av alla utlandsfödda flickor att de inte får välja vem de ska gifta sig med.²⁹⁷

Skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap har stärkts genom flera nya brott och lagändringar. I juli 2020 skärptes lagstiftningen mot barnäktenskapsbrott, vilket innebär att det är straffbart att förmå eller tillåta ett barn att ingå äktenskap. Dessutom infördes ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands för att bli gift eller könsstympas.²⁹⁸

En kartläggning av kommuners kännedom om bortförda personer och barn som uppges vara gifta visade att 43 kommuner hade kännedom om personer som levit i en hederskontext och blivit bortförda under 2019, sammanlagt 199 personer. 27 kommuner uppgav att de hade kännedom om sammanlagt 36 barn som var gifta och mörkertalet bedöms vara stort.²⁹⁹ Många kommuner saknar särskilda rutiner för dessa ärenden och uppger själva att deras hantering av ärenden rörande bortförda personer kan förbättras.³⁰⁰

Flickor och kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning är en särskilt utsatt grupp när det gäller hedersrelaterat våld och äktenskapstvång. En enkätundersökning från 2020 visade att mer än var fjärde yrkesverksam (LSS-handläggare och personal på daglig verksamhet) hade kännedom eller misstanke om att brukare riskerar bortgifte mot sin vilja.³⁰¹ Nästan 18 procent uppgav att de kände till en brukare som blivit förlovad eller gift mot sin vilja.³⁰²

Trots att polygami är olagligt i Sverige finns 292 polygama äktenskap regist-

297. Stiftelsen allmänna barnhuset, Våld mot barn 2016 – En nationell kartläggning
Socialstyrelsen fick i uppdrag av regeringen att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck men menade att en sådan kartläggning inte var möjlig att genomföra, se Socialstyrelsen (2019) Ett liv utan våld och förtryck, nr. 2019-3-17

298. Socialstyrelsen (2020) Utreseförbud och barnäktenskapsbrott m.m. – Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet

299. Länsstyrelsen Östergötland (2020) Nationell kartläggning, Bortförda personer i en hederskontext samt barn som uppges vara gifta – under 2019

300. Ibid.

301. TRIS – tjejers rätt i samhället (2020) Gömd & Glömd – Hedersrelaterat våld och förtryck mot vuxna med intellektuell funktionsnedsättning

302. Ibid.

rerade hos Skatteverket med hänvisning till internationell rätt och att äkten- skapen ingåtts utomlands innan anknytning till Sverige fanns.³⁰³

Kvinnor i Sverige har enligt lag rätt att bestämma när de ska få barn och hur lång tid det ska gå mellan barnen. Samtidigt gynnas kvinnor som skaffar barn tätt av den så kallade snabbhetspremien i föräldraförsäkringen som innebär att kvinnor får behålla samma nivå av föräldrapenning som tidigare om de får barn inom 30 månader eller blir gravid igen inom 1 år och 9 måna- der. Denna regel har gjort att kvinnor föder barn med tätare intervall än de gjorde förut och jämfört med kvinnor i andra länder. Att kvinnor ska upp- muntras att skaffa barn tätt av ekonomiska skäl strider mot Kvinnokonventio- nen. En granskning av IFAU visar dessutom att snabbhetspremien i praktiken lett till mindre jämställt uttag.³⁰⁴

Kvinnors möjlighet att separera eller skilja sig påverkas av deras ekono- miska situation. En undersökning från Danske bank visar att 21 procent av de tillfrågade kvinnorna inte ansåg sig ha råd att separera.³⁰⁵ Bostadsbristen bidrar ytterligare till att kvinnor kan ha svårt att lämna en relation de inte vill vara kvar i.³⁰⁶

Det är inte ovanligt att den ekonomiskt starkare parten utnyttjar möjlighe- ten till processande vid bodelning och vårdnadstvist vilket gör att kostnaderna för en bodelningsförrättare blir höga. Detta leder till att många kvinnor på grund av sitt ekonomiska underläge ger upp sina rättigheter i bodelnings- processen. Risken att utsättas för våld gör att kvinnor som levt i en våldsamt relation kan gå miste om den gemensamma bostaden trots regler om så kallad kvarsittanderätt, det vill säga att den som har störst behov av den gemensam- ma bostaden är den som ska få bo kvar.

En granskning av alla vårdnadstvister från samtliga tingsrätter under 2019 visar att pappor fått vårdnad eller umgänge med barnen trots att de dömts för misshandel av barnens mamma.³⁰⁷

CEDAW-NÄTVERKET KRÄVER:

- **Höj kompetensen inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.** Låt förun- dersökningar där hedersmotiv kan misstänkas hanteras av specialiserade grupper inom polisen och specialiståklagare.
- **Öka resurserna och höj kunskapen inom socialtjänsten.** Säkerställ att socialtjän- sten har rutiner för att handlägga och följa upp ärenden samt väger in riskfaktorer vad gäller tvångsäktenskap och hedersrelaterat våld.
- **Öka samverkan mellan skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis** för att bättre kunna identifiera och ingripa mot hedersrelaterat våld och förtryck. Öka samverkan mellan socialtjänst och polis kring riskbedömningar i ärenden som rör hedersrelaterat våld.

303. Riksorganisationen GAPF, Glöm Aldrig Pela och Fadime (2020) Elva Områden, 64 förslag för ett jäm- ställt samhälle fritt från hedersrelaterat våld och förtryck

304. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering IFAU, Högre föräldrapenning för kvinnor gav mindre jämställt uttag, pressmeddelande 2019-02-15

305. Danske Bank, Kvinnor i Sverige har inte råd att separera, Danskebank.se 2018-04-16

306. Länsförsäkringar, Bostaden – kan tvinga kvar kvinnor i relationer de vill lämna, pressinformation 2020-11-18

307. Sveriges radio, Dömda tilldelades vårdnad utan dokumenterad riskbedömning, Ekot 2020-08-24

- **Förbättra rutiner vid risk för bortförande av barn.** Alla kommuner ska inventera antalet barn som förts bort och som riskerar att föras utomlands eller hållas kvar i ett annat land. Gör det omöjligt för vårdnadshavare att upphäva sitt barns svenska medborgarskap i de fall barn riskerar att föras ut ur landet i syfte att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck inklusive bortgifte eller könsstympning. Inrätta ett samordningscenter som hjälper barn och ungdomar som förts utomlands att komma hem och anställ koordinatörer på ett antal ambassader utomlands på motsvarande sätt som Norge gjort.
- **Säkerställ tillgång till stöd och traumabehandling samt boenden med särskild kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck.** Ge långsiktiga resurser till kvinnoorganisationer och jourer som arbetar med hedersrelaterat våld och flickor som riskerar att utsättas för tvångsäktenskap.
- **Förebygg hedersrelaterat våld och förtryck.** Öronmärk resurser för återkommande informations- och attitydförändrande insatser gentemot barn och unga samt föräldrastödsprogram.
- **Öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck inom rättsväsendet.** Domstolar bör upprätta listor över och använda sakkunniga i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck.
- **Förbättra datainsamling, kartläggning och statistik.** Genomför regelbundna kartläggningar av förekomsten av barn- och tvångsäktenskap samt andra former av hedersrelaterat våld och förtryck och inkludera dessa frågor i andra återkommande medborgarundersökningar som riktar sig till unga.
- **Öka informationen om rättigheter vid giftermål och skilsmässa.** Koppla juridisk rådgivning till exempelvis Barnvårdscentralen, BVC, Mödravårdscentralen MVC och Svenska för invandrare, SFI.
- **Öka möjligheten till ekonomiskt stöd och inför en tidsgräns vid bodelning.** Den som avsiktligt förhalar en bodelningsprocess ska kunna bötfällas.
- **Ta bort snabbhetspremien i föräldraförsäkringen.** Föräldraförsäkringen ska inte pressa kvinnor att få barn tättare av ekonomiska skäl.
- **Säkerställ snabbare interimistiska beslut om vårdnad, boende och umgänge när det finns en misstanke om våld mot mamma.** Pappor ska förlora vårdnaden om barnen om de dömts för våldsbrott mot mamman. Barn ska inte behöva träffa en våldsutövande pappa om de inte vill. I de fall de vill träffa pappan ska mammans och barnens säkerhet säkerställas vid möten.

Källförteckning

- AFA Försäkring (2019) *Psykisk ohälsa i olika län*
- Allbright (2020) *Pandemin backar bandet*, Allbrihttrapporten Oktober 2020
- Almi (2020) *Styrelser – outnyttjad resurs i företags utveckling*, Styrelsekartläggning Utländsk Bakgrund November 2020
- Almi (2020) *Utvecklingen står stilla – långt till jämställda styrelser*, Styrelsekartläggningen Mars 2020
- Arbetsmarknadsdepartementet (2020) *Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området*, SOU 2020:79
- Arbetsmarknadsdepartementet och Justitiedepartementet, *Utredning tillsätts för att överväga utökade möjligheter att göra utländska föräldraskap gällande i Sverige*, pressmeddelande 2020-02-28
- Arbetsmarknadsdepartementet, *Kommission för jämställda livsinkomster 2021*, delbetänkande Komm2021/00077/A 2020:01-1
- Arbetsmarknadsdepartementet, *Kommittédirektiv En kommission för jämställda livsinkomster*, Dir. 2020:22. (Siffran avser 2017)
- Arbetsmarknadsdepartementet, *Strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor ska följas upp*, pressmeddelande 2020-02-13
- Arbetsmiljöverket (2017) *En vitbok om kvinnors arbetsmiljö (2017:6)*
- Arbetsmiljöverket (2018) *Slutrapport "Socialsekreterares arbetsmiljö"*
- Arbetsmiljöverket (2020) *Arbetsmiljön 2019*, Arbetsmiljöstatistik Rapport 2020:2
- Asplund, Emma och Sjöqvist, Sophie (2019), *Manligt nätverk*, Uppsala universitets människorättsklinik
- Asylrättscentrum, *Kvinnors asylskäl och manligt nätverk*, <https://sweref.org/kvinnors-asylskal-och-manligt-natverk/> (hämtad 2021-02-16)
- Autism- och Aspergerförbundet, *Flickor med autism får vänta längre på diagnos*, Pressmeddelande 2019-06-27
- Bergh, Lise. *Kommission: Nu haveriutredare vi ojämsställda inkomster*, debattartikel SvD 2020-07-04, <https://www.svd.se/nu-haveriutredare-vi-ojamstallda-inkomster> (hämtad 2021-03-03)
- Bjarnegård, Elin och Ugglå, Fredrik (2018), *Putting Priority into Practice: Sida's Implementation of its Plan for Gender Integration*, EBA Rapport 2018:07
- Brenning, Patrik. *Förslaget: Vill införa 18-årsgräns*, Aftonbladet 2020-01-31, <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/a/Adgq6n/forslaget-vill-infora-18-arsgrans> (hämtad 2021-02-16)
- BRÅ (2019) *Kortanalys 6/2019, Hot och kränkningar på internet*
- BRÅ (2019) *Politikernas trygghetsundersökning (PTU)*
- BRÅ (2019) *Våldtäkt från anmälan till dom – En studie av rättsväsendets arbete med våldtäktsärenden*, Rapport 2019:9
- BRÅ (2020) *Sammanfattning konstaterade fall av dödligt våld 2019*
- BRÅ (2020) *Den nya samtyckeslagen i praktiken*, Rapport 2020:6
- BRÅ, *Anmälda brott årsvis 2019*, Anmälda brott, <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html> (information hämtad 2021-02-15)
- BRÅ, *Lagföringsbeslut efter huvudbrott 2019*, Personer lagförda för brott, <https://www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html> (information hämtad 2021-02-15)

- BRÅ.se, *Utsatthet för brott på asylboenden*, <https://www.bra.se/om-bra/pagaende-uppdrag-och-projekt/forskning/brottsligheten/2020-02-21-utsatthet-for-brott-pa-asylboenden.html> (hämtad 2021-02-17)
- BRÅ.se (2019) *Mörkertal och dold brottslighet*, <https://www.bra.se/statistik/statistik-uti-fran-brottstyper/morkertal-och-dold-brottslighet.html> (information hämtad 2021-02-12)
- BRÅ.se (2020) *Anmälda brott: Fortsatta indikationer på konsekvenser av pandemin i november* <https://www.bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2020-12-17-anmalda-brott-fortsatta-indikationer-pa-konsekvenser-av-pandemin-i-november.html> (information hämtad 2021-02-12)
- By, Ulrika. *Jurist: "Bara en bråkdel orkar polisanmäla"*, DN 2020-09-24
- Carlsson-Kanyama, Annika och Åkerström, Janne. FOI (2011) *Genusaspekter på transporter – litteraturstudie och bearbetning av statistik om kvinnligt och manligt bilägande och bilanvändning*
- CEMR *charter of signatories*, https://charter-equality.eu/atlas-of-signatories-of-the-charter/signataires.html?send=ok&c_id=39&nh_id=0&ct_id=1 (information hämtad 2021-02-08)
- Centrum för idrottsforskning (2017), *Resurser, representation och "riktig" idrott – om jämställdhet inom idrotten*
- Childhood (2018) *Varannan tjej under femton år sexkontaktad på nätet*, <https://childhood.se/nyheter/varannan-tjej-femton-ar-sexkontaktad-pa-natet/> (information hämtad 2021-02-15)
- Dagens medicin, *900 miljoner ska korta kön till bup*, 2019-09-12, <https://www.dagens-medicin.se/specialistomraden/barnsjukvard/900-miljoner-ska-korta-kon-till-bup/> (hämtad 2021-03-03)
- Danske Bank, *Kvinnor i Sverige har inte råd att separera*, Danskebank.se 2018-04-16, <https://danskebank.se/privat/bli-kund/bli-kund/saco/kvinnor-i-sverige-har-inte-raad-att-separera> (hämtad 2021-02-17)
- Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (2015), *Hela lönen, hela tiden – Utmaningar för ett jämställt arbetsliv*, SOU 2015:50
- Delegationen för jämställdhet i skolan (2010) *Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan* SOU 2010:99
- Digitaliseringsrådet, *Lägesbild av digital infrastruktur överlämnad till regeringen*, digitaliseringsradet.se 2019-03-26, <https://digitaliseringsradet.se/aktuellt/nyheter/laegesbild-av-digital-infrastruktur-oeverlaemnad-till-regeringen/> (information hämtad 2021-03-03)
- DO (2012) *Bättre möjligheter att driva diskrimineringsmål*, Skrivelse till regeringen 2012-06-25 <https://www.do.se/om-do/vad-gor-do/skrivelser-till-regeringen/battre-mojligheter-att-driva-diskrimineringsmal/> (information hämtad 2021-02-15)
- DO (2020) *Årsredovisning 2020*
- Edwinsson, Lisa. *Beslut: Gymnaster får välja tävlingsklass oavsett juridiskt kön*, DN 2020-12-01
- Ekman Aldén, Malin och Malmberg, Fredrik. *Det behövs statistik om elever med funktionsnedsättning*, Dagens samhälle, 2020-11-05, <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/det-behovs-statistik-om-elever-med-funktionsnedsattning-34224> (hämtad 2021-03-03)
- Erlandsson, Åsa. *Polisen: "Ny grupp unga säljer sex under corona"*, SvD 2020-05-19
- Finansdepartementet, *Avskaffad övre skiktgräns för statlig inkomstskatt (sk. värnskatt)* Fi2019/02421/S1
- FN:s Generalförsamling (1993) *Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles)*
- FOI (2020) *Kvinnohat och våldshyllningar i digitala incelmiljöer*
- Folkhälsomyndigheten (2017) *Sexualitet och hälsa bland unga i Sverige – UngKAB15*

Folkhälsomyndigheten (2017) *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017*

Folkhälsomyndigheten (2018) *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017–2018*

Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige, Prop. 2020/21:60

Forslind, Elisabet. *Uppmanar vårdpersonal att ge papperslösa samma vård som andra*, Vårdfokus.se 2014-06-16, <https://www.vardfokus.se/samhalle/uppmanar-vardpersonal-att-ge-papperslosa-samma-var-d-som-andra/> (hämtad 2021-02-04)

FoU i Väst/GR (2014) *Riktat föräldrastöd – RiFS-projektets slutrapport*

Framtid sökes – Slutredovisning från de nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare, SOU 2016:6

Friends (2019), *Friendsrapporten 2019, Ensamma elever är mer utsatta*

Födelsehuset (2019) *Mistreatment and violence against women during reproductive health care with a focus on childbirth: The case of Sweden*

Försäkringskassan, *Assistansersättningens utveckling*, Socialförsäkringsrapport 2017:4

Försäkringskassan.se, *Det som är bra delar man lika på*, <https://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/dela-lika> (information hämtad 2021-02-15)

GREVIO (2019) *Baseline Evaluation Report Sweden*. Se bl. a. punkt 222 och 223

Hammar, Åsa. *Färre kvinnor får ersättning för arbetsjukdom*, Sunt Arbetsliv, 2016-05-04, <https://www.suntarbetsliv.se/rapporterat/farre-kvinnor-far-ersattning-for-arbetsjukdom/> (information hämtad 2021-02-15)

Haridasani Gupta, Alisha. *What Do Sweden and Mexico Have in Common? A Feminist Foreign Policy*, The New York Times, 2020-07-21, <https://www.nytimes.com/2020/07/21/us/sweden-feminist-foreign-policy.html> (information hämtad 2021-03-03)

Henriksson, Malin (2019), *Utsatt på arbetsmarknaden och beroende av kollektivtrafiken. Transportfattigdom i ett svenskt sammanhang*

Humanrightsfund.org, *Advancing Human Rights (2017) Population – Sex Workers, 2017*, <https://humanrightsfund.org/populations/sex-workers/> (information hämtad 2021-02-16)

Höjgård, Sören och Nordin, Martin, AgriFood (2018) *Ojämlighet och fattigdom i svenskt jordbruk*, Policy Brief 2018:2

idrottsstatistik.se, *Idrott utan heder*, <https://centrumforidrottsforskning.se/wp-content/uploads/2015/10/Idrott-utan-heder.pdf> (hämtad 2021-03-01)

idrottsstatistik.se, *Jämställdhet förbund – Idrottsstatistik*, <https://idrottsstatistik.se/jamlika-forutsattningar/jamstalldhet/> (hämtad 2021-03-01)

Infrastrukturdepartementet, *Sverige etta i världen på digital samhällsomvandling*, pressmeddelande 2020-10-19

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering IFAU, *Högre föräldrapenning för kvinnor gav mindre jämställt uttag*, pressmeddelande 2019-02-15

IVO (2020) *Iakttagelser i korthet 5/2020, Utvecklade arbetssätt och metoder kan minska risken för förlossningsskador*

Jordbruksverket (2015) *Statistikrapport 2015:03*

Justitiedepartementet (2020) *Ett ytterligare förstärkt straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar*, Dir. 2020:5

Justitiedepartementet, *Olika vägar till föräldraskap*, SOU 2016:11

Justitiedepartementet, *En långsiktigt hållbar migrationspolitik*, SOU 2020:54

JämO (2008) *Miljögranskningen – resultat av etapp 2 och slutrapport*

Jämställdhetsmyndigheten (2018) *System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken*, Rapport 2018:5

Jämställdhetsmyndigheten (2020), *Jämställdhet i akademin – slutredovisning av jämställdhetsintegrering i högskolor och universitet programperioden 2016–2019*, Rapport 2020:6

Jämställdhetsmyndigheten (2019), *Kvinnor har det tuffare än män inom politiken*, 2019:2

Jämställdhetsmyndigheten (2019) *Sexköpslagen – från kontroversiell lag till internationell*

- modell*, <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/sexkopslagen-fran-kontro-versiell-lag-till-internationell-modell> (information hämtad 2021-03-03)
- Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Förebyggande arbete mot könsstymning av kvinnor och flickor*, Rapport 2020:10
- Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Styrning ger resultat*, Rapport 2020:4
- Jämställdhetsmyndigheten (2021) *Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa*, Rapport 2021:2
- Jämställdhetsmyndigheten (2018) Remissvar på förslag till ändringar i läroplaner vad gäller jämställdhet (dnr: 2018:00027)
- Jämställdhetsmyndigheten (2021) *Ett sekel av rösträtt och valbarhet*, Rapport 2021-1
- Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet (2019) *Ekonomisk jämställdhet för kvinnor med funktionsnedsättning*, Rapport 2019:5
- Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Kvinnor med funktionsnedsättning missgynnas ekonomiskt*, 2020:1
- Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Artificiell intelligens är med och skapar jämställdhet*, <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/artificiell-intelligens-ar-med-och-skapar-jamstalldhet> (information hämtad 2021-02-12)
- Jönsson och Lindkvist Scholten (2010) *Påbjuden valfrihet?: om långpendlars och arbetsgivares förhållningssätt till regionförstoringens effekter*, Linnéuniversitetet, Institutionen för samhällsvetenskaper.
- Kakabaveh, Amineh. *Religiösa skolor, jämställdhet och hederskultur*, motion till riksdagen 2020/21:88
- Kanakaris, Zandra och Persson, Olga. *Ska välfärden verkligen köpslå om kvinnors och barns liv?*, Debattartikel Dagens ETC 2020-02-09
- Karolinska Institutet, *Själv mord i Sverige*, <https://ki.se/nasp/sjalmord-i-sverige> (information hämtad 2021-02-17)
- Katalys (2018), *Klassamhällets rasifiering i arbetslivet*
- Kollegiet för svensk bolagsstyrning (2020) *Kvinnoandelar i börsföretagens styrelser*, Sammanfattning 2020-06-30
- Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021) *Kartläggning av hur offentliga stödåtgärder fördelas mellan kvinnor och män, samt översyn av myndigheters information och vägledning ur ett jämställdhetsperspektiv*, Komm2021/00077/A 2020:01-1
- Kommissionen för jämställda livsinkomster (2021), *Bristar i Arbetsförmedlingens arbete med jämställd arbetsmarknadsetablering – analys och bedömning av möjliga åtgärder*, A 2020:01
- Kommunal (2018) *Så mycket bättre? 2018 – En jämförelse av anställningsvillkor och löner i privat och kommunalt driven äldreomsorg*
- Kommunal och SKPF (2015) *Pensionen är en kvinnofälla*
- Kudo, Per. *Utredningar om våld stängs utan förhör med utpekade*, SvD 2019-03-31
- Käll, Jannice, Sundström, Marie och Zare, Elnaz (2019) på uppdrag av Diskrimineringsombudsmannen, *Kartläggning av förekomsten av könsstereotyp och sexistisk reklam – slutredovisning*
- Lagrådet (2018) *Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen*, Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-10-23
- Landsbygdsnätverket (2020) *Så skapas möjligheter för utrikesfödda kvinnor på landsbygden*
- Lendo (2019), *Ny statistik över svenskars privatlån och räntor 2019*, pressmeddelande 2019-06-12
- Lindström, Raffaella. *Sajten Only fans trendar utanför porrindustrin – men omgärdas av kontofiffel och momsbråk*, DN.se 2020-09-07, <https://www.dn.se/ekonomi/sajten-only-fans-trendar-utanfor-porrindustrin-men-omgardas-av-kontofiffel-och-momsbrak/> (information hämtad 2021-03-03)
- Lovén, Ida, Hammarlund, Cecilia, och Nordin, Martin, AgriFood Economics Centre (2016) *Vem stannar kvar? - närhet till högskola och val av bostadsort*, Rapport 2016:3

- LRFs Jämställdhetsakademi (2010) *Trygghet ger balans*
- LRFs Jämställdhetsakademi (2011) *Hållbar mat – svindyrt eller sunt bondförnuft?*
- LRFs Jämställdhetsakademi (2020) *Ung och lovande*
- LRFs Jämställdhetsakademi, *Från vem och till vem? De gröna näringarnas ekonomiska flöden ur ett genusperspektiv*
- Lunds Universitet (2020) *Mellanstadieflickor har gott självförtroende*, forskning.se 2021-01-21, <https://www.forskning.se/2021/01/20/mellanstadieflickor-har-gott-sjalvfortroende/> (information hämtad 2021-02-16)
- Långtidsutredningen 2019, Huvudbetänkande*, SOU 2019:65
- Länsförsäkringar (2018) *STUDIE: Unga känner sig misslyckade av sociala medier*, 2018-02-13, <https://www.lansforsakringar.se/goteborg-och-bohuslan/om-oss/press-media/nyheter/156897/> (information hämtad 2021-02-15)
- Länsförsäkringar, *Bostaden – kan tvinga kvar kvinnor i relationer de vill lämna*, pressinformation 2020-11-18
- Länsstyrelsen Stockholm (2020) *Stockholmsenkäten Stockholms län 2020*
- Länsstyrelsen Östergötland (2019) *Samtalen till stödtelefonen fortsätter att öka*, <https://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---ostergotland/2019-05-17-samtalen-till-stodtelefonen-fortsatter-att-oka.html> (information hämtad 2021-02-15)
- Länsstyrelsen Östergötland (2019) *Årsrapport 2019*
- Länsstyrelsen Östergötland (2020) *Nationell kartläggning, Bortförda personer i en heder-skontext samt barn som uppges vara gifta – under 2019*
- Läroplan (Gy11) för gymnasieskolan
- Läroplan (Lgr11) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet
- Lönelotsarna (2020), *Strukturella löneskillnader 2019 – På hela arbetsmarknaden och i välfärdens bristyrken*
- Malmström, Malin och Wincent, Joakim, Luleå tekniska universitet på uppdrag av Region Västernorrland (2017), *Företagande i Västernorrland & Fördelning av offentlig finansiering*
- Markusson, Lina och Hejdenberg Ronsten, Barbro, *Bemötandet av unga kvinnor med psykisk ohälsa måste förbättras*, Göteborgs-Posten 2020-03-08, <https://www.gp.se/debatt/bem%C3%B6tandet-av-unga-kvinnor-med-psykisk-oh%C3%A4lsa-m%C3%A5stef%C3%B6rb%C3%A4ttras-1.24927715> (hämtad 2021-03-03)
- Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden*, SOU 2012:69
- Medlingsinstitutet (2020), *Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2019*
- Migrationsinfo.se (2021) *Den tillfälliga lagen i korthet*, <https://www.migrationsinfo.se/flyktingar/den-tillfalliga-lagen/> (hämtad 2021-02-17)
- Migrationsverket (2016) *Analysrapport Hur vi utreder kvinnors asylskäl*
- Migrationsverket (2016) *Nationell kvalitetsuppföljning med regionalt fokus – ANALYSRAPPORT 2016*
- Migrationsverket (2020) *Årsredovisning 2019*
- Migrationsverket (2021) *Beviljade uppehållstillstånd 2020*
- Migrationsverket (2021) *Inkomna ansökningar om asyl 2020*
- Myndigheten för delaktighet (2017) *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*, Nummer 2017:29
- MÄN (2020) *”Prostitution och pornografi hänger ihop” – intervju med polisen och författaren Simon Häggström*, <https://mfj.se/articles/2020/06/prostitution-och-pornografi-hanger-ihop-intervju-med-polisen-och-foerfattaren-simon-haeggstroem> (information hämtad 2021-03-03)
- Nejman, Fredrik. *Flickorna har gått om pojkar i alla ämnen*, Läraren 2020-12-02, <https://www.lararen.se/nyheter/fokus/flickorna-har-gatt-om-pojkar-i-alla-amnen> (information hämtad 2021-02-08)

- NetClean (2018) *Ny rapport: Grooming, sexuell utpressning av barn och bilder som barn frivilligt producerar ökar*, <https://www.netclean.com/2019/02/28/ny-rapport-grooming-sexuell-utpressning-av-barn-och-bilder-som-barn-frivilligt-producerar-okar/> (information hämtad 2021-02-08)
- Nordin, Eva. *Lägre DRG-poäng för kvinnors sjukdomar*, sjukhuslakaren.se 2014-06-16, <https://www.sjukhuslakaren.se/lagre-drg-poang-for-kvinnors-sjukdomar/> (information hämtad 2021-02-08)
- Nyhetsmorgon, *Riskerna när yngre tjejer viker ut sig på nätet*, TV4 2020-09-07, <https://www.tv4play.se/program/nyhetsmorgon/riskerna-n%C3%A4r-yngre-tjejer-viker-ut-sig-p%C3%A5-n%C3%A4tet/13289942>
- Näringsdepartementet, *Utredning kommer tillsättas för en översyn av rennärlingslagstiftningen*, Pressmeddelande 2020-06-23
- OECD (2020), *Economic Surveys: Sweden*
- Olsson, Anders. *Sjuksköterskor på bup i Skåne trötta på arbetsbelastningen*, Vårdfokus.se 2019-02-28, <https://www.vardfokus.se/yrkesroller/sjukskoterska/extrem-personal-brist-pa-bup-i-nordvastra-skane/> (hämtad 2021-03-03)
- Olsson Jeffery, Miriam. *Bolag grundade av kvinnor får 1 procent av riskkapitalet*, DI Digital, 2019-03-31, <https://digital.di.se/artikel/mannens-techbolag-far-99-procent-av-allt-riskkapital> (hämtad 2021-03-03)
- Ownership (2019), *Vem äger Sverige? En nollmätning av ägandet i Sverige*
- Pensionsmyndigheten (2018), *Äldre med låga inkomster*
- Persson, Sven och Tallberg Broman, Ingegerd (2019), *Hög sjukfrånvaro och ökad psykisk ohälsa – Om dilemman i forskollärares uppdrag*, Malmö högskola
- Plesner, Åsa och Arena Idé (2020) *Budget ur balans – en granskning av äldreomsorgens ekonomi och arbetsmiljö*
- Polisen (2019) *Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 20*
- Polisen (2020) *Människohandel för sexuella och andra ändamål Lägesrapport 21*
- Polisen (2020) *Övergripping mot barn på nätet ökar*, <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2020/mars/overgrepp-mot-barn-pa-natet-okar/> (information hämtad 2021-02-12)
- Post- och telestyrelsen (2019) *Uppföljning av regeringens bredbandstrategi 2019*
- Prop. 2012/13:1 Bilaga 4, *Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män*
- Regeringen (2010) *Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999-2008*, SOU 2010:49
- Regeringen (2018) *Förslag till en modernare konsttillhörighetslagstiftning*, Pressmeddelande 2018-05-19
- Regeringen.se (2019) *JiM-myndigheter* <https://www.regeringen.se/artiklar/2019/10/jim-myndigheter/> (information hämtad 2021-02-08)
- Regeringen.se (2016) *Fakta om den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/fakta-om-den-nationella-strategin-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/> (information hämtad 2021-02-12)
- Regeringskansliet (2016) *Feministisk politik för ett jämställt samhälle*, Skr. 2016/17:10
- Regeringskansliet (2016) *Att arbeta internationellt*, <https://www.regeringskansliet.se/internationella-jobb/att-arbeta-internationellt/> (information hämtad 2021-02-16)
- Region Skåne (2017) *Migration och hälsa: En omvärldsanalys utifrån Kunskapscentrum migration och hälsas uppdrag*
- Riksdagen (1974) *Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform*
- Riksdagen (1991) *Jämställdhetslag (1991:433)*
- Riksdagen (2008) *Diskrimineringslag (2008:567)*
- Riksdagen (2016) *Civilutskottets Betänkande 2016/17:CU6*
- Riksdagen (2019) *Brott mot förtroendevalda*, Prop. 2018/19:154
- Riksidrottsförbundet (2017), *Vem Bestämmer? Jämställdhetsmål, kvotering och könssammansättningar i idrottens beslutande organ*

Riksidrottsförbundet (2020), "Jämställdhet är en självklarhet", FOU-rapport 2020:1

Riksorganisationen GAPF, Glöm Aldrig Pela och Fadime (2020) *Elva Områden, 64 förslag för ett jämställt samhälle fritt från hedersrelaterat våld och förtryck*

Riksrevisionen (2015) *Regeringens jämställdhetsåtgärder – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar?* (RiR 2015:13)

Riksrevisionen (2019), *Diskrimineringslagens krav på lönekartläggning – ett trubbigt verktyg för att minska löneskillnader mellan könen* (RiR 2019:16)

Riksrevisionen (2019), *Jämställdhet i Almis låneverksamhet – otydlig styrning och återrapportering* (RiR 2019:7)

Riksrevisionen 2016:5 Bilaga 2. *Riksrevisionens fallstudier av fyra nationella samordnare*

Riksrevisionen, *Försäkringsmedicinskt beslutsstöd – ett stöd för Försäkringskassan vid psykisk ohälsa?* (RiR 2018:22)

Riksrevisionen, *Jämställd sjukfrånvaro – bedöms män och kvinnor likvärdigt i sjukskrivningsprocessen?* (RiR 2019:19)

Roks (2021) *Sveriges tolerans för mäns våld mot kvinnor är för stor*, DN Debatt 2021-02-09

Román, Sven. *Tvångsåtgärder vanligare hos flickor och unga kvinnor*, Lakartidningen.se 2016-04-04, <https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2016/04/tvangsatgarder-vanligare-bland-flickor-och-unga-kvinnor/> (hämtad 2021-03-03)

Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar (2018) *Migrationsrättens framtid – en redogörelse för de juridiska riskerna med att förlänga lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*

Rättviseförmedlingen (2018) *Rättvisaren 2018 del 2*

Röda korset (2018) *Humanitära konsekvenser av den tillfälliga utlänningslagen*

SCB (2018) Medborgerliga aktiviteter, politik efter indikator utländsk/svensk bakgrund och kön. Egna uttag ur databasen, <https://www.statistikdatabasen.scb.se/>

SCB (2018) Rapport: *Skilda världar? – Det demografiskt delade Sverige*

SCB (2019) *Det tog 75 år till en jämn könsfördelning bland kommunpolitikerna*, <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/det-tog-75-ar-till-en-jamn-konsfordelning-bland-kommunpolitikerna/> (information hämtad 2021-03-03)

SCB (2020) *På tal om kvinnor och män, Lathund om jämställdhet 2020*

SCB (2020) Yrkesregistret med yrkesstatistik, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/> (information hämtad 2021-02-15)

SCB (2020) *Lämna ingen utanför, Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige, oktober 2020*

SCB (2020) Arbetskraftsdeltagande och sysselsättning, <https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/jamstallldhet/ekonomisk-jamstallldhet/arbetskraftsdeltagande-och-sysselsattning/> (information hämtad 2021-01-31)

SCB (2020) Omsorg om barn 1974–2019, Egna uttag ur databasen, <https://www.scb.se/hitta-statistik/>

SCB (2020) Personal i förskolan efter utbildning 2019, Egna uttag ur databasen, <https://www.scb.se/hitta-statistik/>

SCB (2020) Tidsbegränsade anställningar blir vanligare bland äldre, Egna uttag ur databasen, <https://www.scb.se/hitta-statistik/>

SCB (2020) *Valda av folket – En studie av social representativitet i folkvalda församlingar, Demokratistatistisk rapport 25*

SCB (2021) *Arbetskraftsundersökningarna (AKU)*

SCB, Programnybörjare mot yrkesexamen läsåret 1993/94–2019/20 efter program och kön, Egna uttag ur databasen, <https://www.scb.se/hitta-statistik/>

SCB, Statistiksamling högskolan, <https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/jamstallldhet/jamstallld-utbildning/hogskolan/> (Uppgifter hämtade 2020-05-24)

Skogsstyrelsen (2018) *Strukturstatistik, Statistik om skogsägande 2017*, rapport 2018/12

Skolinspektionen (2016), *Omsorg på obekvämtid*, Dnr: 43–2015:8430

Skolinspektionen (2018), *Förskolans kvalitet och målpåfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan*

Skolinspektionen (2018), *Sex- och samlevnadsundervisning*, Tematisk kvalitetsgranskning 2018

Skolinspektionen (2020), *Statistik om regelbunden tillsyn*

Skolinspektionen, *Beslut, rapporter & statistik*, <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/> (hämtad 2021-02-17)

Skollag (2010:800)

Skolverket (2016), *Barngruppers storlek i förskolan*, Rapport 433, 2016

Skolverket (2018), *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor*. Rapport 467, 2018.

Skolverket (2018), *Deltagande i förskola*, Dnr: 2018:12

Skolverket (2019), *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*

Skolverket (2019), *Pisa 2018*

Skolverket (2019), *Uppföljning av gymnasieskolan*, Rapport 480

Skolverket (2020), *SALSA – en statistisk modell*, <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/salsa-statistisk-modell> (information hämtad 2020-08-25)

SKR (2018), *Digitalt hat – hat och hot mot kommunpolitiker*

SKR (2019) *(O)jämsställdhet i hälsa och vård – en genusmedicinsk kunskapsöversikt*

SKR (2020) *Vården vid sexuellt våld – Nuläge och vägar framåt*

SKR, *Heltidsarbete som norm*, <https://skr.se/arbetsgivarekollektivavtal/personalochkompetensforsorjning/heltid.11441.html> (information hämtad 2020-05-20)

SKR, *Stor ökning av besök inom psykiatrin*, skr.se 2020-05-26, <https://skr.se/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/storokningavbesokinompsykiatrin.33272.html> (hämtad 2021-03-03)

Skyddsvärnet (2020) *Istället för att få hjälp blev jag utsatt för sexuella övergrepp*, UI-Rapport 2

SNS (2017) *Könsskillnader i utbildning*, SNS ANALYS nr 42, Augusti 2017

Socialdepartementet, *Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn* (SOU 2016:73)

Socialdepartementet, *Regeringen satsar för kvinnors hälsa*, pressmeddelande 2019-12-18

Socialdepartementet, *Översyn av grundskyddet för pensionärer Inriktning för ett nytt grundskydd*, Ds 2018:8

Socialstyrelsen (2020) *Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer*

Socialstyrelsen (2015) *Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning*, Artikelnummer 2015-1-32

Socialstyrelsen (2019) *Psykiatrisk vård och behandling till barn och unga – Öppna jämförelser 2019*

Socialstyrelsen (2019) *Ett liv utan våld och förtryck*, Artikelnummer 2019-3-17

Socialstyrelsen (2019) *Redovisning av regeringsuppdrag att kartlägga behov av kompetenssatser inom socialtjänst och hälso- och sjukvård – prostitution*

Socialstyrelsen (2019) *Stärk förlossningsvården och kvinnors hälsa*

Socialstyrelsen (2020) *Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård*

Socialstyrelsen (2020) *Inventering av vård för kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympning*

Socialstyrelsen (2020) *Kartläggning av skyddade boenden i Sverige*, Artikelnummer 2020-6-6817

Socialstyrelsen (2020) *Utreseförbud och barnäktenskapsbrott m.m. – Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*

Socialstyrelsen (2019) *Kejsarsnitt i Sverige 2008–2017*

Socialstyrelsen (2020) *Vanligt med flera psykiatriska diagnoser hos personer med könsdysfori*, <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/vanligt-med-flera-psykiatriska-diagnoser-hos-personer-med-konsdysfori>

- ligt-med-flera-psykiatriska-diagnoser-hos-personer-med-konsdysfori/ (hämtad 2021-03-03)
- Socialstyrelsen (2020) *Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 2019*
- Socialstyrelsen, *Ny kartläggning visar på bristande kunskap om vestibulit inom vården*, pressmeddelande 2018-06-05
- Socialstyrelsen, *Utvärdering visar att vård vid endometriosis behöver förbättras*, pressmeddelande 2019-09-19
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM (2020), *Resultat av SPSM arbete med jämställdhetsintegrering 2017–2019*
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM (2020), *Årsredovisning 2019*
- Statens Jordbruksverk (2016) *Jordbruksföretag och företagare 2016*, JO 34 SM 1701, SCB
- Statskontoret (2018) *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften*, Slutrapport 2018:3
- Statskontoret (2019) *Utvärdering av regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter*, 2019:14
- Stiftelsen allmänna barnhuset, *Våld mot barn 2016 – En nationell kartläggning*
- Stockholms feministiska filmfestival (2020), *8 av 10 biofilmer regisserade av män*, <https://sthlmfilm.se/8-av-10-biofilmer-regisserade-av-man/> (information hämtad 2021-02-16)
- Sundbeck, Johanna. *Fler kvinnliga fattigpensionärer söker hjälp på Stadsmissionen*, DN 2020-02-27, <https://www.dn.se/sthlm/ fler-kvinnliga-fattigpensionarer-soker-hjalp-pa-stadsmissionen/> (information hämtad 2021-02-16)
- Svenaesus, Lena (2020), *Tio år med Diskrimineringsombudsmannen*, Arena Idé November 2020
- Svenaesus, Lena och Pelling, Lisa (2020) *DO har misslyckats med uppdraget att ge upprättelse till diskriminerade*, Göteborgs-Posten, 2020-11-09
- Svenska Filminstitutet (2018) *Han, hon och pengarna – jämställdhetsrapport 2018*
- Svenska Samernas Riksförbund (2012) *Rennäringslagen och jämställdhet*
- Svenskarna och internet, Internetstiftelsen (2020) *Digitalt utanförskap 2020*
- Sveriges Kvinnolobby (2016) *Säkra tryggheten för asylsökande kvinnor och flickor i Sverige*, <https://sverigeskvinnolobby.se/sakra-tryggheten-for-asylsokande-kvinnor-och-flickor-i-sverige/> (hämtad 2021-02-17)
- Sveriges Kvinnolobby (2017) *Med rätt att föda – En granskning av satsningar på förlossningsvården i budgetpropositionen för 2018*
- Sveriges Kvinnolobby (2018) *Yttrande över Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner vad gäller jämställdhet*
- Sveriges Kvinnolobby (2019) *Jämställdhet mot segregation! Utrikes födda kvinnors livsvillkor, makt och inflytande*
- Sveriges Kvinnolobby (2020) *Debatt: Förlossningsvården måste vara rustad för kris*, <https://sverigeskvinnolobby.se/debatt-forlossningsvarden-maste-vara-rustad-for-kris/> (hämtad 2021-03-03)
- Sveriges lantbruksuniversitet, *Kvinnors entreprenörskap: För en levande landsbygd?*, sluse 2020-09-14, <https://www.slu.se/institutioner/stad-land/forskning/Landsbygdsutveckling/pagaende-projekt/kvinnors-entreprenorskap/> (hämtad 2021-03-01)
- Sveriges Radio (2016) *Ingen lag mot sexistisk reklam trots vallöfte*, Ekot 2016-10-13, <https://sverigesradio.se/artikel/6536151> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2019) *Föräldradedigheten mer ojämlig än statistiken*, Ekot 2019-02-10
- Sveriges Radio (2020) *“Sveriges befolkning har aldrig varit äldre”*, Ekot 2020-03-01, <https://sverigesradio.se/artikel/7418868> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2020) *Polisen: Vi prioriterar inte sexköp*, Ekot 2020-02-19, <https://sverigesradio.se/artikel/polisen-vi-prioriterar-inte-sexkop> (information hämtad 2021-03-03)

- Sveriges Radio (2020) *Var tredje dömd sexköpare är 90-talist*, SR Granskar 2020-02-19, <https://sverigesradio.se/artikel/var-tredje-domd-sexkopare-ar-90-talist> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2020) *Åklagare: Dags för HD att ompröva straffet för sexköp*, Ekot 2020-02-21, <https://sverigesradio.se/artikel/aklagare-dags-for-hd-att-omprova-straffet-for-sexkop> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2021) *Ökat självförtroende hos tjejer på mellanstadiet*, Studio Ett 2021-01-19, <https://sverigesradio.se/artikel/7650355> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2020) *Dömda tilldelades vårdnad utan dokumenterad riskbedömning*, Ekot 2020-08-24, <https://sverigesradio.se/artikel/7537407> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2017) *Förlossningsrådsplan ökar bland länets kvinnor*, P4 Stockholm 2017-10-02, <https://sverigesradio.se/artikel/6783795> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2019) *Två års väntan på BUP-utredning – moment 22 för drabbade barn*, P4 Göteborg 2019-10-22, <https://sverigesradio.se/artikel/7318673> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2017) *Var femte psykolog säger upp sig från BUP*, P4 Stockholm 2017-07-14, <https://sverigesradio.se/artikel/6738085> (information hämtad 2021-03-03)
- Sveriges Radio (2020) *Överlever idrotten corona, Björn Eriksson?* Ekots lördagsintervju 2020-06-06, <https://sverigesradio.se/avsnitt/1507716> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Allt fler anmäler hämndporr*, 2020-02-05, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/flu-anmaler-hamndporr-polisen-morkertalet-ar-ofantligt> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Endast 6 av 26 av höstens filmer har kvinnlig regissör*, 2020-09-04, <https://www.svt.se/kultur/anna-serner> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Kvinnor vittnar om utsatthet på asylboenden*, 2016-05-30, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/kvinnor-vittnar-om-utsatthet-pa-asylboenden> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *SKR om långa BUP-köerna: Borde kunna träffa fler barn*, 2020-11-23, <https://www.svt.se/nyheter/bup-om-kokritiken-vi-borde-kunna-traffa-fler-barn> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Socialtjänsten i Stockholm rapporterar misstanketyper i orosanmälningar*, 2020-06-02, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/socialtjansten-rapporterar-misstanketyper-i-orosanmalningar> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Ökat söktryck till BUP oroar personalen: "Vi behöver bli fler"* 2020-02-12, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/koerna-i-bup-oroar-personalen-barnen-far-beta-la-pri-set> (information hämtad 2021-03-03)
- SVT, *Över 100 anmälningar om övergrepp på HVB-hem*, 2019-03-19, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/over-100-unga-utsatta-for-overgrepp-pa-hvb-hem> (information hämtad 2021-03-03)
- Sweco (2020), *Utvärdering av Sveriges tredje nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet 2016-2020*
- Szebehely, Marta, Stranz, Anneli och Strandell, Rebecka (2017) *Vem ska arbeta i framtidens äldreomsorg?*, Stockholms universitet
- Szebehely, Marta, Ulmanen, Petra och Sand, Ann-Britt (2014) *Att ge omsorg mitt i livet: hur påverkar det arbete och försörjning?*, Arbetsrapport Institutionen för socialt arbete, 2014:1, Socialhögskolan Stockholms Universitet
- Talita (2019) *Syns man inte, finns man inte – en inblick i den svenska porrindustrin*
- Tankesmedjan Balans, *Förskolan får ta smällen när regeringen prioriterar grundskolan*, <https://tankesmedjanbalans.se/forskolan-far-ta-smallen-nar-regeringen-prioriterar-grundskolan/> (information hämtad 2021-01-05)
- Tankesmedjan Tiden (2020), 3:12 *Arbete eller kapital? En rättvisare beskattning för arbetande företagare*

Tankesmedjan Tiden och LO (2020), *Skatta oss lyckliga – Idéer för mer rättvisa skatter*

Terrafem (2020) *Remissvar 2020-12-07 Justitiedepartementet, Betänkandet en långsiktigt hållbar migrationspolitik* (SOU 2020:54)

TRIS – tjebers rätt i samhället (2020) *Gömd & Glömd – Hedersrelaterat våld och förtryck mot vuxna med intellektuell funktionsnedsättning*

TRIS – tjebers rätt i samhället (2019) *UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala*

Unionen (2019) *Hur sjuka är tjänstemännen?*

Unionen (2020) *Jämställd hockey – för framtiden*

Universitetsläraren (2016) *Fler män än kvinnor får forskningsanslag*, <https://universitetslararen.se/2016/03/21/fler-man-an-kvinnor-far-forskningsanslag/> (hämtad 2021-03-03)

Unizon (2014) *Socialstyrelsens könsneutrala språk ett stort steg bakåt*

Unizon (2017) *10 punkter från forskningen om porr och porrindustrin*, <https://www.unizonjourer.se/aktuellt/rapporter-statistik/10-punkter-fran-forskningen-om-porr-och-porrindustrin/> (information hämtad 2021-02-15)

Uppdrag Psykisk hälsa, *Psykiatrin i siffror 2019*

Utbildningsdepartementet, *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning*, SOU 2020:28

Utbildningsdepartementet, *Förtydligad läroplan ska öka jämställdheten i skolan*, pressmeddelande 2018-04-27

Utbildningsdepartementet, *Unga ska få sexualundervisning i skolan, inte av porrindustrin*, debattartikel 2020-09-14, <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2020/09/unga-ska-fa-sexualundervisning-i-skolan-inte-av-porrindustrin/> (hämtad 2021-02-03)

Utrikesdepartementet (2020) *Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 med inriktning och åtgärder för 2020*

Verksamhetsberättelser från antidiskrimineringsbyråer; Byrån mot diskriminering i Östergötland (2019), Antidiskrimineringsbyrån i Trollhättan (2019), Malmö mot Diskriminering (2019), Örebro Rättighetscenter (2018) samt; Rättighetscentrum Norrbotten (2019), *Diskriminering i Norrbottens län 2016-2018*

Vetenskapsrådets forskningsfinansiering i siffror. Statistik framtagen utifrån variablerna år, kön och beviljandegrad, <https://www.vr.se/analys/svensk-forskning-i-siffror/vetenskapsradets-forskningsfinansiering-i-siffror.html> (information hämtad 2021-01-31).

Vårdanalys (2020) *”Förlösande för kvinnohälsan: En uppföljning av satsningen på kvinnohälsan”*, Rapport 2020:11

Vårdförbundet (2020) *Erfarna barnmorskor lämnar förlossningsvården, visar ny Novusundersökning*, <https://news.cision.com/se/vardforbundet/r/erfarna-barnmorskor-lamnar-forlossningsvarden--visar-ny-novusundersokning,c3104023> (hämtad 2021-03-03)

Åklagarmyndigheten (2020) *Tillsynsrapport 2020:1 – Kontaktförbud*

Åklagarmyndighetens årsstatistik (2019), alla kategorier av våldtäktrent, omnimusdam

**Denna publikation är framtagen med stöd
av Jämställdhetsmyndigheten.**

© Sveriges Kvinnolobby 2021

Formgivning: Eva Jais

Tryck: Åtta.45 Tryckeri AB Stockholm

ISBN: 978-91-986201-2-2